ANUL XV
Nr. 22 (526)
Sîmbătă
27 mai
1972
10 pagini
1 leu

Biblioteca Municipiului Deva
SALA DE LECTURĂ

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Conferința națională a scriitorilor

Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu

Stimați tovarăși,

Doresc să exprim bucuria mea și a celorlalți tovarăși din conducerea partidului și statului de a ne afla astăzi din nou împreună cu dumneavoastră, scriitorii, și, totodată, de a folosi acest prilej pentru a adresa în numele Comitetului Central al partidului, al Consiliului de Stat și al guvernului, al meu personal, participanților la Conferință, tuturor poeților, dramaturgilor, criticilor, prozatorilor, întregii obști scriitoricești, un călduros salut comunist. (Aplauze puternice).

Conferința scriitorilor din Republica Socialistă România și-a desfășurat lucrările în condițiile puternicei efervescențe creatoare care a cuprins națiunea noastră socialistă, ale eforturilor eroice pe care le depun clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, întregul popor român pentru realizarea grandiosului program de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, adoptat de Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român. (Vii aplauze).

În cei aproape 4 ani care au trecut de la precedenta reuniune a scriitorilor, în viața social-politică a patriei noastre au avut loc evenimente de importanță națională. Au fost înfăptuite cu succes hotărîrile Congresului al IX-lea, care au marcat o nouă etapă în dezvoltarea forțelor de producție, în ridicarea nivelului de civilizație materială și spirituală a poporului.

În această perioadă, poporul român a trecut cu toate forțele sale la înfăptuirea unui nou cincinal, ale cărui obiective economico-sociale sînt menite să accelereze apropierea României de țările avansate ale lumii să asigure înflorirea multilaterală a bazei tehnico-materiale a socialismului, perfecționarea relațiilor socialiste de producție și a organizării societății, introducerea tot mai fermă în viață a principiilor eticii și echității socialiste. Aflîndu-ne în cel de-al doilea an al cincinalului, putem afirma cu convingere și îndreptățită mîndrie că prevederile acestui program se îndeplinesc cu succes, că România socialistă înaintează cu pași fermi pe calea socialismului și comunismului. (Aplauze puternice).

După cum cunoașteți, toate hotărîrile care privesc dezvoltarea patriei, întreaga politică internă și externă a partidului sînt emanația voinței și intereselor supreme ale poporului care, liber și stăpîn pe propriul său destin, își făurește viața, noua sa istorie, așa cum o dorește. În perioada ultimilor ani au fost aplicate cu consecvență în viață prevederile Conferinței Naționale, ale Congresului al X-lea, privind perfecționarea organizării și conducerii economiei, a întregii societăți ; au fost instituționalizate în toate domeniile de activitate organisme de conducere colectivă — expresie a participării active la conducerea treburilor țării, la întreaga creație socială, a tuturor categoriilor de oameni ai muncii de la orașe și sate, fără deosebire de naționalitate, a lărgirii continue a democrației socialiste în patria noastră. Toate acestea au cimentat și mai mult unitatea moral-politică a poporului în jurul partidului, coeziunea societății socialiste, trăinicia orînduirii noastre. Identificarea deplină a poporului cu idealurile socialismului se reflectă în dîrzenia, energia, abnegația și spiritul de sacrificiu cu care el dă viață politicii partidului, prin munca sa neobosită pentru ridicarea patriei socialiste pe trepte tot mai înalte de progres și civilizație. (Aplauze puternice, prelungite)

Conferința națională a partidului, care va avea loc în luna iulie a acestui an, va face bilanțul rezultatelor obținute pînă acum în această direcție și va stabili noi măsuri de perfecționare a conducerii și organizării economiei, a întregii vieți sociale, de dezvoltare a democrației socialiste, de îmbunătățire continuă a repartiției, corespunzător principiilor echității noii noastre orînduiri.

Preocupat de progresul economico-social al țării, partidul nostru a acordat și acordă o atenție de cea mai mare importanță înfloririi științei și culturii, ca parte componentă, inseparabilă a edificării noii societăți, a civilizației socialiste pe care o făurim pe pămîntul României. (Aplauze puternice) **Preocupîndu-ne să asigurăm oamenilor muncii o viață îmbelșugată, satisfacerea cît mai deplină a necesităților lor materiale, acționăm totodată pentru a așeza noua societate pe temelia a tot ceea ce a făurit mai de preț mintea omului, geniul său creator, a cuceririlor științei celei mai avansate : facem totul pentru a deschide larg accesul maselor spre valorile științei și culturii, spre o viață spirituală cît mai bogată.**

Partidul nostru manifestă o grijă deosebită pentru formarea fizionomiei morale superioare a constructorilor socialismului. Ca expresie a acestei preocupări, plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 3—5 noiembrie 1971 a elaborat un program de largă perspectivă pentru ridicarea nivelului general de cunoaștere al oamenilor, pentru formarea și educarea lor revoluționară în spiritul filozofiei materialist-dialectice și istorice, al idealurilor înaintate ale socialismului și comunismului, pentru făurirea omului celei mai umaniste societăți — societatea comunistă. (Aplauze puternice, prelungite).

Scopul suprem al întregii politici a partidului nostru, obiectivul esențial al orînduirii noi, este asigurarea bunăstării materiale și spirituale a poporului, crearea unui înalt grad de civilizație a vieții celor ce muncesc, realizarea aspirațiilor de demnitate, libertate și fericire a omului, înflorirea multilaterală a personalității umane, valorificarea sa plenară, în interesul propriu și al întregii societăți. (Aplauze puternice) **Orînduirea socialistă își propune să plămădească un om nou, cu un larg orizont de gîndire și înțelegere, capabil să descifreze sensul legilor obiective ale dezvoltării sociale, să participe, în cunoștință de cauză, la făurirea istoriei, să-și croiască în mod liber și conștient propriul său destin. Tipul uman nou pe care vrem să-l făurim în societatea noastră trebuie să se caracterizeze prin pasiune pentru munca creatoare, printr-un înalt spirit de răspundere față de interesele generale ale colectivității, printr-o ținută morală aleasă, printr-o elevată viață spirituală.**

Ce țel mai înalt, ce misiune mai nobilă pot avea slujitorii condeiului decît acela de a-și pune talentul, fantezia și inspirația în slujba făuririi omului nou al epocii socialismului și comunismului ! Această cauză măreață pe care sînt chemate să o slujească literatura și arta, nu poate să nu însuflețească pe adevărații creatori de frumos, sensibili la idealurile umanitare timpului lor.

În perioada care a trecut de la reuniunea precedentă a scriitorilor, creația literară a cunoscut un puternic avînt : în acești ani au apărut mii de noi lucrări beletristice realizate de scriitorii români și de cei aparținînd naționalităților conlocuitoare, dintre care multe de reală valoare artistică. Se poate spune că a avut loc o adevărată explozie a creației literar-artistice, o manifestare deosebit de vie, de fecundă, în sfera beletristicii, atît a scriitorilor consacrați cît și a generațiilor noi care s-au dedicat scrisului. În acest avînt al creației literare se reflectă însăși evoluția tumultuoasă a vieții noastre sociale, profundele transformări înnoitoare produse în societate, dinamismul cu care masele populare edifică orînduirea socialistă. Este demnă de remarcat apariția unor opere consacrate evenimentelor social-politice importante din această perioadă, și în special împlinirii unui sfert de veac de la eliberarea patriei și aniversării a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român — forța politică conducătoare a întregii noastre societăți. (Aplauze puternice).

Partidul și poporul nostru dau o înaltă apreciere activității rodnice desfășurate de acest important detașament al intelectualității noastre, devotamentului cu care scriitorii, români, maghiari, germani și de alte naționalități, slujesc idealurile luminoase ale socialismului în România, militează pentru înfăptuirea politicii interne și externe a partidului, contribuind prin scrisul lor, prin operele lor, alături de întregul popor, la realizarea programului de înflorire multilaterală a României socialiste. (Aplauze puternice, prelungite).

Stimați tovarăși,

După cum am fost informat, Conferința dumneavoastră a dezbătut pe larg atît rezultatele bune, cît și minusurile creației literare din ultimii ani, acordînd o atenție deosebită ideilor fundamentale care trebuie să călăuzească literatura noastră socialistă închinată educației maselor făuririi omului nou. Consider demnă de apreciat dorința scriitorilor, exprimată în cadrul

(Continuare în pag. 2)

Scrisoarea Conferinței naționale a scriitorilor din România *adresată tovarășului* NICOLAE CEAUȘESCU

secretar general al Partidului Comunist Român

Mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu,

Această scrisoare v-o trimit delegații la Conferința națională a scriitorilor, întruniți în zilele de 22—24 mai 1972 la București pentru a dezbate problemele lor profesionale și de obște. La încheierea lucrărilor conferinței, primul nostru gînd de dragoste și recunoștință se îndreaptă către glorioasul Partid Comunist Român pe care cu atîta dăruire de sine și strălucită clarviziune îl conduceți în această epocă de prestigioase evaluări ale demnității României.

Adresîndu-ne dumneavoastră personal, ne adresăm în același timp tuturor comuniștilor din România, întregului nostru popor, a cărui personificare măreață și înțeleaptă sînteți, ca o cumpănă dreaptă între tot ceea ce zidim și visăm să făurim pentru azi și pentru posteritate. De a fost să vă luați asupra-vă destinul țării, ne socotim și noi la fel de înnobilați, gata să facem parte egală de sacrificii și speranțe cu Bărbatul și Patriotul care se cheamă Nicolae Ceaușescu.

După cum vedeți, vă vorbim de la suflet la suflet, ca de la o fereastră deschisă către altă fereastră deschisă, prin care străbate aceeași lumină de la începuturile acestui neam și a cărei revărsare în nesfîrșit numai viitorimea o va putea cuprinde cu toată împlinirea ei spre comunism.

Este adevărat că scriitorii din România își scriu cărțile în limba română, ca și-n limba maghiară, și-n limba germană, cîte naționalități conlocuitoare sînt, dar la fel de adevărat este că aparțin cu toții aceluiași flux revoluționar al vremurilor prezente, sînt născuți și crescuți în patetica revoluției și construcției socialiste. Cum atunci, să nu ne simțim factori de nădejde ai aceleiași unități și solidari de neclintit în conștiința aceleiași responsabilități față de destinul României socialiste?

Drumul scrisului este pietruit deopotrivă cu durere, bucurie și speranță umană. Arta scrisului este arta iubirii aspre, arta continuității unui popor, arta sufletului de om care cinstește munca alor săi ca pe singura onoare a condiției umane. Conștienți de dificultatea și măreția artei scrisului, orice scriitor va fi împlinit atunci cînd o frază sau un vers al său va deveni un bun moral al poporului său, atunci cînd „plopii fără soț" din visul lui vor trece în visul tuturor.

Sîntem pe deplin încredințați că toate certitudinile afirmării și realizării noastre scriitoricești stau în relația indestructibilă dintre conștiința noastră creatoare și gîndirea politică a Partidului Comunist Român. A fi scriitor credincios poporului înseamnă a-l exprima în cărțile noastre în perfect acord cu destinul său istoric și a-l releva lumii cu toate valorile sale spirituale. Sîntem atît de îndatoriți acestei patrii, pentru toate cîte istoria ne-a lăsat în plămada ființei noastre, pentru tot ce aduce ziua de azi socialistă, încît nu aflăm altă măsură cu care s-o slujim decît devotiunea fără măsură față de partid, față de dumneavoastră personal. Prea mîndri de a trăi în același timp cu dumneavoastră, iubite tovarășe Ceaușescu, căutăm în cugetul și iapla dumneavoastră însăși substanța propriei noastre pasiuni creatoare.

**CONFERINȚA NAȚIONALĂ A SCRIITORILOR
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA**

Lucrările Conferinței

În Sala mică a Palatului Republicii Socialiste România au început, luni 22 mai a.c., la ora 9 dimineața, lucrările Conferinței naționale a scriitorilor.

Eveniment de o deosebită importanță în viața literară a țării, precedat de un larg și constructiv schimb de păreri în presă și în publicațiile de specialitate, conferința — far amplu, reprezentativ — a dezbătut într-un spirit de înaltă răspundere probleme ale creației scriitoricești, a analizat cele mai eficace căi pentru a transpune în opere literare, într-o expresie originală, de aleasă ținută artistică, viața și munca eroică a constructorilor români, maghiari, germani și de alte naționalități ai noii orînduiri sociale, mărețul program propus de partid privind făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră.

Alături de scriitori, la lucrările conferinței au luat parte numeroși invitați : reprezentanți ai instituțiilor centrale și organizațiilor de masă, membri ai conducerii celorlalte uniuni de creație, alți oameni de artă și cultură.

Lucrările conferinței au fost deschise de Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor.

Participanții au ales în unanimitate un prezidiu format din membri ai Biroului Uniunii Scriitorilor și ai comitetului de partid, scriitori membri ai Comitetului Central al Partidului Comunist Român, alte personalități ale vieții noastre literare.

După alegerea organelor de lucru ale conferinței, a fost adoptată ordinea de zi : Raportul de activitate al Consiliului Uniunii Scriitorilor pe perioada noiembrie 1968 — mai 1972 ; Raportul de activitate al Comisiei de cenzori pe aceeași perioadă; Discuții; Aprobarea activității Uniunii Scriitorilor și a Comisiei de cenzori, aprobarea Statutului Uniunii Scriitorilor; Alegerea Consiliului Uniunii Scriitorilor, a Biroului și a conducerii operative a Uniunii Scriitorilor și a Comisiei de cenzori.

Conferința a adus un pios omagiu scriitorilor decedați în perioada care a trecut de la ultima adunare generală a scriitorilor din 1968.

ZIUA ÎNTÎI A LUCRĂRILOR

Întrîndu-se în ordinea de zi, Zaharia Stancu, președintele Uniunii, a prezentat Raportul de activitate al Consiliului Uniunii Scriitorilor pe perioada noiembrie 1968 — mai 1972.

În continuare, scriitorul Nicolae Tăutu a prezentat raportul Comisiei de cenzori.

Au urmat, apoi, dezbaterile generale asupra rapoartelor prezentate. Au luat cuvîntul scriitorii : Constantin Chiriță, Alecu Ivan Ghilia, Mircea Radu Iacoban, Hajdu Győző, Ilie Păunescu, Ion Negoițescu, Radu Cârneci, Ion Gheorghe, Virgil Teodorescu, Anton Breitenhofer, Ioan Alexandru, Alexandru Dima, Szász Janos, Aurel Mihale, Romulus Vulpescu, Dan Zamfirescu, Letay Lajos, Leonid Dimov, Corneliu Leu, Liviu Bratoloveanu.

ZIUA A DOUA

Au continuat discuțiile generale asupra rapoartelor prezentate cu privire la activitatea Consiliului Uniunii Scriitorilor pe perioada noiembrie 1968 — mai 1972 și la activitatea Comisiei de cenzori pe aceeași perioadă.

Au luat cuvîntul scriitorii : Marin Preda, Radu Boureanu, Dumitru Corbea, Adrian Păunescu, Horia Lovinescu, Dan Deșliu, Sergiu Dan, Romul Munteanu, Mihai Beniuc, Alexandru Ivasiuc, Liviu Călin, Alexandru Paleologu, Ioanid Romanescu, Alexandru Piru, Darie Novăceanu, Vintilă Corbul, Cezar Ivănescu, Dumitru M Ion.

După încheierea discuțiilor generale, participanții au aprobat activitatea Consiliului Uniunii Scriitorilor și a Comisiei de cenzori.

De asemenea, după discuția pe articole, a fost adoptat noul statut al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România.

În cursul după amiezii s-a trecut la ultimul punct de pe ordinea de zi — alegerea Consiliului Uniunii Scriitorilor a Biroului și a conducerii operative a uniunii, precum și a Comisiei de cenzori.

ZIUA A TREIA

Miercuri, la amiază, în Sala mică a Palatului Republicii, s-au încheiat lucrările Conferinței naționale a scriitorilor din Republica Socialistă România.

La ședința de închidere au luat parte tovarășii Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer, Emil Bodnăraș, Manea Mănescu, Gheorghe Pană, Ilie Verdeț, Maxim Berghianu, Gheorghe Cioară, Emil Drăgănescu, Janos Fazekaș, Petre Lupu, Dumitru Popescu, Gheorghe Stoica, Iosif Banc, Petre Blajovici, Miron Constantinescu, Mihai Dalea, Miu Dobrescu, Ion Ioniță, Vasile Patilineț, Ion Pățan, Ion Stănescu, Ștefan Andrei, Ion Dincă, *membri ai C.C. al P.C.R., miniștri, reprezentanți ai conducerii unor instituții centrale și organizații obștești, conducători ai celorlalte uniuni de creație, alți oameni de cultură și artă.*

Sosirea conducătorilor de partid și de stat în sala de ședințe a fost salutată cu îndelungi și puternice aplauze.

În numele scriitorilor din patria noastră, acad. Zaharia Stancu, *președintele Uniunii Scriitorilor, adresează secretarului general al partidului, celorlalți conducători de partid și de stat, calde cuvinte de bun sosit și exprimă bucuria minuitorilor condeiului de a-l avea din nou în mijlocul lor pe conducătorul partidului și statului, pe cel mai iubit fiu al poporului nostru, sprijinitorul generos, permanent, al celor ce activează în cîmpul fertil al creației literare.*

Întîmpinat cu vii și călduroase aplauze a luat cuvîntul tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, *secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România.*

În repetate rînduri, cuvîntarea a fost subliniată de însuflețite și entuziaste aplauze și urale, simbol al adeziunii totale a scriitorilor la ideile expuse de secretarul general la politica partidului nostru.

În încheierea Conferinței, președintele Uniunii Scriitorilor, acad. Zaharia Stancu, a exprimat cele mai profunde mulțumiri secretarului general al partidului pentru înalta prețuire acordată activității scriitorilor, pentru îndemnul însuflețitor adresat acestora. În numele scriitorimii românești, vorbitorul a dat glas hotărîrii nestrămutate a slujitorilor literelor de a nu precupeți nici în viitor nimic pentru a realiza opere inspirate din viață, din activitatea și năzuințele milioanelor de constructori ai socialismului din patria noastră, lucrări de mare valoare și de înaltă ținută artistică.

Secretarul general al partidului, ceilalți conducători de partid și de stat care au luat parte la ședința de închidere a lucrărilor Conferinței naționale a scriitorilor, au vizitat, totodată, expoziția deschisă cu acest prilej în Sala mică a Palatului Republicii, care reunește o selecție din producția editorială a ultimilor ani. Sînt expuse peste 2 200 de lucrări de proză, poezie, dramaturgie, critică și istorie literară, eseistică, din literatura română și universală, lucrări de artă și știință. Peste 100 de volume din literatura română apărute în diverse edituri din străinătate, precum și cărți științifice și tehnice realizate de autori români, publicate peste hotare, ilustrează creșterea continuă a prestigiului de care se bucură cultura și știința românească în lumea contemporană, cartea elaborată și tipărită în România.

În rîndul lucrărilor din domeniul literaturii social-politice, un loc aparte îl ocupă volumul tovarășului Nicolae Ceaușescu „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate", precum și alte volume cuprinzînd cuvîntări și articole ale secretarului general al partidului. Sînt de asemenea, expuse volumele tovarășului Nicolae Ceaușescu apărute în R. F. a Germaniei, Italia, Argentina, Japonia, Brazilia, Franța și în alte țări.

În cursul dimineții au fost anunțate participanților la lucrările Conferinței rezultatele alegerii prin vot secret a Consiliului Uniunii Scriitorilor, alcătuit din 91 de membri, și a Comisiei de cenzori.

În calitate de președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor a fost ales academicianul Victor Eftimiu, *iar ca președinte activ — academicianul* Zaharia Stancu.

Cuvîntarea tovarășului

NICOLAE CEAUȘESCU

(Urmare din pag. 1)

discuțiilor din conferință, de a făuri o literatură izvorîtă din realitățile noastre actuale, de a contribui prin operele lor la mersul înainte al societății pe care o edificăm, la înfăptuirea programului general de propășire materială și spirituală a României. Aceasta corespunde cerințelor poporului nostru, ale societății socialiste, sarcinilor de înaltă răspundere pe care Partidul Comunist Român le pune în fața scriitorilor. Și nu mă îndoiesc că scriitorii, așa cum s-au angajat în conferință, vor răspunde cu demnitate acestei misiuni nobile! (Aplauze îndelungate).

Sînt binecunoscute exigențele partidului și statului nostru față de creația literar-artistică. În documentele Congreselor al IX-lea și al X-lea, în nenumăratele întîlniri pe care le-am avut cu membrii Uniunii dumneavoastră, am subliniat permanent că țara noastră, societatea, au nevoie de opere literare militante, cu un profund conținut revoluționar, care să contribuie la marea epopee a edificării lumii noi în România, să cînte lupta și munca eroică a poporului, bucuriile și necazurile, speranțele și visurile sale, să însuflețească milioanele de creatori ai orînduirii socialiste, să dea glas năzuințelor lor arzătoare spre o viață liberă, demnă și fericită. (Aplauze puternice).

Cît de plastic și de emoționant exprima acest deziderat, încă cu aproape un secol în urmă, marele nostru poet Mihail Eminescu, cu acea forță vizionară care îi era caracteristică: „Credem că nici o literatură puternică, sănătoasă, capabilă să determine spiritul unui popor nu poate exista decît determinată ea însăși, la rîndul ei, de spiritul acelui popor, întemeiată adică, pe baza largă a geniului național... Fără îndoială, există talente individuale, dar ele trebuie să intre cu rădăcinile în pămînt, în modul de a fi al poporului lor, pentru a produce ceva permanent". Dacă ar trăi acum Eminescu, cred că această frază ar putea figura în programul partidului nostru. (Aplauze puternice, prelungite). **Într-adevăr, nu poate exista dorință mai nobilă a unui artist decît aceea de a se face exponentul spiritului poporului în mijlocul căruia s-a născut și, totodată, de a contribui prin talentul și fantezia sa, prin munca sa creatoare la înălțarea acestui spirit, la bunăstarea și fericirea națiunii sale. Cu atît mai importantă și mai actuală este această cerință astăzi, în epoca celei mai fecunde afirmări a spiritului creator al poporului român, a celei mai grandioase desfășurări a energiei și geniului său în opera de transformare revoluționară a societății, de propășire economico-socială a patriei, de edificare a noii civilizații socialiste și comuniste pe pămîntul României.** (Aplauze puternice)

Oricine străbate astăzi meleagurile patriei poate constata, aș putea spune, ce minuni a înfăptuit poporul nostru prin forța brațelor și minții sale în perioada istorică atît de scurtă care a trecut de la eliberare. Regiuni, altădată înapoiate, s-au ridicat la o viață socială și economică nouă, prosperă; pretutindeni s-au înălțat fabrici și uzine, hidrocentrale și combinate, complexe industriale și agrare moderne, la nivelul tehnicii celei mai înalte. După cum știți, chiar zilele trecute am inaugurat una dintre aceste impresionante creații materiale ale epocii socialismului — marea hidrocentrală de la Porțile de Fier, făurită în colaborare frățească cu popoarele Iugoslaviei. Acest adevărat monument industrial, menit să sporească potențialul economic al țării, să asigure ridicarea gradului de civilizație al României, este o expresie elocventă, cu adevărat grandioasă, a capacității omului de a transforma natura; stăpînind apele bătrînului Dunăre, muncitorii, specialiștii și oamenii de știință au dăruit patriei un nou și uriaș izvor de energie și lumină, de bunăstare și fericire. Iată o întruchipare aievea a măreției timpurilor noi pe care le trăim, a faptelor înălțătoare pe care le săvîrșesc oamenii muncii, eroii epocii construcției socialiste! (Vii aplauze).

Se mai întîlnesc, din păcate, pe alocuri, printre confrații dumneavoastră, unii — puțini desigur — care cred că redarea acestor fapte, a marilor eforturi săvîrșite de om pentru transformarea naturii și societății nu constituie surse demne de inspirație, nu pot oferi teme pentru opere literare elevate și durabile. Asemenea scriitori au părerea că pot găsi subiecte literare mai valoroase în întîmplările mărunte, banale, ale unor existențe consumate la marginea societății, în cafenele, în atmosfera vieții de bulevard. Este, oare, posibil ca asemenea aspecte de viață, atît de puțin semnificative, să aprindă mai puternic scînteia imaginației creatoare, să facă să vibreze mai profund sensibilitatea artistului, a scriitorului, decît freamătul uman de mari proporții, zbuciumul colectivităților care creează vaste opere ale civilizației moderne închinate propășirii omului? Să ne gîndim, bunăoară, ce energie, cîtă pasiune, ce acte de eroism și ce jertfe au cerut înfrîngerea cerbiciei naturii la Porțile de Fier, domolirea fortei a milioane și milioane de metri cubi de apă! De-a lungul anilor de muncă încordată, pe acest șantier s-au petrecut nenumărate întîmplări dintre cele mai zguduitoare și emoționante — acolo au muncit peste 10 000 de muncitori români — au crescut și s-au călit oameni — s-au înfăptuit visuri și idealuri nutrite de unii încă din copilărie. Și cîți n-au visat și visează încă să lucreze la asemenea realizări, unice în felul lor, în istorie! Acolo s-au înfiripat iubiri, și acestea mult mai trainice, mult mai pasionate decît cele ce se înfiripă pe bulevarde. (Vii aplauze). **Acolo s-au clădit cămine și, așa cum se întîmplă în viață, s-au născut, au murit oameni. Înfrîngînd nenumărate vicisitudini, constructorii au biruit, încheind un nou capitol de viață cu sentimentul datoriei împlinite.**

Prin descrierea unor asemenea realități, literatura poate înălța omul — și se poate înălța și pe ea însăși — îi poate stimula și mai mult voința și forța de creație. Tocmai la aceasta se referea și cunoscutul critic George Călinescu, cînd adresa scriitorului român vibrantul îndemn: „Trăiește pe pămînt în cetatea ta, cu oamenii vremii tale, acesta este singurul chip ca mîine să fii al tuturor cetăților. Surprinde esența prezentului, singura prin care vei depăși ziua de astăzi și curiozitatea blazată a cîtorva esteți". Cred că sînteți de acord cu aceasta, tovarăși (Aplauze puternice). **Viața tumultuoasă a poporului nostru este acel izvor dătător de viață, de inspirație inepuizabilă, la care mă refeream cu șapte ani în urmă la una din întîlnirile pe care le-am avut cu scriitorii. Exact în mai, în 1965.**

Sînt unii poeți și prozatori care se consideră neînțeleși, afirmînd că operele pe care le scriu ei sînt așa de deosebite încît nu pot fi înțelese de semenii lor, că ele sînt destinate unei elite de esteți și că geniul lor, neluat în seamă de contemporani, va fi recunoscut, cu siguranță, de posteritate. Realitatea se pare însă că îi dezminte mereu, și îi va dezminți și în viitor. Nu ei sînt neînțeleși, ci s-ar putea spune că ei nu înțeleg realitățile, viața, nu înțeleg că poporul și-a ales o cale nouă și că trebuie să se antreneze cu întreaga lor forță în viața nouă a poporului, nu înțeleg preocupările, aspirațiile oamenilor muncii de astăzi. Rupîndu-se de existența noastră socială în continuă mișcare și transformare, autoizolîndu-se, ei devin, de fapt, prizonierii propriei lor imaginații bolnăvicioase care nu poate da naștere decît unei literaturi sterile, lipsite de vlagă, de forță emoțională, de audiență la marele public, care nu servește omului, bunăstării, fericirii și înălțării lui spirituale.

Marii scriitori români și ai altor națiii au creat întotdeauna pentru popor, fără teama că nu vor fi înțeleși. Cu atît mai imperios este ca literatura și arta să se adreseze astăzi poporului. În rîndul claselor și păturilor sociale de azi s-au format cititori noi, oameni competenți, dornici de cunoaștere, capabili să se bucure de frumos și să creeze ei înșiși opere minunate. Oamenii muncii din țara noastră au dovedit că sînt în stare să-și apropie adevărurile cele mai complicate ale tehnicii și științelor moderne; cum se poate concepe că ei nu ar fi în stare să înțeleagă operele de artă în care se vorbește despre viața și munca lor, în care sînt reflectate gîndurile și sentimentele lor?

Cum se poate presupune că poporul care a creat „Miorița", minunatele noastre doine, balade și basme populare, care a făurit comoara artistică plină de nestemate a folclorului român ce stîrnește admirație în întreaga lume, să nu poată înțelege versurile și proza scriitorilor săi de astăzi? Este oare posibil de conceput acest lucru, tovarăși? Fără nici o îndoială că nu, cu excepția acelora care nu au nimic comun cu viața și preocupările poporului nostru. (Vii aplauze).

Incontestabil, realitatea pe care o trăim nu este în întregime colorată în roz. Înfăptuim o operă revoluționară fără precedent, transformăm din temelii societatea, creăm o bază economică nouă, o suprastructură nouă. Asemenea operă nu se poate înfăptui fără greutăți, fără lipsuri și greșeli, ci înfruntînd impedimentele de tot felul, soluționînd probleme dintre cele mai dificile și mai complexe. Nu vreau în nici un caz să se înțeleagă că la noi nu există lipsuri; dimpotrivă, socotim necesar să facem totul pentru a lichida lipsurile, pentru ca acestea să fie cît mai puține, asigurînd astfel mersul înainte într-un ritm cît mai rapid al construcției noastre, în toate domeniile de activitate. Tocmai lupta cu greutățile, concentrarea energiilor pentru înfrîngerea lor, depășirea permanentă a dificultăților și neajunsurilor dau măreție acestei opere, pun în evidență eroismul clasei muncitoare, al țărănimii, al intelectualității, al tuturor celor care o înfăptuiesc cu trudă și pasiune. Partidul nostru cheamă scriitorii — cronicari ai acestor timpuri — să înfățișeze în mod veridic lupta poporului, să arate și realizările și piedicile peste care trecem, să critice lipsurile, neajunsurile, greșelile, să înfiereze elementele vechiului, tot ceea ce se opune torentului vieții noi. Dar, în același timp, scriitorii trebuie să vadă limpede forțele noului, să surprindă energia impetuoasă cu care el se afirmă în viață, să contureze marile realizări înfăptuite prin abnegația milioanelor de oameni ai muncii, să redea tendința dezvoltării ireversibile a societății spre culmile înalte ale socialismului și comunismului. (Aplauze puternice).

Cel care se împiedică de cioturi, de resturi ale lumii vechi și nu mai este în stare să cuprindă orizonturile noi ale vieții sociale nu poate comunica viitorului „esența prezentului", la care se referea George Călinescu. Doar este firesc ca într-o pădure să existe și uscături! În procesul transformării revoluționare a societății ies inevitabil la iveală și purtătorii mentalităților anacronice, ai individualismului mic burghez, ai spiritului de căpătuială, chiar și elemente cu comportări antisociale. Dar rolul de conducător și organizator al partidului și statului socialist constă tocmai în a feri organismul sănătos al societății de aceste influențe nocive, în a curăța pădurea de uscături, pentru a-i permite să crească nestingherită, viguroasă. Noi dorim o literatură care să înfățișeze viața în toată complexitatea ei, cu toate frămîntările și contradicțiile ei, cu înfruntarea legică dintre vechi și nou, o literatură și o artă care să contribuie la lupta împotriva mentalităților înapoiate, a rămășițelor concepțiilor vechi în conștiința oamenilor, la afirmarea valorilor morale noi, a umanismului socialist, a principiilor de viață socialiste și comuniste. (Aplauze prelungite).

Marea majoritate a scriitorilor au înțeles și și-au însușit acest comandament suprem al artei militante; ei se străduiesc ca, prin operele lor, să slujească idealurilor poporului român, să contribuie la ridicarea conștiinței socialiste a maselor, să își aducă contribuția, alături de toți oamenii muncii, la edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate. Suprema satisfacție și răsplată a acestei munci este stima și prețuirea poporului, asimilarea organică a operelor lor în noua civilizație socialistă ce se clădește pe pămîntul României. Sînt bucuros să constat că Conferința dumneavoastră a orientat tocmai în direcția aceasta activitatea de viitor a scriitorilor. (Aplauze prelungite).

Stimați tovarăși,

Generațiilor noastre le este dat să asiste și să participe la unele dintre cele mai furtunoase și mai profunde schimbări sociale din cîte a cunoscut istoria lumii. Pe planeta noastră au loc puternice mișcări, transformări și mutații revoluționare care zguduie din temelii vechile orînduiri bazate pe exploatare și asuprire. Se prăbușesc, sub loviturile luptei de eliberare națională a popoarelor, ultimele vestigii ale rușinosului sistem colonial. Popoarele își afirmă cu hotărîre dreptul la existență liberă, de sine stătătoare, dorința de a se bucura de deplină egalitate în drepturi, de a participa în mod suveran la viața politică a lumii, la soluționarea marilor probleme care frămîntă omenirea.

Artiștii adevărați, indiferent de timpurile în care au trăit, s-au situat întotdeauna de partea forțelor avansate, progresiste, au militat pentru aspirațiile de dreptate și libertate ale popoarelor, pentru o viață mai bună, pentru fericirea omului. Slujitorilor condeiului din țara noastră le revine astăzi îndatorirea de a-și aduce contribuția la triumful idealurilor de progres social, de libertate și independență națională ale tuturor popoarelor, la victoria luptei forțelor democratice, antiimperialiste din întreaga lume, la cauza prieteniei și colaborării între toate națiunile globului. (Aplauze puternice, prelungite).

Scriitorii trebuie să se ridice cu hotărîre împotriva stărilor de lucruri anacronice în viața contemporană, împotriva exploatării, a nedreptăților sociale, a oricăror forme de subjugare și asuprire a popoarelor. În condițiile marilor mișcări și schimbări revoluționare ale lumii de azi este firesc ca și literatura să manifeste dorința de înoare, căutări, preocuparea de a exprima mai convingător noile realități sociale, ideile și aspirațiile spre mai bine ale popoarelor. Căutările creatoare, efortul de a diversifica și perfecționa mijloacele și formele de expresie în vederea cuprinderii universului uman, specific epocii contemporane, reprezintă, fără îndoială, o condiție fundamentală a progresului în artă. Partidul nostru sprijină hotărît în toate domeniile de activitate, deci și în artă, spiritul înnoitor, gîndirea îndrăzneață, capabile să contribuie la transformarea revoluționară a societății. Nu trebuie să confundăm însă spiritul înovator autentic, originalitatea și prospețimea ideilor noi cu încercarea de a prezenta drept inovații artistice vechituri ce aparțin trecutului, sau de a prezenta într-un ambalaj nou mode vechi, peste care s-a așezat de mult praful uitării. Căutările și experimentările scriitorilor se justifică pe plan social și artistic în măsura în care ele sporesc capacitatea literaturii de a contribui la dinamizarea dezvoltării revoluționare a societății, la sprijinirea luptei forțelor progresiste ale omenirii contemporane. În același timp, nu trebuie pierdut din vedere că în cadrul societății capitaliste, imperialiste, există o puternică înfruntare între literatura și arta nouă, ce critică nedreptățile și anomaliile relațiilor de exploatare, ce exprimă aspirația spre schimbări sociale profunde — și arta impregnată de filozofia și morala decadentă a claselor asupritoare condamnate de istorie la dispariție. De pe pozițiile concepției noastre despre lume și viață, ale idealurilor noastre umaniste înaintate, scriitorii din România trebuie să se opună cu hotărîre încercărilor de a transforma arta, cultura, într-un mijloc de abrutizare spirituală a oamenilor, de atițare a urii de rasă, a vrajbei dintre popoare, într-un instrument de dezorientare a tinerelor generații, de abatere a acestora de la idealurile nobile, umanitare. Nu trebuie să uităm nici un moment că dacă fascismul anilor 1930 — 1940 a putut să cucerească puterea într-un șir de țări, aceasta s-a datorat tocmai faptului că s-a dat dovadă de îngăduință, citeodată chiar de nepăsare față de asemenea concepții retrograde, reacționare, barbare în artă. Iată de ce trebuie să luăm poziție hotărîtă împotriva unor asemenea tendințe — și știți cu toții că mai există în lume asemenea tendințe, tovarăși! Nu poate să nu ne preocupe faptul că în alegerile din Italia, de exemplu, neofasciștii au obținut un număr destul de mare de voturi, îndeosebi în rîndul tineretului. Dumneavoastră, ca scriitori, aveți răspunderea de a face din artă, din cuvîntul scris, din carte, mijloace de luptă împotriva tuturor tendințelor și curentelor de idei care pun în pericol pacea și prietenia între popoare, instrumente de luptă pentru prietenie, pentru pace, pentru progres social. (Aplauze puternice).

Adoptarea unei asemenea poziții implică un înalt spirit de discernămînt pentru delimitarea a tot ceea ce este revoluționar, progresist de ceea ce este retrograd, nociv în cultura lumii moderne.

În acest spirit trebuie să se acționeze cu responsabilitate împotriva influențelor pe care curentele reacționare le pot exercita asupra unor creatori de artă lipsiți de experiență sau insuficient orientați din punct de vedere ideologic, împotriva imitației servile a modelor efemere din alte părți. Tot așa cum este, de asemenea, necesar să fim atenți de a nu taxa cu ușurință, nejustificat, vreo operă de artă ca aparținînd unor concepții străine, periculoase, deoarece și aceasta poate să prejudicieze dezvoltarea literaturii în țara noastră. (Aplauze).

Pentru că am dat cîteva citate din scriitori și poeți, voi mai cita cîteva versuri care îmi face impresia că ar caracteriza de minune pe unii care cad sub influența mentalităților înapoiate, care, în marșul nostru revoluționar spre comunism, șovăie, dau înapoi sau murmură. Voi cita versurile marelui nostru bard, George Coșbuc:

„Cei ce se luptă murmurînd,
De s-ar lupta și-n primul rînd,
Ei tot atît de buni ne par
Ca orișicare lași fugar!
Murmurul, azi și orișicînd,
E plînset în zadar!".

(Aplauze).

Există desigur greutăți, avem de lichidat o moștenire grea — am pornit de la 100 de dolari venit național pe locuitor, am ajuns la aproape 600 și trebuie să ajungem la 3 000 în 1990. Trebuie muncă, tovarăși, pentru a învinge greutățile! Și pentru aceasta trebuie luptători, atît pe frontul muncii, al științei, cît și al creației literare! Într-adevăr, așa cum spunea Coșbuc, e greu să atingi asemenea țeluri măreț cu cei ce murmură, cu cei cărora le e teamă să meargă în luptă. (Aplauze puternice).

Să nu uităm că în panteonul culturii noastre au dăinuit, înconjurați de dragostea nepieritoare a întregii națiuni, numai acei rapsozi și cronicari care și-au iubit poporul și l-au respectat, care i-au apărat interesele și n-au precupețit nimic pentru a-i spori renumele și prestigiul între popoare, pentru a-i salvgarda demnitatea și libertatea.

Scriitorii trebuie să-și aducă contribuția activă la schimbul de valori spirituale cu celelalte națiuni, preluînd tot ce a creat mai de preț pe plan artistic geniul fiecărui popor, opere animate de ideile umanismului; ei trebuie să facă, în același timp, cunoscute lumii valorile culturale ale poporului român, operele care exprimă forța spiritualității lui, gîndirea sa înaintată, hotărîrea de a făuri pe pămîntul României societatea cea mai avansată a tuturor timpurilor — comunismul, dorința sa arzătoare de a trăi în pace, înțelegere și cooperare cu toate popoarele lumii. (Aplauze puternice, prelungite). **Ei trebuie să promoveze prietenia și colaborarea largă cu scriitorii și organizațiile similare din țările socialiste, din țările în curs de dezvoltare, cu scriitorii înaintați de pretutindeni. Scriitorii din țara noastră au datoria să facă totul pentru ca literatura să devină un mijloc de cultivare a stimei și respectului pentru valorile fiecărei națiuni, de cunoaștere și apropiere între popoare.**

Stimați tovarăși,

Doresc, în continuare, să mă refer, pe scurt, la activitatea Uniunii dumneavoastră. În ultimii ani, Uniunea a desfășurat o activitate pozitivă pe linia intensificării legăturilor dintre scriitori și cititori, a organizării unor acțiuni cultural-educative, a îndrumării cercurilor literare din instituții și întreprinderi, a participării la schimbul de experiență cu organizații similare din străinătate, precum și la diferite dezbateri și reuniuni internaționale. După cum a reieșit însă din discuțiile care au avut loc în aceste zile, mai există încă multe lucruri de făcut pentru îndeplinirea importantelor atribuții ideologice și artistice ce revin Uniunii Scriitorilor. Se simte nevoia ca Uniunea, consiliul și biroul său să se preocupe în mai mare măsură de îndrumarea creației, de organizarea și desfășurarea unei susținute activități teoretice, de analiza și dezbaterea problemelor principiale ale literaturii și artei. Eliminînd unele tendințe administrativ-birocratice care s-au manifestat în activitatea sa, Uniunea trebuie să dea un impuls puternic și să promoveze cu mai multă fermitate literatura strîns legată de preocupările și năzuințele poporului. La rîndul lor, asociațiile create în centrele mai importante ale țării trebuie să organizeze participarea mai activă a scriitorilor la viața cultural-educativă din regiunile respective, la activitatea socială, politică, acționînd pentru îndrumarea principială a creației membrilor lor. Statornicind în viața întregii Uniuni un climat sănătos de muncă, relații de adevărată colegialitate și principialitate între membrii săi, antrenînd toate forțele scriitoricești în activitatea obștească și politică a țării, la înfăptuirea politicii partidului și statului, Uniunea și asociațiile scriitoricești se vor achita cu tot mai mult succes de importantele lor îndatoriri. Aș vrea să felicit noua conducere pe care ați ales-o astăzi, pe președintele Uniunii, și să le urez rezultate mai bune în activitatea ce o vor desfășura în viitorii patru ani. (Aplauze puternice).

Pe drept cuvînt s-a vorbit aici despre necesitatea ca și critica literară să dea dovadă de mai multă principialitate marxist-leninistă în analizarea operelor literare, de mai multă obiectivitate, spunîndu-și mai răspicat punctul de vedere în susținerea și promovarea valorilor literaturii noastre, combătînd tendințele negative, scăderile de ordin ideologic și artistic care se mai manifestă în cîmpul creației literare. Critica trebuie să încurajeze ceea ce este nou, înaintat, în literatură, chiar dacă la început nu este perfect din punct de vedere artistic, sau chiar al conținutului, văzînd lucrurile în perspectivă. În acest sens este necesar să fie sprijinit tineretul, pentru că, pînă la urmă, viitorul literaturii românești stă în mîinile tineretului pe care îl formăm astăzi. (Vii aplauze). **Să ne ocupăm cu grijă de pregătirea forțelor literare din rîndul tineretului!** (Aplauze puternice, prelungite).

De asemenea, presa literară trebuie să-și sporească exigența acordînd mai multă atenție dezbaterii problemelor fundamentale ale orientării literaturii noastre, promovării noului, susținerii forțelor avansate care se dezvoltă în literatura noastră — fără nici o îndoială, de pe pozițiile și în spiritul concepției noastre materialist-dialectice și istorice despre lume și viață. Conducerea Uniunii Scriitorilor trebuie să acorde mai multă atenție îndrumării și controlului publicațiilor sale, astfel încît recomandările făcute în Conferință pe linia ridicării calității educative și artistice a creației să capete viață și în paginile revistelor literare.

Doresc să subliniez și cu acest prilej rolul deosebit de important ce revine organizațiilor de partid din cadrul Uniunii Scriitorilor, și de la Asociațiile scriitoricești, în orientarea activității de creație, în educarea în spirit revoluționar a scriitorilor, în ridicarea nivelului conștiinței lor. Organizațiile de partid trebuie să-și pună mai bine în valoare capacitatea organizatorică, forța mobilizatoare pentru stimularea și unirea energiilor scriitoricești în vederea creării unei literaturi de înaltă valoare educativă și artistică. Așa cum în toate domeniile comuniștii trebuie să fie în primele rînduri ale luptei pentru înfăptuirea politicii partidului, și de la scriitorii comuniști așteptăm ca ei să fie exemplu în crearea unor opere de înaltă valoare artistică și ideologică, în ridicarea nivelului general al activității Uniunii Scriitorilor. Fără îndoială că unind eforturile tuturor scriitorilor, organizațiile de partid își vor face datoria, aducîndu-și contribuția la înfăptuirea și în acest domeniu a rolului partidului de forță conducătoare a întregii noastre societăți. (Aplauze puternice).

Stimați tovarăși,

Preocupîndu-se de rezolvarea cu succes a problemelor complexe ale edificării socialismului în România, partidul și statul nostru desfășoară, în același timp, o vie activitate de politică externă, îndeplinindu-și cu fermitate înaltele obligații internaționale ce ne revin. În întreaga politică externă pornim de la analiza marxist-leninistă aprofundată a noilor realități și schimbări produse în viața lumii contemporane.

După cum știți, ducem o politică activă de prietenie, solidaritate și colaborare cu toate țările socialiste, sprijinim consecvent lupta de eliberare națională a popoarelor subjugate, eforturile tinerelor state independente pentru consolidarea suveranității, pentru dezvoltarea lor de sine stătătoare pe calea progresului; întreținem largi legături de colaborare și cooperare cu toate țările lumii, indiferent de orînduirea socială, în spiritul coexistenței pașnice. Țara noastră se manifestă ferm ca un detașament activ al frontului antiimperialist mondial, al luptei pentru înfăptuirea aspirațiilor popoarelor spre libertate și pace.

Practica vieții internaționale confirmă tot mai evident justețea concepției marxist-leniniste cu privire la rolul determinant al popoarelor în făurirea istoriei. Dacă această teză a fost întotdeauna valabilă, cu atît mai pregnant își demonstrează ea justețea în zilele noastre, cînd pretutindeni popoarele se ridică la viață nouă, sînt hotărîte să-și ia soarta în propriile mîini, să folosească bogățiile naționale în folosul bunăstării și fericirii proprii, să colaboreze între ele în condiții de deplină egalitate, să facă totul pentru a pune capăt politicii imperialiste de forță și dictat. (Aplauze puternice).

Respectarea dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur destinul, fără nici un amestec din afară, a devenit un imperativ fundamental al vieții politice contemporane, de realizarea căruia depinde însuși mersul înainte al societății omenești, evitarea unor noi conflagrații mondiale, instaurarea unei păci trainice pe planeta noastră. Realizarea acestui deziderat impune cu necesitate abolirea politicii imperialiste, a colonialismului și neocolonialismului, respectarea cu strictețe a principiilor dreptului internațional în relațiile dintre state. Popoarele cer cu tot mai multă hotărîre ca în viața internațională să se înscăuneze relații de tip nou, bazate pe egalitatea în drepturi și neamestecul în treburile interne, pe avantajul reciproc.

Soluționarea marilor probleme care confruntă omenirea solicită participarea activă, cu drepturi egale, la viața internațională, a tuturor popoarelor lumii. Este o iluzie că marile obiective ale zilelor de azi, — cum sînt victoria în lupta antiimperialistă, realizarea dezarmării, interzicerea armelor nucleare, înfăptuirea securității — pot fi soluționate fără participarea întregii comunități a statelor lumii, a tuturor popoarelor. Numai prin luarea în considerare a poziției fiecărei țări, a intereselor naționale ale fiecărui popor, se poate asigura stingerea focarelor de incordare în lume, se pot soluționa problemele litigioase dintre state, se poate întări încrederea între națiuni, colaborarea și securitatea internațională. Viața demonstrează permanent că numai cu participarea tuturor națiunilor, a tuturor statelor se pot soluționa problemele în interesul păcii și progresului. Au deplină dreptate popoarele Indochinei cînd afirmă că numai ele au dreptul de a hotărî cum să se soluționeze problemele din Indochina, că ele sînt acelea care trebuie să-și asigure organizarea vieții conform intereselor și aspirațiilor naționale. Noi sprijinim întru totul cerințele acestor popoare. (Aplauze puternice).

În această direcție un rol important revine Organizației Națiunilor Unite și altor organisme internaționale chemate să creeze cadrul pentru conlucrarea rodnică a tuturor țărilor în vederea promovării în relațiile interstatale a principiilor dreptului internațional. Viața demonstrează că animozitatea și conflictele dintre state nu pot fi lichidate prin înfruntări militare, prin ciocniri armate — care nu pot aduce decît grave prejudicii popoarelor, periclitînd însăși pacea și securitatea mondială — ci pe calea tratativelor, a abordării politice a problemelor, cu participarea directă a statelor interesate.

În lumina acestor considerente își desfășoară activitatea internațională partidul și statul nostru. Prin toate acțiunile pe care le întreprindem ne străduim să sprijinim tendințele noi, pozitive, care se conturează în viața internațională, să contribuim la lichidarea focarelor de încordare, a neîncrederii și suspiciunii dintre state, la destindere și colaborare. Participăm activ la diviziunea internațională a muncii, la schimbul mondial de valori, convinși că aceasta răspunde atît cerințelor progresului propriei noastre țări, dezvoltării civilizației mondiale, cît și cauzei păcii și apropierii între popoare, conlucrării internaționale în vederea făuririi unei lumi mai bune, de pace și prosperitate generală. În acest spirit vom acționa cu consecvență și în viitor, convinși că politica noastră externă, care a ridicat prestigiul României pe plan internațional, aducîndu-i atîția prieteni pe toate meridianele lumii, corespunde intereselor supreme ale poporului român și, în același timp, slujește cauzei generale a socialismului, luptei forțelor progresiste, antiimperialiste de pretutindeni, colaborării, destinderii și păcii în lume. (Aplauze puternice)

Stimați tovarăși,

Conferința dumneavoastră a stabilit un șir de măsuri pentru ridicarea literaturii noastre pe noi trepte, pentru sporirea aportului său la dezvoltarea multilaterală a societății noastre, pentru educarea socialistă a poporului.

După cum știți, în acest an, la 30 decembrie, se împlinesc 25 de ani de la instaurarea Republicii — eveniment care a marcat trecerea la înfăptuirea socialismului în țara noastră. Mai sînt încă 7 luni pînă la această aniversare — puțin, e drept — dar eu sper că mulți dintre dumneavoastră nu ați așteptat să amintim acum această dată, pentru că ea se găsește în toate calendarele. Probabil că încă cu cîțiva ani în urmă v-ați apucat să scrieți unele opere închinate acestui moment important din istoria României. Cu atît mai mult, cu cît, dacă mă uit aici în sală, constat că mulți dintre dumneavoastră ați participat activ nu numai cu scrisul, dar și în activitatea politică, la realizarea acestui act istoric în viața poporului nostru. De aceea, ne așteptăm ca dumneavoastră să redați în operele pe care le veți făuri, cît mai frumos, cît mai cuprinzător, această măreață pagină a istoriei revoluționare a României. În felul acesta și dumneavoastră veți aduce un aport prețios, alături de întregul nostru popor, care întîmpină aniversarea cu hotărîrea de a înfăptui neabătut programul de dezvoltare a industriei și agriculturii, de ridicare a țării pe noi trepte de propășire economico-socială și spirituală. În felul acesta vom putea sărbători a 25-a aniversare a Republicii și în domeniul literaturii cu opere care să constituie o pagină nouă în literatura românească. Aceasta dorim noi de la dumneavoastră, tovarăși! (Aplauze puternice)

După cum ați văzut, nu mi-am propus să vă spun — de altfel niciodată nu am făcut-o — cum să scrieți, și ce anume subiecte să abordați. Sînt atît de multe subiecte în viața poporului nostru încît fiecare are posibilitatea să aleagă. Realitatea socialistă oferă mii, zeci de mii de evenimente și subiecte care pot face obiectul unor opere literare. Sînt poate, de asemenea, sute și sute de feluri în care puteți descrie și reda, cît mai divers și cît mai frumos desigur, aceste evenimente și fapte. Depinde de fiecare dintre dumneavoastră. După cum vedeți, tovarăși, există deplină libertate de alegere! (Vii aplauze) **Cerem un singur lucru: faceți ca operele voastre să servească poporului! Dorim să putem spune: iată, scriitorimea din România face totul pentru a se bucura de încrederea poporului, a partidului, merită pe deplin această încredere!** (Aplauze puternice, prelungite)

Vă urez, deci, dragi tovarăși, să dați poporului român cît mai multe opere, cît mai bune, cît mai frumoase!

Vă doresc multă sănătate și fericire! (Aplauze puternice, prelungite; asistența aplaudă îndelung pentru partid, pentru Comitetul Central, pentru secretarul general al partidului, Nicolae Ceaușescu)

27 MAI 1972

Raportul conducerii Uniunii Scriitorilor prezentat de acad. Zaharia Stancu

Stimaţi tovarăşi,

S-AU SCURS trei ani şi jumătate de la ultima noastră întîlnire, ani bogaţi în evenimente, ani care au adus literaturii române opere de valoare, o mişcare a ideilor, apariţia de noi talente scriitoriceşti.

Explicaţia tuturor fenomenelor, a tuturor succeselor noastre, pe toate planurile activităţii şi vieţii literare, stă în condiţiile social-politice ale ţării noastre, care au determinat şi dezvoltarea literaturii, în politica internă şi externă a Partidului Comunist Român. Un cercetător peste veac n-ar înţelege literatura noastră din această perioadă, nici formele instituţionalizate ale vieţii scriitoriceşti şi conţinutul lor real, fără să o integreze vieţii sociale şi politice a întregii ţări, marelui efort şi particularităţilor dezvoltării societăţii noastre socialiste. Cu atît mai mult noi, care trăim această epocă, putem depune mărturie în deplină cunoştinţă de cauză despre legătura dintre edificarea societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi literatura şi viaţa scriitoricească din aceşti ani.

Evenimentul politic cel mai important, cu vaste consecinţe asupra tuturor sectoarelor vieţii sociale din anii pe care-i analizăm, a fost Congresul al X-lea al Partidului. S-a stabilit atunci, în urma unei analize profund ştiinţifice a etapei şi sarcinilor societăţii româneşti contemporane, un vast program de dezvoltare multilaterală a ţării noastre, din punct de vedere economic, social, al instituţiilor noastre socialiste şi, implicit, o dezvoltare a conştiinţei oamenilor, a personalităţii şi nivelului lor cultural, a raporturilor dintre ei. Laturile care definesc societatea socialistă multilateral dezvoltată, sarcinile care decurg din acest complex program al progresului patriei noastre sînt strîns legate între ele, nu se pot nici înţelege, nici realiza una fără cealaltă. Avîntul deosebit al economiei naţionale, transformarea patriei noastre într-o ţară înaintată din punct de vedere al potenţialului industrial, care reduce cu hotărîre şi la un înalt ritm rămînerea în urmă economică pe care ne-a lăsat-o moştenire trecutul, pretind o înaltă dezvoltare a ştiinţei şi tehnicii, adevărate forţe de producţie în epoca noastră, un înalt nivel al culturii, al înţelegerii complexelor fenomene ale lumii contemporane. Este vorba de un mare efort constructiv conştient, prin participarea directă a maselor largi populare la făurirea istoriei, animate de înalte idealuri, deci de o înaltă conştiinţă. Entuziasmul, priceperea şi înţelegerea ştiinţifică se îmbină în profilul cetăţeanului înaintat al patriei noastre. Larga participare a maselor de oameni ai muncii la procesul făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate, esenţă a democratismului orînduirii noastre, impune o continuă perfecţionare a instituţiilor noastre şi determină aşezarea relaţiilor dintre oameni pe bazele ferme ale principiilor şi idealurilor noastre. În acest fel, concomitent cu opera de construire a unei puternice economii, a unei ţări bogate şi dezvoltate, se construieşte şi un om nou, el însuşi multilateral dezvoltat, cu o puternică personalitate, cu o mare capacitate creatoare, de o înaltă etică, animat de profunde sentimente de solidaritate umană. Acest om nou, pe care l-au visat poeţii din timpuri imemoriale, om dezbărat de egoism, de rapacitate, de închistare, este constructorul noii societăţi, beneficiarul ei şi chezăşia însăşi a posibilităţii de realizare cu succes a celei mai drepte orînduiri din istoria omenirii.

Omul societăţii noastre socialiste, care se făureşte în procesul istoric de construcţie conştientă, este un om de cultură cuprinzătoare, de alese sentimente şi valori, un om cu adevărat înaintat. Grija pentru ridicarea nivelului său material şi spiritual este în centrul politicii Partidului Comunist Român, reprezintă scopul măreţului program trasat întregii noastre naţiuni socialiste de către Congresul al X-lea al Partidului, program care a determinat întreaga activitate a scriitorilor din România în perioada de care vorbim şi care va determina şi activitatea noastră şi de acum înainte.

Atmosfera de efervescenţă creată pe scară naţională a deschis largi posibilităţi spirituale şi materiale pentru dezvoltarea literaturii noastre. Scriitorii din patria noastră, sub conducerea Partidului Comunist, alături de întregul popor, şi-au exprimat în nenumărate rînduri hotărîrea de a participa, prin scrisul şi activitatea lor, la îndeplinirea acestui program, pentru îndeplinirea politicii interne şi externe a Partidului. Dezvoltarea multilaterală a României socialiste, transformările din conştiinţa oamenilor, marile mutaţii sociale şi psihologice ale căror contemporani sîntem, oferă scriitorilor un bogat material de investigaţie literară, cum poate nimeni dintre predecesorii noştri n-au avut.

Literatura noastră, cuprinzînd şi sintetizînd într-o superioară formă artistică aceste mari transformări care stîrnesc interesul legitim al întregii lumi, aflată ea însăşi într-o mare schimbare, neîntîlnită vreodată pe o asemenea scară în istorie, poate să se ridice cu drept cuvînt la universalitate, mărturisind despre semnificaţia revoluţiei socialiste, despre extrema sa bogăţie şi complexitate. Şi în acest mod, programul trasat de Congresul X, aplicarea sa în viaţă, ajută şi determină înflorirea literaturii.

Dar scrisul este un dialog cu cititorii, cu miile şi milioanele de cititori pe care scriitorul nu-i cunoaşte, dar a căror prezenţă o simte fiecare dintre noi, pentru că lor ne adresăm, pentru ei facem publice gîndurile noastre.

Dezvoltarea dinamică a României asigură milioane de participanţi la acest dialog al nostru. Avem un public elevat şi cultivat, cu adevărat un public nou, aşa cum n-am avut niciodată. Generalizarea învăţămîntului, ridicarea nivelului său calitativ, sutele de mii de tineri, ca şi de vîrstnici, implicaţi în acest vast proces de instrucţie şi educaţie, tot rezultat al aplicării în viaţă a programului partidului nostru, au luat un mare spaţiu de cultură de care beneficiază în mod direct fiecare dintre noi.

Acesta nu este numai un privilegiu, un avantaj de care nu s-au bucurat înaintaşii noştri, dar şi o sursă de îndatoriri. Trebuie să răspundem exigenţelor sporite ale publicului nostru, să creăm opere în care oamenii să se recunoască, să-şi recunoască munca, bucuriile, sacrificiile, să-şi găsească formulate într-o elevată ţinută artistică sentimentele autentice şi întrebările autentice. Să fie această literatură un adevărat stimulent pentru gîndirea creatoare şi pentru puternicele sentimente care animă şi trebuie să anime pe omul societăţii noastre implicat într-un uriaş şi complex proces istoric.

Importanţa Plenarei C. C. al P. C. R. din noiembrie 1971

PLENARA din noiembrie a Comitetului Central al Partidului, care a discutat problemele muncii ideologice şi de educaţie, a avut o mare importanţă pentru noi scriitorii. Ea a pus cu o deosebită claritate în evidenţă implicaţiile ideologice ale Congresului X, ale întregului program de dezvoltare şi progres al României. Subliniindu-se adevărul că specificul dezvoltării socialiste, planificate, nestihinice, conştiente, implică în mod necesar dezvoltarea conştiinţei umane, că este o dezvoltare nu numai economică sau tehnică, dar şi a relaţiilor dintre oameni, o dezvoltare a înaltelor valori umane specifice socialismului. Plenara a adus o clarificare a conştiinţelor noastre, arătînd rolul important pe care cultura, educaţia, arta şi literatura sînt chemate să-l joace în procesul de edificare a socialismului. Literatura în felul acesta nu mai este un factor secundar, mărginindu-se doar să înregistreze modificările din peisajul social şi uman, ci un factor activ de înrîurire, de modelare a conştiinţelor şi în acest fel şi a întregii societăţi. Acest rol activ, sarcină de seamă şi realistă, nu se poate realiza fără o mare claritate şi fermitate ideologică, fără conştiinţa scopurilor pe care le urmărim. Literatura este capabilă să-şi realizeze menirea doar atunci cînd este în consonanţă cu marile şi profundele procese care se întîmplă efectiv în societate, cînd are acea notă de autenticitate care ne apare numai atunci cînd rezonăm cu mersul istoriei, cu problemele ei reale. A pretinde o literatură angajată înseamnă, în acelaşi timp, a pretinde o literatură autentică, de mare orizont şi cuprindere, deci o literatură de înaltă calitate. Istoria literaturii dovedeşte fără greş că numai acele opere s-au impus conştiinţei publice, care au exprimat cu adevărat epoca în ceea ce are ea esenţial. Ori, ce este, ce poate fi pentru noi mai esenţial, mai specific şi, în acelaşi timp, cu implicaţii mai profunde, decît uriaşul proces istoric al cărui participanţi şi martori sîntem ?

Apelul adresat nouă, scriitorilor, de la tribuna Plenarei, de către secretarul general al Partidului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu spunea : „Redaţi în artă măreţele transformări socialiste ale ţării, munca clocotitoare a milioanelor de oameni ; veţi găsi şi contradicţii şi conflicte reale, nu închipuite, şi fapte măreţe, emoţionante, demne de numele de om". Este, acesta, un apel nu numai la un sentiment de solidaritate umană şi de înaltă conştiinţă, dar şi la o literatură majoră, esenţială, prin care talentul fiecăruia dintre noi se poate realiza din plin. Acest apel şi-a găsit, şi nu putea să nu-şi găsească, cel mai adînc ecou în conştiinţele noastre.

Cele mai bune opere, linia esenţială de dezvoltare a literaturii noastre, aşa cum de altfel s-a şi arătat în lucrările plenarei din noiembrie 1971, s-au înscris pe acest drum.

Trăsătura fundamentală a dezvoltării literaturii, a prozei, poeziei, dramaturgiei şi criticii literare din aceşti trei ani şi jumătate pe care-i analizăm acum a fost tocmai apropierea de problemele societăţii. Cărţile cele mai bune, care au avut atît asentimentul criticii, cît şi al publicului larg, au fost cărţi realiste în proză, cu o acută problematică socială ; cărţi despre viaţa noastră contemporană, poezii, cărţi de publicistică, piese de teatru, care includeau, într-o reuşită artistică, o atitudine socială şi o atitudine socialistă. Ele se concentrau într-adevăr pe acele aspecte reale ale vieţii contemporane, cu contradicţiile ei reale, ca şi pe sentimentul marilor înfăptuiri care guvernează în mod firesc, pe sentimentul de mîndrie patriotică şi de drepturi pe care îl au cu adevărat cei care contribuie la marele progres al României socialiste.

Realismul literaturii noastre, idee de altfel dezvoltată în ţezele Uniunii, a căpătat o accepţiune mai largă şi mai profundă, beneficiind de o înţelegere a sa esenţială, care-l defineşte ca o atitudine faţă de realitate, ca o exprimare a ei nu doar la stratul de suprafaţă, cel vizibil pentru oricine, ci a proceselor ce ni se dezvăluie prin meditaţie şi creaţie artistică. Aderenţa masei de cititori la realism şi reuşitele de prestigiu şi stimă ale operelor scrise în acest spirit arată vitalitatea acestei şcoli literare, faptul că ea poate să exprime cel mai bine adevăratele fenomene care ne interesează pe noi, pe toţi. Realismul literaturii noastre este animat de idealurile umanismului socialist care-i dau o înaltă ţinută valorică şi morală. De pe aceste poziţii ideologice şi morale de intransigenţă faţă de orice fenomen care contravine principiilor şi idealurilor care guvernează societatea noastră şi efortul ei de progres şi de ridicare a naţiunii noastre pe o înaltă treaptă de civilizaţie materială şi spirituală, literatura noastră umanist-socialistă a avut în această perioadă şi trebuie să aibă şi elemente critice.

Partidul nostru comunişti, noi toţi, scriitori comunişti, avem o atitudine deschisă, de critică împotriva celor care încalcă etica comunistă, principiile de echitate, împotriva celor care dovedesc arivism, tendinţă de căpătuială, îmbogăţirea necinstită, făcută în detrimentul altora, al întregii colectivităţi, împotriva abuzurilor de tot felul, oricine le-ar face. Aşa cum Partidul a criticat, fără menajamente, în faţa întregului popor, asemenea fenomene, şi scriitorii au luat şi iau poziţie împotriva lor. Caracterul deschis al criticii partinice, metodă încetăţenită în practica partidului nostru, metoda discutării tuturor problemelor în faţa maselor largi populare, au determinat un climat pozitiv pentru libertatea creaţiei, pentru exprimarea adevărului, pentru căutarea celor mai bune soluţii de îndreptare a greşelilor şi greutăţilor, de pe poziţiile noastre înaintate.

S-a îmbunătăţit şi calitatea şi nivelul scrisului nostru, varietatea de moduri de expresie şi stiluri. Au dispărut din peisajul nostru literar scrierile naive, puerile, multe viziuni simplificatoare. Noi sîntem împotriva simplificărilor, a vulgarizării, ca şi a vulgarităţii în expresie. Realitatea pe care trebuie s-o exprimăm este ea însăşi complexă şi bogată şi are nevoie de mijloace adecvate atît problemelor, cît şi nivelului cultural în creştere şi exigenţelor publicului nostru. Desigur însă că sîntem împotriva complicării inutile, care ascunde adeseori un simplu gol de gîndire şi de forţă de expresie. Noi scriitorii ştim, şi acest lucru se poate spune că se ştie de la începuturile existenţei artei noastre, cît de greu este de a scrie simplu. Deci : o realitate complexă, într-o formă simplă, pregnantă, convingătoare. Avem nevoie, după cum cerea marele critic G. Călinescu, de acea „complexitate simplă", de acea profunzime în claritate.

În această însuşire constă de altfel şi una din cheile talentului. În afară de latura aceasta, estetică, în legătură cu expresia simplă şi pregnantă se pune însă şi problema accesibilităţii. Noi scriem ca să exprimăm spiritualitatea unui popor întreg, ce se întîmplă cu întreaga noastră naţiune, sîntem purtătorii ei de cuvînt în artă, şi ne adresăm şi trebuie să ne adresăm lor, trebuie să acţionăm asupra conştiinţelor cît mai multor oameni.

Problema accesibilităţii nu vine în contradicţie cu perfecţiunea artistică, cu perfecţionarea mijloacelor de expresie care este absolut firească într-o literatură cu dezvoltare sănătoasă. Dimpotrivă, cerînd un mare efort de creaţie, grijă faţă de bogăţia de semnificaţie a cuvîntului, o înaltă măiestrie, aceasta e în concordanţă cu cele mai mari exigenţe. Atitudinea noastră ideologică, severitatea noastră de artişti faţă de propriile opere, coincid într-u totul.

S-a dezvoltat şi nivelul teoretic, nivelul de cultură şi înţelegere a criticilor noştri, a esteticienilor noştri. Au apărut numeroase cărţi de adevărată erudiţie, s-au elucidat probleme de istorie literară. În conformitate cu principiile politicii partidului nostru, care consideră de pe poziţii ferm ştiinţifice, marxist-leniniste, că nu se poate înţelege prezentul fără cunoaşterea trecutului, că socialismul reprezintă reluarea şi potenţarea întregii experienţe progresiste a istoriei, tot ce este pozitiv în evoluţia de pînă acum a umanităţii, a continuat publicarea scriitorilor însemnaţi din trecutul nostru, au apărut numeroase exegeze de înalt nivel. După cum, în conformitate cu politica internă şi externă a partidului şi statului nostru, au fost traduse opere de valoare din trecut şi din literatura contemporană a tuturor ţărilor, traduceri adesea de înalt nivel, nu numai de proză şi teatru dar şi de poezie (lucru deosebit de dificil) pe care tot scriitorii le-au făcut. În felul acesta publicul nostru, poporul nostru, este informat asupra a tot ce este de reală valoare în domeniul literaturii mondiale, are un larg orizont de un înalt nivel de civilizaţie.

ACESTE realizări, faptul că putem afirma cu deplină certitudine că literatura noastră a înregistrat succese, că linia ei majoră de dezvoltare se află pe un făgaş bun, pozitiv, nu exclud necesitatea unei atitudini autocritice faţă de lipsurile şi greşelile care s-au manifestat în literatură şi în munca noastră de la Uniune. Au apărut şi cărţi slabe şi foarte slabe, atît în ceea ce priveşte conţinutul de idei cît şi forma artistică. Desigur, în orice epocă nu toate cărţile pot fi excepţionale, nivelul artistic al unora se deosebeşte de al altora. Însă dacă privim cu atenţie ce este comun majorităţii cărţilor de nivel slab, observăm că deficienţele artistice derivă dintr-o sărăcie şi confuzie a mesajului pe care trebuie să-l vehiculeze opera literară. Scrieri pretenţioase, fals incifrate s-au născut dintr-o problematică falsă şi minoră. Virtuozităţi inutile, chiar dacă uneori dovedeau abilităţi de expresie, s-au cheltuit pentru a transmite banalităţi. Pe drept cuvînt o asemenea literatură, inutil complicată, a fost botezată „literatura nimicului" şi ea relevă o sărăcie a observaţiei sau a experienţei, o privire confuză, în stare să descrie mişcările paharului cu apă ca tragice furtuni şi uragane. Desigur, semnificaţii majore pot fi relevate cu fineţe prin fapte în aparenţă mici, cu condiţia ca aceste semnificaţii să existe cu adevărat şi să fie cu adevărat majore. Lucrări sau încercări de acest tip, piese de atelier interior, în cel mai bun caz, nu trebuiau încurajate să apară. Iar dacă totuşi au apărut, este funcţia şi menirea criticii să le respingă categoric şi clar.

E adevărat că, mai ales în ultimii ani, critica nu a încurajat asemenea producţii şi s-a redus simţitor snobismul şi estetismul care le-ar fi promovat. Însă respingerea în spiritul exigent, lucid şi responsabil al criticii marxist-leniniste trebuie făcută încă mai hotărît, în termeni clari, fără inutile complicaţii de limbaj de care mai suferă critica noastră. Şi mai ales trebuiau clar indicate cauzele acestei literaturi, orientarea spre o linie minoră, sărăcia de viaţă reală pe care o cuprindeau. Aşezarea criticii literare, ca şi a muncii revistelor şi editurilor, pe poziţii ideologice ferme este condiţia discernerii atît a cauzelor erorii, cît şi a celor mai eficiente căi de îndreptare, bineînţeles acolo unde există talent. Însă a considera opera literară ca o realitate închisă, suficientă sieşi, absolut autonomă, poate împinge, dacă nu la promovarea unei literaturi minore, în orice caz, la pierderea criteriilor care resping o asemenea literatură. Falsa subtilitate mai dăinuie încă şi în critică, unde mai apar articole scrise într-un limbaj impropriu şi confuz, vădind aceeaşi slăbiciune a strîngerii de gîndire, rezultînd dintr-o orientare narcisică sau un eclectism neştiinţific, în care se întîlnesc ideile cele mai contradictorii. Decizia judecăţii de valoare, pregnanţa ei, este concret legată de fundamentarea ideologică, clară a criticului însuşi. Ca să respingi motivat o producţie literară ai nevoie de o cultură filozofică temeinică, de criterii solide.

Uniunii Scriitorilor, Biroului Uniunii, le revine datoria să îndrume şi să controleze publicaţiile literare, Editura Uniunii, tocmai pentru a evita asemenea cheltuială inutilă de energie şi mijloace materiale. Nu măsurile administrative, care sînt împotriva practicii muncii politice a Partidului nostru, pot rezolva cu succes aceste deficienţe. Este de datoria noastră să organizăm mai amplu şi cu mai mare consecvenţă discuţii şi simpozioane cu conţinut politic, ideologic şi de teorie ştiinţifică estetică, să aducem de fiecare dată fenomenele negative în discuţie publică, să le analizăm cu profunzime şi consecvenţă. Un climat de dezbateri aprofundate nu numai că nu dăunează, dar chiar contribuie direct şi nemijlocit la lărgirea libertăţii de creaţie. Din confruntarea punctelor de vedere se obţin clarificări utile, o orientare mai justă şi mai adecvată. Munca politică de îndrumare cere eforturi şi supleţe, însă nu poate lipsi din activitatea Uniunii Scriitorilor, a organelor sale de conducere, care trebuie să analizeze periodic toate instituţiile ce-i sînt subordonate.

UNIUNEA SCRIITORILOR are sarcina de a face totul pentru ca nici o singură clipă scriitorii să fie în afara evenimentelor politice de seamă care angajează naţiunea noastră. Un prilej de manifestare a adeziunii faţă de politica Partidului a fost sărbătorirea semicentenarului înfiinţării Partidului Comunist Român. Cu această ocazie au fost angrenaţi în simpozioane, mese rotunde, întîlniri cu cititorii şi recitaluri de poezie în Capitală şi provincie, la oraşe şi sate, aproape toţi scriitorii. Acţiunile noastre s-au desfăşurat după un program bogat şi s-au înscris pe o durată de mai bine de jumătate de an. Asemenea manifestări pozitive, care duc la sudarea şi pe mai departe a scriitorilor cu naţiunea care i-a produs, e necesar să devină o practică a Uniunii şi a Asociaţiilor scriitoriceşti.

Este de datoria noastră — şi n-am făcut-o în suficientă măsură — să adîncim legătura scriitorilor cu bogata viaţă socială a ţării, să-i punem în contact cu masele de oameni ai muncii, cu propriii noştri cititori. Confruntarea cu publicul cel mai divers este extrem de utilă, nu poate lipsi din experienţa nici unui scriitor care scrie pentru oameni.

Unul din fenomenele cele mai pozitive ale ultimilor ani, care atestă vigoarea şi sănătatea literaturii noastre, precum şi deosebitele condiţii oferite de partid şi de stat, de întreaga dezvoltare a societăţii noastre, o constituie apariţia de numeroase talente tinere. Multe din operele cu care ne mîndrim acum au fost scrise de scriitorii tineri, atît în domeniul poeziei şi prozei cît şi în domeniul criticii şi publicisticii literare. De altfel este un fapt îmbucurător continuitatea, fără fisuri, dintre generaţiile de scriitori, conjugarea eforturilor scriitorilor de toate vîrstele pentru construirea edificiului literaturii române. Tradiţiile cele mai valoroase, realiste, ale literaturii române, sînt preluate şi de tineri, aceasta fiind chezăşia succesului literar al multora dintre ei.

Însă şi în acest domeniu, de o atît de mare importanţă, am avut lipsuri. Noi am încurajat pe tinerii scriitori, i-am ajutat să aibă condiţii de scris şi de viaţă, i-am sprijinit adeseori să lucreze în redacţiile literare. Dar acest lucru nu este suficient. Trebuie să-i ajutăm să şi cunoască realităţile patriei noastre, marile eforturi depuse de întregul nostru popor, problemele reale şi majore ale naţiunii noastre. O bogată experienţă de viaţă, cîştigată în procesul concret al muncii şi al profesiei lor, este o condiţie a bogăţiei în substanţă a operei lor viitoare. Profesionalizarea prematură aduce prejudicii în primul rînd tinerilor talentaţi, le îngustează orizontul de cunoaştere, le sărăceşte opera viitoare. De aceea noul statut, pe care urmează să-l aprobaţi, are prevederi speciale la acest capitol. Este şi o chestiune de etică socialistă educarea tuturor scriitorilor în spiritul cultului faţă de muncă. Acest cult, valoare esenţială în socialism, societatea oamenilor muncii, nu poate fi abstract; el se dezvoltă numai din experienţa proprie. Grija faţă de tineret, îndrumarea lui pe o cale justă şi rodnică este o sarcină patriotică a noastră, un mod de a asigura şi în viitor înflorirea literaturii.

ALĂTURI de scriitorii români, aducînd în concertul unitar al literaturii României socialiste notele specifice ale scrisului lor, scriitorii maghiari, germani, sîrbi, ucraineni şi de limbă idiş au scris cărţi valoroase, contribuind cu operele lor la efervescenţa literară din ultimii ani. Biroul Uniunii Scriitorilor, sfătuindu-se în permanenţă cu Comisia Naţionalităţilor, a rezolvat cu competenţă problemele specifice ale scriitorilor din rîndul naţionalităţilor conlocuitoare. Respectînd principiul egalităţii în drepturi, scriitorilor din rîndul naţionalităţilor le-au fost conferite numeroase premii literare, s-au asigurat călătorii de documentare în ţară şi în străinătate, pensii şi asistenţă socială.

În această perioadă a fost înfiinţată editura naţionalităţilor „Kriterion", ale cărei succese sînt binecunoscute, de toţi cititorii, întrucît ea a avut, printre altele, iniţiativa fericită de a publica operele scriitorilor din rîndul naţionalităţilor şi în traducere românească. În aceşti ani s-a transformat revista „Neue Literatur" în revistă lunară, s-a mărit numărul de pagini ale revistei „Utunk". S-au tradus, mai mult decît în alţi ani, din literatura română, precum şi din literaturile naţionalităţilor în limba română, activitate ce urmează să fie intensificată în viitor, pentru ca literaturile naţionalităţilor să fie cunoscute întregii spiritualităţi a României socialiste.

S-au întreprins în această perioadă cîteva acţiuni de mare importanţă în ce priveşte difuzarea moştenirii literare a naţionalităţilor conlocuitoare ; au avut loc mese rotunde şi întîlniri în care s-au dezbătut probleme specifice ale scrisului contemporan, precum şi mese rotunde şi întîlniri comune, unde scriitorii români şi cei din rîndul naţionalităţilor au dezbătut momentele actuale ale literaturii noastre, sau au citit din operele lor cititorilor.

Toate acestea demonstrează încă o dată spiritul de democraţie socialistă, de egalitate şi frăţie ce caracterizează frontul nostru scriitoricesc. Trebuie subliniat, însă, faptul că sînt condiţii pentru a realiza mult mai mult ; sîntem pe calea cea mai bună, demonstrînd încă o dată, prin fapte, şi în domeniul literaturii, justeţea politicii partidului nostru comunist de deplină egalitate pentru toţi cetăţenii României socialiste.

Dezvoltarea activităţii scriitoriceşti

UNIUNEA SCRIITORILOR este chemată să aplice în viaţa scriitoricească din patria noastră politica Partidului în domeniul literaturii. De aceea, criteriul după care poate fi judecată munca noastră este tocmai măsura în care am realizat cu succes această sarcină de frunte, sarcină dată de Partid, forţa conducătoare a întregii noastre naţiuni socialiste, sarcină pe care o avem faţă de întregul nostru popor.

Un ajutor continuu şi neprecupeţit ni l-a dat contactul strîns cu conducerea superioară, personal cu tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Precum ştiţi, aproape nu a fost ocazie mai importantă în viaţa ţării în care scriitorii să nu fie chemaţi să participe, să fie prezenţi, să asculte direct cuvîntul secretarului general, preţioasele sale sugestii. În întîlnirile pe care tovarăşul Nicolae Ceauşescu le-a avut cu scriitorii şi oamenii de artă, s-au dezbătut, într-o atmosferă de mare sinceritate, problemele vitale ale creaţiei artistice şi literare în etapa istorică pe care o trăim, ca şi problemele vieţii scriitorilor şi activitatea Uniunii. Aceste întîlniri se înscriu în stilul şi metodele de lucru profund democratice ale conducătorului partidului şi statului nostru care se consultă şi se întîlneşte cu toate categoriile de oameni ai muncii. Aceste contacte exprimă interesul şi preţuirea fără precedent acordate de conducerea Partidului şi statului problemelor înfloririi literaturii şi artei din patria noastră.

Unul din principiile de bază ale muncii în societatea noastră, sarcină trasată cu deosebită claritate de către Congresul al X-lea şi aplicată în viaţă cu consecvenţă, este principiul conducerii colective. Am lucrat bine cu organele colective alese ale Uniunii noastre. S-a sudat un spirit de echipă în conducerea operativă, am lucrat bine în Biroul Uniunii Scriitorilor, pe care l-am convocat de cîte ori a fost necesar. Biroul şi-a dat avizul asupra principalelor probleme ale vieţii scriitoriceşti, a răspuns sarcinilor care-i revin din atribuţiile statutare. Ar fi fost necesar desigur să exercităm o muncă de îndrumare mai atentă asupra publicaţiilor noastre. Am făcut cîteva analize, însă nu suficiente în raport cu importanţa deosebită a acestei sarcini. Viitorul birou, tocmai pentru a evita fenomene negative sau monopolizarea conducerii revistelor de către grupări şi coterii literare, trebuie să-şi propună să dea o deosebită atenţie acestei probleme. Am lucrat satisfăcător şi cu Consiliul Uniunii, pe care, însă, nu l-am putut convoca de cîte ori am fi vrut, tocmai din cauza exigenţelor de acută operativitate a sarcinilor. El a ratificat hotărîrile luate în birou, şi-a spus părerea cu pricepere şi responsabilitate.

POLITICA internă a Partidului Comunist Român, trasată de către Congresul al X-lea, politică dinamică şi ştiinţifică, cuprinde ca o latură esenţială democratizarea continuă a instituţiilor noastre, lărgirea neîncetată a participării întregului popor la toate fenomenele vieţii sociale. Pentru o mai bună realizare a acestui proces continuu şi caracteristic pentru orînduirea noastră, în toate domeniile se efectuează o descentralizare menită tocmai să dea posibilitate unui număr cît mai mare de oameni să-şi spună cuvîntul în toate problemele în care sînt direct interesaţi. Aplicînd acest deziderat, în conformitate cu prevederile statutare, s-au constituit la Bucureşti şi în principalele centre culturale ale ţării, asociaţii de scriitori iar la Asociaţia de Bucureşti, care are cel mai mare număr de membri, s-au constituit secţii pe genuri de creaţie. În acest fel, nu numai că sînt aleşi în comitetele de conducere un mai mare număr de scriitori, dar s-a creat un cadru organizatoric larg unde pot discuta membrii Uniunii toate

(Continuare în pag. 4)

27 MAI 1972
L 3

Raportul conducerii Uniunii Scriitorilor *prezentat de* acad. Zaharia Stancu

(Urmare din pag. 3)

problemele care interesează creația și viața literară. În același timp, dispunînd de autonomie și de putință de inițiativă, asociațiile pot stabili numeroase contacte cu instituțiile și organizațiile locale, pot deveni o verigă importantă în legătura dintre scriitori și oamenii muncii de alte profesiuni.

Înființarea asociațiilor este cerută și de sporirea numărului de membri. În această perioadă au intrat în Uniune aproape 400 de noi membri titulari și stagiari. Uniunea noastră în acest fel numără peste 1 000 de membri. Desigur trebuie să fim deosebit de atenți și exigenți la primirea de noi membri. Uniunea nu poate să se transforme într-o organizație cu profil nedefinit, care să cuprindă pe toți cei care au scris vreo carte de mărimea unei broșuri, ori unul sau două articole. Toți cei ce îndeplinesc condițiile reprezintă într-adevăr o valoare literară, au dreptul și trebuie să intre în rîndurile Uniunii care nu poate fi un club exclusivist. Exigența nu se opune acestui deziderat, ci o confirmă.

PENTRU a-și îndeplini sarcinile statutare, Uniunea trebuie să acorde tot sprijinul asociațiilor, să le activeze și dinamizeze, să le transforme în puternice focuri de dezbateri fructuoase politice, ideologice, estetice și în același timp de hotărîre în problemele care privesc pe membrii lor.

Politica Partidului de descentralizare a dus în perioada pe care o analizăm la apariția a noi edituri de literatură, atît în Capitală cît și în provincie. În 1968 existau doar două edituri pentru literatură. Astăzi avem, în întreaga țară, 12 edituri care publică literatură. Una dintre ele este Editura Uniunii Scriitorilor, „Cartea Românească".

Această descentralizare a adus numeroase foloase scriitorilor, a lărgit posibilitatea de luare operativă a deciziilor de editare, a redus putința luării unor decizii arbitrare sau subiective care să împiedice apariția unor cărți de valoare. Scriitorii se pot adresa mai multor edituri, iar editorii sînt interesați să publice cărțile celor mai prestigioși scriitori și să lanseze scriitori de valoare. Desigur, în ciuda acestor condiții favorabile, mai sînt unele greutăți în relațiile dintre scriitori și edituri. Nu totdeauna se lucrează suficient de operativ, întîrzie nejustificat luarea unor decizii, sau deciziile nu sînt întotdeauna suficient de clare și fondate, ca să nu mai vorbim de întîrzierile determinate de tipografii. Apar uneori cu întîrziere sau întîmpină greutăți cărți de valoare, pozitive în peisajul literaturii noastre, sau — invers — se consumă hîrtia și tiparul prin publicarea unor cărți slabe și nesemnificative, ceea ce este nu numai în detrimentul publicului cititor, dar și al scriitorilor în ansamblu.

Relațiile de lucru între edituri și Uniunea Scriitorilor trebuie să se adîncească și să devină un obicei consultările reciproce.

S-au creat în această perioadă numeroase reviste noi și și-au schimbat profilul altele. Există un mai mare spațiu de publicare pentru numeroși scriitori, ca să nu vorbim că în reviste, ca și la edituri, cei mai mulți redactori sînt și ei scriitori. Trebuie să recunoaștem însă că dacă la multe reviste a crescut nivelul profesional, au sporit vizibil preocupările pentru dezbateri fructuoase legate de sarcinile literaturii contemporane, de perspectivele ei, și apar numeroase poezii, fragmente de proză, articole și eseuri de o înaltă calitate — nu totdeauna și nu la toate revistele nivelul este corespunzător exigențelor sporite și eforturilor materiale care se fac. Uniunea Scriitorilor, numai pentru publicațiile ei, cheltuiește peste 12 milioane pe an.

Revistele trebuie să devină mai vii, mai interesante, adevărate școli de educație a publicului, bogate în idei. Rolul revistelor de literatură în cultura unui popor este extrem de mare. Istoria literaturii abundă în exemple pe care le știm noi toți prezenți aici. Nu este admisibil să facem nici un rabat de calitate, toți redactorii trebuie să contribuie activ la ridicarea nivelului fiecărei publicații, muncind cu abnegație și entuziasm, un entuziasm pe care-l pretinde orice act cultural, de altfel.

Deși a scăzut considerabil numărul polemicilor joase, neprincipiale, ele n-au dispărut cu desăvîrșire în această perioadă. Ele sînt incompatibile cu nivelul civilizației noastre socialiste. Publicul trebuie informat cu toată răspunderea și obiectivitatea, la un nivel de înaltă ținută ideologică și profesională, despre valoarea cărților care apar, despre întregul fenomen literar. Aceasta este o datorie de cinste, pe care fiecare redactor, fiecare critic literar demn de acest nume trebuie s-o onoreze.

TOȚI cei prezenți aici am simțit nemijlocit ajutorul dat de Partid scriitorilor, nu numai în ceea ce privește activitatea noastră literară, dar și în privința condițiilor de viață. Au fost puse la dispoziția noastră noi case de creație, la Călimănești, la Valea Vinului, la Sovata. S-a construit vila noastră de la mare, unde și-au petrecut, în condiții civilizate, vacanța, numeroși scriitori. Legea pensiilor pentru scriitori este una dintre cele mai echitabile din lume poate, ea răsplătește cu generozitate eforturile de o viață puse în slujba literaturii.

Noi plătim peste 10 milioane anual scriitorilor în vîrstă sau bolnavi. Partidul și statul nostru a lichidat pentru totdeauna sărăcia în care se zbăteau în alte timpuri numeroși scriitori bătrîni și bolnavi. De altfel, ca să dau o cifră demonstrativă, prin Fondul Literar s-au plătit, sub formă de drepturi de autor, numai în acești trei ani, aproape 150 de milioane de lei.

Se află în curs de elaborare noua lege a drepturilor de autor, care prevede măsuri menite să fie un stimulent pentru creații literare valoroase din punct de vedere educativ și artistic. Această lege va fi supusă dezbaterii Marii Adunări Naționale. Totodată, conducerea superioară de Partid a hotărît majorarea drepturilor de autor la toate operele literare și artistice, sporirea tarifelor pentru toate genurile de creație. Aceste măsuri vor însemna o ridicare sensibilă a veniturilor întregii obști scriitoricești.

Vreau să exprim în numele dumneavoastră, al tuturor, mulțumiri conducerii Partidului, care ne-a dat și pe această cale o nouă și emoționantă dovadă de grijă și solicitudine pentru îmbunătățirea continuă a condițiilor de viață și creație pentru toți scriitorii din țara noastră.

Aceste condiții spirituale și materiale, climatul general atît de favorabil creației impun și constituirea unei atmosfere scriitoricești, unui climat literar elevat, de civilizație, raporturi tovărășești între toți membrii breslei noastre. Înfruntările deschise, libere, principiale, de opinii, pline de stimă și respect reciproc desigur, chiar cînd au un necesar ascuțiș polemic, sînt binevenite. Ele contribuie la clarificarea poziției fiecăruia dintre noi și duc la o literatură de mai bună calitate. Însă ele nu au nimic comun cu spiritul de coterie, cu relațiile bazate pe simple interese personale. Învrăjbirea, dușmănia dintre scriitori nu produc decît rău, pierdere de timp și energie, scad nivelul scrierilor noastre. Asemenea raporturi sînt potrivnice eticii societății socialiste, principiilor noastre și Uniunea Scriitorilor trebuie să procedeze cu tact dar și cu fermitate pentru înlăturarea lor.

Mesajul literaturii peste hotare

POLITICA externă a Partidului și statului nostru de independență, suveranitate națională, de pace și prietenie cu toate țările socialiste, cu toate popoarele lumii, cunoașterea și respectul reciproc, a găsit un entuziast și total sprijin în conștiința tuturor scriitorilor din România. Literatura este un factor activ pentru asigurarea unui climat internațional de pace, destindere și înțelegere. Ea contribuie la o bună cunoaștere reciprocă, fiecare carte de valoare tradusă și citită în alte țări este un mesager de prietenie, care dezvăluie și pe această cale viața, munca și valorile altor popoare, inspiră stimă și prețuire pentru tot ce se creează valoros în lumea întreagă.

Cărțile pe care le scriem noi pot să transmită peste hotare experiența noastră, marile noastre realizări, să contribuie la o mai bună cunoaștere a României în lume. De asemenea legăturile dintre organizațiile de scriitori, schimburile de opinii cu colegi de-ai noștri de peste hotare, relațiile cu ei, contribuie și ele la crearea aceluiași climat de înțelegere și prietenie internațională.

Uniunea Scriitorilor, în ultimii ani, și-a intensificat activitatea externă. Avem acorduri de colaborare cu uniunile de scriitori din țările socialiste. În cadrul acestor acorduri în fiecare an pleacă în jur de 125 de scriitori în delegații și vizite, după cum am trimis, prin acorduri sau invitații, în jur de 60 de scriitori în fiecare an și în țările nesocialiste. Aceste vizite au contribuit și la lărgirea orizontului scriitorilor. Am căutat să trimitem peste hotare un număr cît mai mare de scriitori, ca să transmită mesajul de pace al poporului nostru, să informeze despre realizările noastre literare. Delegațiile noastre au o sarcină de onoare. Comportamentul, activitatea și atitudinea fiecărula sînt menite să facă cinste țării și comunității scriitorilor, să contribuie la bunul nostru renume. Călătoriile sînt desigur și plăcute însă ele trebuie să fie în primul rînd utile.

Modul în care ne manifestăm peste hotare este o chestiune de patriotism și de onestitate față de propria noastră conștiință, față de cei care ne trimit. Scriitorul aflat peste hotare trebuie să se simtă un ambasador al culturii române, să înțeleagă că el nu se reprezintă numai pe sine, ci o largă colectivitate de oameni, că faptele și spusele lui, întreaga sa atitudine se răsfrînge dincolo de ființa sa, asupra noastră, a tuturor. Este o mare onoare să reprezinți pe alții, trebuie să fii demn de încrederea ce ți-a fost implicit acordată.

Un membru al Uniunii noastre oriunde ar fi, aici sau peste hotare, trebuie să apere cu demnitate principiile ideologice care stau la baza creației literare și a activității Uniunii noastre. El trebuie să fie un exponent al principiilor filozofice marxist-leniniste care de altfel stau la baza Statutului Uniunii, legea de bază a vieții noastre obștești. Scriitorii comuniști au datoria să fie militanți activi, atît prin opera cît și prin atitudinea lor, ai concepției noastre materialist-dialectice despre lume și societate.

Am participat la numeroase colocvii, simpozioane și congrese internaționale, sîntem membri ai unor asociații internaționale scriitoricești de prestigiu. Vocea delegaților noștri s-a auzit de multe ori cu autoritate în aceste foruri, aducînd același mesaj de înțelegere și colaborare, exprimîndu-se cu competență în aceste probleme literare care frămîntă lumea contemporană, de pe pozițiile noastre ideologice și estetice, militînd consecvent pentru progres și înaltele valori umaniste.

În viitor va trebui să facem mai consecvente aceste acțiuni, prin participarea unui număr tot mai mare de scriitori, o participare activă și competentă.

Uniunea Scriitorilor, pe bază de reciprocitate, a primit și ea numeroase delegații din străinătate, a confirmat tradiționala noastră ospitalitate, a dat tot ajutorul scriitorilor străini ca să ne cunoască realizările, oamenii de la noi, să devină prieteni ai României. Am primit aproape 100 de scriitori din țările socialiste și aproape 30 de scriitori din țările nesocialiste în fiecare an.

Însă ajutorul pe care-l dă literatura cauzei înțelegerii și cunoașterii reciproce se realizează, desigur, în primul rînd prin cărți. Cele mai bune dintre lucrările noastre literare au început să intre în circuitul universal. Am întreprins în acest sens acțiuni de traducere la noi în țară, pentru a putea informa pe editorii străini despre activitatea noastră literară. Peste 100 de cărți literare din România au fost traduse și publicate în acești ani în numeroase limbi străine. Desigur, trebuiesc intensificate eforturile noastre în această direcție, de către Uniune și cu sprijinul editurilor noastre. Garanția succesului nostru peste hotare poate fi asigurată printr-o literatură de bună calitate care să ducă glasul nostru specific, valorile noastre umaniste în concertul popoarelor lumii. Cu cît vom reuși mai mult să cuprindem bogata experiență a patriei noastre în edificarea unei lumi mai bune și mai drepte, cu atît vom găsi un ecou mai larg și mai durabil, și peste hotare ca și în conștiința cititorilor din țara noastră. Cele două aspecte sînt intim, indisolubil legate.

Stimați tovarăși,

V-AM expus în fața dumneavoastră aspectele cele mai importante ale activității noastre literare, ale problemelor literaturii noastre și a muncii noastre la Uniunea Scriitorilor. Am publicat în presă și au avut un larg ecou și tezele Uniunii Scriitorilor, dedicate principalelor probleme teoretice ale literaturii. Conferința noastră își va atinge scopul dacă în discutiile care vor urma, pline de grijă și responsabilitate pentru progresul literaturii din România, veți veni cu aspecte noi și bogate.

Conferința noastră națională trebuie să fie un for de dezbatere, de înaltă răspundere a problemelor estetice, filozofice, ale creației scriitoricești. Trebuie să găsim căile cele mai eficace, pentru a transpune într-o expresie originală, de înaltă ținută artistică, programul propus de conducerea partidului.

Conferința va fi încă o expresie a devotamentului scriitorilor pentru cauza socialismului în România, a hotăririi noastre de a urma politica internă și externă marxist-leninistă a partidului nostru, politică ce corespunde intereselor vitale ale întregului nostru popor — ale națiunii noastre socialiste. Scriitorii noștri se prezintă la această conferință strîns uniți în jurul partidului, a înțeleptei sale conduceri.

Din cuvîntul participanților la dezbateri

Constantin Chiriță

Dacă vreți să acordați activității noastre de partid, comitetului nostru de partid — a arătat secretarul Comitetului de partid al Uniunii Scriitorilor — un oarecare merit, atunci, fără falsă modestie, și în cele mai bune relații cu adevărul, afirm aici că noi, în clipe de mare răspundere pentru obște și țară, noi comuniștii, cei din comitetul de partid și din conducerea uniunii, am înțeles, am simțit și ne-am integrat în marea și adevărata idee a umanismului socialist care a stat la baza întregului proces ideologic din ultima vreme. Ne-am înțeles răspunderile, poate nu dintr-o dată, poate nu toți o dată, am înțeles cît de important este momentul, am simțit spiritul curat și plin de grijă comunistă al celui care a inițiat acest proces zguduitor prin adevărurile și implicațiile lui, și am procedat ca niște comuniști a căror principală calitate este aceea de a fi oameni, comuniști de omenie. Iar la plenara din noiembrie a Comitetului Central, acea excepțională plenară care a ridicat la rang de adevăr definitiv al societății noastre ideile eticii, echității și umanismului socialist, am simțit și noi ceva cald în inimile noastre. Poate, și cred, că au existat din partea tuturor, și din partea noastră, erori, întrebări, dureri, incertitudini. Poate că am și nedreptățit, ne-am erijat în situația de stăpîni ai adevărurilor, ci în comuniști, care, subordonîndu-se firesc disciplinei de partid, unei discipline de mult și inițial acceptate, am știut că slujim interesele profesiunii și obștei noastre.

În continuare, vorbitorul s-a referit la unele probleme ale creației literare. După ce a argumentat că principala sursă de fără voie, în orice caz, pe cîte cineva. Dar vreau să fiți siguri că întotdeauna, pe de-a-ntregul, în interiorul concepției noastre despre activitatea de partid, au ne-am transformat niciodată în judecători, nu inspirație și principalul beneficiar al muncii scriitoricești este clasa muncitoare. Constantin Chiriță a spus : Literatura dedicată acestei clase, societății noastre contemporane, în procesul ei multilateral de prefacere, trebuie să întărească în primul rînd ideea de valoare în cultura noastră, în cîmpul literelor românești. Ea nu poate fi o literatură de descripții și fotografii, ci, așa cum ne spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, o interpretare profundă a realității, chiar o intervenție plină de responsabilitate în realitatea contemporană, o literatură gravă, serioasă, care nu se teme de drame, de convulsii, de dureri, de adevărurile revoluției, pentru că destinația ei e profund pozitivă, nu elogiază mlaștina în care poate alunecă omul, ci zborul și setea de zbor, care alcătuiesc dintotdeauna visul de aur al omului.

De ce să nu ne unim puterile și sinceritățile pentru a fonda o școală românească, cu un asemenea ax literar și filozofic ?... Oare nu e mai drept și mai meritoriu să contribuim la formarea unei asemenea școli, cu aceeași capacitate de a produce surprize și capodopere ca oricare altă școală, decît să descoperim, pretențios, curente și figuri de multă vreme descoperite în alte părți ? Iată de ce literatura clasei muncitoare, literatura proceselor foarte diverse din societatea noastră socialistă trebuie să devină centru de interes pentru întreaga obște, atît prin crearea ei, cît și prin respectul care i se cuvine în cîmpul literelor românești. Văd în aceasta una din sarcinile principale ale scriitorilor comuniști, ale obștei noastre, ale unor intelectuali care își amintesc și respectă relațiile cu adevărul.

Alecu Ivan Ghilia

În cuvîntul său, scriitorul **Alecu Ivan Ghilia** a subliniat deplina unitate de concepție ce caracterizează întregul nostru front scriitoricesc. Pentru oamenii noștri de litere — a spus el — nu există problema opțiunii în ceea ce privește filozofia care să le ghideze opera ; ei se consideră angajați în lupta întregului nostru popor, de construire a socialismului și, în acest sens, orientarea lor ideologică este una singură : marxism-leninismul. Această platformă comună, ideologică, determină totodată indestructibila unitate ce s-a statornicit între literatura română și cea a naționalităților conlocuitoare din patria noastră socialistă.

Vorbitorul a relevat, de asemenea, ajutorul neprețuit pe care partidul și statul l-au acordat oamenilor de litere pentru lichidarea cu toată energia a sistemului de tutelă administrativă ce se instaurase într-o anumită vreme în viața noastră literară. El a menționat, ca o consecință directă, obținerea unor succese incontestabile în toate genurile beletristice. Îndeosebi se cuvine a remarca strădaniile unora dintre scriitorii noștri de a pătrunde tot mai adînc în lumea interioară a omului contemporan, făuritorul rînduielilor noi socialiste — a remarcat Al. Ivan Ghilia. Se poate spune că orizontul etic al epocii noi nu mai pătrunde în literatură pe calea ilustrativismului plat și a schemelor uzate trădînd o gîndire conformistă. Chiar mai mult, străduindu-se a depăși descriptivismul, unii dintre scriitorii noștri tind spre îmbogățirea mijloacelor realiste de expresie cu procedee noi, rezultate din asimilarea celor mai valoroase cuceriri ale literaturii zilelor noastre din lumea întreagă. Firește, preluarea fără discernămînt a unor modele străine nu este decît criticabilă. Trebuie însă să subliniem totodată că, bazîndu-se pe continuarea tradițiilor naționale, literatura noastră actuală nu concepe aceste tradiții ca o închistare în forme produse de alte epoci, ci ca o îmbogățire, o dezvoltare, o adecvare a lor la noile realități ce le au de exprimat. Cultivarea tradiției — a adăugat Alecu Ivan Ghilia — nu este o chestiune de formă, ci de concepție, ea ține de conștiința apartenenței la o anumită realitate națională și care în expresia ce și-a dat-o de-a lungul veacurilor a scos în evidență anumite trăsături constante. Atingerea universalității trece inevitabil prin experiența acestor trăsături specifice genului național.

Mircea Radu Iacoban

Susținînd reflectarea, prin cuvîntul tipărit, a adevărului vieții, în întreaga sa complexitate, **Mircea Radu Iacoban** a arătat că, pentru a ajunge la adevărul vieții, scriitorul are nevoie nu numai de talent, ci și de curaj. Curajul de a investiga lucid, de a aproba entuziast și a denunța cu fermitate. Oricine cunoaște politica partidului nostru își dă seama că dimensiunea critică a literaturii, întemeiată pe respectul față de adevărul obiectiv al vieții, nu e nici o clipă în dezacord cu interesele fundamentale ale partidului comunist și ale națiunii noastre socialiste. Putem sluji cu adevărat țara care ne-a acordat înaltul titlu de scriitori, ridicînd sinceritatea principială, constructivă, lucidă și, în primul rînd, comunistă, la rang de criteriu capabil să valideze — ori nu — valabilitatea etică și estetică a fiecărei pagini trimise la tipar.

Scriitorul a relevat apoi necesitatea ca asociațiile de scriitori să devină cu adevărat factori catalizatori ai activității de creație, prezențe prestigioase și de reală eficiență în viața spirituală a României socialiste. El a citat în acest sens faptul că la Iași există în prezent o grupare serioasă de scriitori din toate generațiile, că în orașul lui Eminescu slujitorii scrisului sînt prețuiți și stimați. Sînt sigur — a spus el — că în viitorii ani vom impune cu mai multă hotărîre Iașul în peisajul literar contemporan, așa cum ne obligă inima și tradiția, așa cum simțim că vrem și putem.

Hajdu Győző

Referindu-se în cuvîntul său la climatul de democrație care guvernează viața noastră socială de azi, la spiritul umanismului socialist întronat după Congresele al IX-lea și al X-lea ale partidului, scriitorul **Hajdu Győző** a spus : Este un adevăr de netăgăduit că niciodată în această țară scrisul maghiar n-a avut raza de acțiune și autoritate în fața cititorilor de care se bucură astăzi. Pot afirma, pe drept cuvînt, că scriitorii maghiari s-au prezentat și în ultimul timp cu creații beletristice care au contribuit considerabil la mărirea prestigiului literaturii noastre, atît în țară, cît și peste hotare. Niciodată pînă acum nu s-a văzut o asemenea bogăție cromatică în ceea ce privește varietatea stilului, o asemenea profunzime a concepției despre viață. Niciodată pînă acum nu ne-a bucurat afirmarea atît de numeroasă și viguroasă a tinerelor talente. Și ceea ce este cel mai important : niciodată nu au apărut atîtea opere de valoare incontestabilă care să cîștige în așa măsură simpatia marelui public cititor, ca în ultimii ani.

Trebuie să ne fie clar : noul nivel de calitate estetică al literaturii naționalității maghiare din România — ca și întreaga renaștere spirituală a țării — se datorește, înainte de toate, schimbării stilului conducerii de către partid a literaturii și artei.

Înfățișînd în continuare eforturile colectivului redacțional al revistei „Igaz Szo" pentru a sluji politica culturală a partidului, prezentînd unele din realizările mai importante ale revistei, ecoul său în țară și în străinătate, vorbitorul a spus : Socotim că avem datoria sfîntă de a întări din ce în ce mai mult frăția poporului român și a naționalităților conlocuitoare. Aceasta nu e o simplă declarație de circumstanță — este crezul nostru intim, cuvîntul de ordine al conștiinței noastre, această frăție fiind nespus de prețioasă pentru noi. În ea se oglindește victoria istorică a politicii naționale marxist-leniniste a Partidului Comunist Român.

După ce a prezentat conferinței o seamă de propuneri privind valorificarea mai bună a creației literare, popularizarea și cinstirea personalităților culturii maghiare, îmbunătățirea activității editoriale și a tipăririi manualelor școlare, scriitorul Hajdu Győző a spus : Noi, scriitorii, sîntem, prin scrisul nostru, de partea aceluia care ne-a dăruit o patrie liberă, independentă și suverană, care slujește cauza mondială a socialismului, apărînd cauza internațională a păcii, care ne asigură egalitatea în drepturi, folosirea nestînjenită a scumpei noastre limbi naționale, dezvoltarea culturii noastre de naționalitate maghiară, care cultivă frăția oamenilor de diferite naționalități din această frumoasă patrie comună, care își desfășoară activitatea în interesul milioanelor de oameni ai muncii, în spiritul adevăratului umanism, al adevăratei democrații. Sîntem și stăm neclintiți — în frățească unitate cu poporul român — de partea aceluia de la care am primit toate acestea. Această forță revoluționară este partidul nostru încercat și consecvent în traducerea în viață a măreților idealuri ale marxism-leninismului — Partidul Comunist Român, condus de Comitetul său Central, în frunte cu mult iubitul nostru secretar general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Sîntem de partea lui — cu cinste, cu credință, cu recunoștință. Așa ca niciodată să nu se rușinеze de noi, de fiii săi pe care i-a crescut.

Ilie Păunescu

Dramaturgul **Ilie Păunescu** a relevat mutațiile de substanță survenite în istoria spectacolului, în secolul nostru și mai ales în deceniile din urmă, cinematograful, televiziunea transformînd mereu mai mulți cititori în spectatori. El a arătat, în acest sens, că încă de pe acum scriitorii simt nevoia să se exprime în limbaj cinematografic și succesul unor scriitori ca scenariști de film dovedește că încercările de a cîștiga pentru artă cît mai mulți spectatori au sorți de izbîndă. Ar fi necesar de acum înainte — a spus el — ca posibilitatea de a scrie pe peliculă să aibă o deschidere din ce în ce mai mare. O veritabilă încurajare, cu seriozitate, competență și îndrăzneală, a unei mari dramaturgii românești de film de-

Din cuvîntul participanţilor la dezbateri

vine una din principalele preocupări. Va trebui să milităm pentru ca încă din şcoală, adolescenţii, copiii chiar, să înceapă să descifreze secretele imaginii şi ale sunetului. Copiii vor trebui să înceapă să înveţe folosirea aparatului de fotografiat şi a minicamerei de 8 mm.

Dramaturgul a propus, de asemenea, înfiinţarea unui cineclub al Uniunii Scriitorilor, cu toată dotaţia necesară. Tot atît de necesară mi se pare — a adăugat el — înfiinţarea unui premiu al uniunii pentru scenarii de film şi televiziune. Referindu-se, în continuare, la problemele stimulării şi sprijinirii dramaturgiei autohtone, el a propus înfiinţarea unui teatru care să joace numai literatură dramatică românească, clasică şi contemporană, un teatru care să facă „o foarte preţioasă operă de educaţie pentru tineret, reprezentîndu-i pe clasicii noştri în montări de ireproşabilă ţinută, eventual în spectacole sau în cicluri de spectacole prefaţate de conferenţiari cu vocaţie şi cultură autentice. Acelaşi teatru ar trebui să facă şi opera, cel puţin la fel de necesară, de a-i reprezenta pe autorii români contemporani".

Ion Negoiţescu

În calitatea mea de critic literar — a spus **Ion Negoiţescu** — obligat prin chiar specificul profesiunii mele să urmăresc cu cea mai mare atenţie desfăşurarea fenomenului literar, am asistat cu mare satisfacţie la progresele substanţiale realizate atît pe tărîmul beletristicii, cît şi al criticii, începînd mai cu seamă din anul 1965. S-au publicat opere importante, impresionante prin calitatea, diversitatea şi spiritul lor înnoitor, şi îndeosebi s-au afirmat noi generaţii, capabile să ducă mai departe, în mod promiţător, destinele spiritualităţii româneşti — generaţii formate sau împlinite în cadrul regimului nostru socialist.

După ce s-a referit la unele probleme ale reeditării clasicilor, vorbitorul şi-a exprimat convingerea că nu este nimeni care să conteste adevărul că progresul spiritual nu poate fi asigurat fără un cinstit şi serios schimb de opinii. Secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, a arătat el, a apărat solemn această lege a culturii. Din păcate însă există confraţi şi unele organe de răspundere ce nu ţin seamă de acest adevăr. Nu o dată, mai cu seamă criticii literari sînt stînjeniţi în activitatea lor de apreciere fie a operelor clasicilor, fie a operelor contemporanilor. În loc să se deschidă drum replicii, ea este împiedicată ab initio să ia naştere, nelăsîndu-se astfel posibilitatea ca disputele creatoare să contribuie la progres. Mi se pare iarăşi că, în aplicarea tezelor din iulie 1971, s-a procedat de către unii factori de răspundere într-un spirit îngust, încît în loc de stimulare am ajuns să avem cazuri de înfrînare a producţiei spirituale.

În încheiere, criticul Ion Negoiţescu a propus ca în noul statut al Uniunii Scriitorilor să se prevadă constituirea unei comisii ideologice permanente, formată din scriitori, care să avizeze în cazurile delicate sau controversate privind cărţile.

Radu Cârneci

Poetul **Radu Cârneci** a subliniat importanţa dezbaterilor prilejuite de tezele în întîmpinarea Conferinţei scriitorilor, care probează faptul că, în condiţiile de faţă, în ţara noastră arta şi cultura sînt bunuri ale întregului popor care poate şi trebuie să se bucure din plin de adevăratele şi valoroasele creaţii ale spiritului uman, fapt ce conduce în ultimă instanţă la înnobilarea conştiinţei maselor, la înţelegerea şi mai adîncă a semnificaţiei timpului socialist.

Pledînd pentru o creaţie de valoare, pentru o literatură capabilă să exprime spiritualitatea poporului, să cristalizeze într-o formă artistică superioară spiritul epocii de faţă, dar să fie, în acelaşi timp, şi o manifestare originală în faţa lumii de azi şi de mîine, vorbitorul a arătat că aceasta se poate realiza nu tinzînd spre sincronism cu orice preţ, ci plecînd de la structura interioară a felului nostru de a fi, a gîndi şi vedea lumea. Experimentele de dragul experimentului duc la mode, la credinţa că noi nu putem să ne impunem istoriei decît ţinînd pasul cu aceste mode, care sînt atît de efemere. O asemenea atitudine duce implicit la anularea specificului naţional al literaturii şi al artei în general.

Evocînd tradiţiile progresiste ale culturii noastre, pilda demnă a ilustrilor înaintaşi, scriitorul Radu Cârneci a spus: Literatura română contemporană, prin tot ce are mai reprezentativ, se dovedeşte a fi continuatoarea marilor tradiţii ale culturii româneşti dintotdeauna, ajungînd în aceşti ani la o înflorire ce confirmă vitalitatea surselor noastre de inspiraţie, pentru că socialismul se dovedeşte, prin marile sale împliniri politice şi sociale, deosebit de fertil pentru artă şi literatură. Aceasta, şi fiindcă scriitorul contemporan poate să se manifeste în modalitatea ce este proprie talentului, chemării şi dăruirii sale. Se dovedeşte astfel încă odată cît este de întemeiată teza tovarăşului Nicolae Ceauşescu privitoare la unitatea ideologică a artei în diversitatea artistică a stilurilor. Într-adevăr, varietatea registrelor caracterizează astăzi mai mult ca oricînd scrisul românesc cu tot ce are el mai autentic. Dar, indiferent de lungimea de undă pe care emit, scriitorii de azi, slujitori devotaţi ai poporului şi idealurilor sale, concură întru propăşirea valorilor materiale şi intelectuale specifice acestei epoci, acestor locuri şi acestor oameni. Va trebui, aşadar, să creăm operele noastre cu adîncă dragoste faţă de masele de cititori, în fond matricea infailibilă a afirmării valorice, filtrul fără greş capabil să separe valoarea de nonvaloare, durabilul de impostura perisabilă. Conştiinţa noastră ne arată drumul adevărului deopotrivă în artă, în viaţa socială, în istorie: acesta este drumul ataşamentului faţă de idealurile unui răstimp unic în istoria milenară a poporului nostru, faţă de destinul unei patrii ce şi-a găsit astăzi, sub conducerea încercatului nostru partid, demnitatea plenară. De asemenea, vorbitorul a făcut propuneri privitoare la stimularea creaţiei contemporane, inspirată din realităţile patriei, la organizarea unor festivaluri zonale care să poarte numele marilor creatori născuţi în aceste locuri, la organizarea unui festival internaţional de poezie „M. Eminescu", la promovarea literaturii noastre peste hotare.

Ion Gheorghe

Poetul **Ion Gheorghe** a abordat o seamă de probleme de natură concretă privind activitatea Uniunii Scriitorilor, a evocat propria experienţă scriitoricească şi unele neajunsuri legate de relaţia dintre autori şi revistele literare sau edituri. El a criticat unele practici anacronice, birocratice din viaţa literară, a cerut ca orice probleme se vor ivi să fie analizate în mod profund, cu principialitate partinică.

„Fac aici o profesiune de credinţă — a spus vorbitorul — cînd declar că activistul de partid este unul dintre cei mai apropiaţi eroi ai mei. M-a preocupat activistul de partid, ca tip social şi uman ideal, ca formă concretă, practică a conceptului spiritului de partid. Fiind elementul de care depind nu rareori viaţa şi fericirea omului în socialism, activistul de partid ocupă în scrisul meu un loc mare, de importanţă primă".

Virgil Teodorescu

Evocînd realizările obţinute de literatura noastră contemporană, ca urmare a unei orientări generoase, a sporirii continue a operelor clasicilor, fie a operelor contemporanilor. În loc să se deschidă drum replicii, ea este împiedicată ab initio să ia naştere, nelăsîndu-se astfel posibilitatea ca disputele creatoare să contribuie la progres. Mi se pare iarăşi că, în aplicarea tezelor din iulie 1971, s-a procedat de către unii factori de răspundere într-un spirit îngust, încît în loc de stimulare am ajuns să avem cazuri de înfrînare a producţiei spirituale.

În încheiere, criticul Ion Negoiţescu a propus ca în noul statut al Uniunii Scriitorilor să se prevadă constituirea unei comisii ideologice permanente, formată din scriitori, care să avizeze în cazurile delicate sau controversate privind cărţile.

Radu Cârneci

Poetul **Radu Cârneci** a subliniat importanţa dezbaterilor prilejuite de tezele în întîmpinarea Conferinţei scriitorilor, care probează faptul că, în condiţiile de faţă, în ţara noastră arta şi cultura sînt bunuri ale întregului popor care poate şi trebuie să se bucure din plin de adevăratele şi valoroasele creaţii ale spiritului uman, fapt ce conduce în ultimă instanţă la înnobilarea conştiinţei maselor, la înţelegerea şi mai adîncă a semnificaţiei timpului socialist.

Pledînd pentru o creaţie de valoare, pentru o literatură capabilă să exprime spiritualitatea poporului, să cristalizeze într-o formă artistică superioară spiritul epocii de faţă, dar să fie, în acelaşi timp, şi o manifestare originală în faţa lumii de azi şi de mîine, vorbitorul a arătat că aceasta se poate realiza nu tinzînd spre sincronism cu orice preţ, ci plecînd de la structura interioară a felului nostru de a fi, a gîndi şi vedea lumea. Experimentele de dragul experimentului duc la mode, la credinţa că noi nu putem să ne impunem istoriei decît ţinînd pasul cu aceste mode, care sînt atît de efemere. O asemenea atitudine duce implicit la anularea specificului naţional al literaturii şi al artei în general.

Evocînd tradiţiile progresiste ale culturii noastre, pilda demnă a ilustrilor înaintaşi, scriitorul Radu Cârneci a spus: Literatura română contemporană, prin tot ce are mai reprezentativ, se dovedeşte a fi continuatoarea marilor tradiţii ale culturii româneşti dintotdeauna, ajungînd în aceşti ani la o înflorire ce confirmă vitalitatea surselor noastre de inspiraţie, pentru că socialismul se dovedeşte, prin marile sale împliniri politice şi sociale, deosebit de fertil pentru artă şi literatură. Aceasta, şi fiindcă scriitorul contemporan poate să se manifeste în modalitatea ce este proprie talentului, chemării şi dăruirii sale. Se dovedeşte astfel încă odată cît este de întemeiată teza tovarăşului Nicolae Ceauşescu privitoare la unitatea ideologică a artei în diversitatea artistică a stilurilor. Într-adevăr, varietatea registrelor caracterizează astăzi mai mult ca oricînd scrisul românesc cu tot ce are el mai autentic. Dar, indiferent de lungimea de undă pe care emit, scriitorii de azi, slujitori devotaţi ai poporului şi

ştiinţei creatorului aflat în fundamental acord cu lumea în care trăieşte, conştient că rolul său creşte foarte mult în relaţia pe care societatea socialistă o stabileşte între bază şi suprastructură, poetul **Virgil Teodorescu** a spus: Se observă că nici un scriitor nu-şi subordonează opera unei rectilinităţi osificante şi că fiecare dintre noi face apel le resursele sale cele mai nobile pentru a exprima epoca şi a da splendoare idealurilor revoluţionare, înfăţişate nouă, într-o limpede lumină, de activitatea neîntreruptă şi rodnică a partidului nostru. Acestei activităţi îi datorăm clarviziunea care ne conduce la înfăptuirea operelor noastre pentru ca ele să-şi poată îndeplini mesajul în vederea edificării unei lumi noi şi cuceririi unei conştiinţe umane superioare.

În continuare, vorbitorul a arătat că într-o societate socialistă literatura şi arta nu formează un conglomerat, ci constituie o unitate diversificată, urmînd legile proprii dezvoltării societăţii socialiste în mersul ei spre comunism, iar conştiinţa artistică nu poate fi exterioară acestei mişcări dialectice, ci integrată ei, aşa cum simburele este integrat fructului. Cred că aceasta este interpretarea justă a documentelor Congresului al X-lea al partidului nostru, cît şi a hotărîrilor Plenarei din 3-5 noiembrie 1971, şi cred că, în lumina acestor învăţăminte, comanda socială îşi capătă noblesa şi eficacitatea. Pentru un scriitor dedicat idealurilor revoluţiei, ea nu vine din afară, ci dinlăuntru, păstrîndu-şi toată independenţa pe care i-o acordă personalitatea scriitorului, în strînsă legătură însă cu liniile de forţă ale societăţii care îi oferă un vast şi inedit cîmp de investigare. Ajungem, aşadar, la concluzia că în societatea noastră socialistă literatura şi arta nu pot constitui o întreprindere particulară, că trebuie să existe un front literar şi artistic dictat de evoluţia şi ţelurile acestei societăţi şi că numai în interiorul acestui front dezvoltarea nestingherită a fiecărui veritabil creator este posibilă.

Definind plastic noţiunea de comandă socială, datoria creatorului de a nu se detaşa de marile probleme ale timpului, de realitate — ca nucleu al îndelungatei elaborări artistice — poetul Virgil Teodorescu a spus în continuare: Responsabilitatea ce ne revine nouă, scriitorilor, în legătură cu sarcinile pe care conducerea partidului le pune în faţa întregii societăţi, este mai mare ca oricînd în actuala etapă a dezvoltării societăţii noastre socialiste, etapă axată pe îmbunătăţirea activităţii ideologice, ridicarea nivelului general al cunoaşterii, aşezarea relaţiilor umane şi sociale, în deplină concordanţă cu principiile eticii şi echităţii socialiste. Între etică şi estetică există o legătură organică, un raport direct, ca între respiraţie şi plămîn. Nu poţi respira cum trebuie cu un plămîn închircit, dar nici nu-ţi poţi hrăni plămînul sănătos cu aer confinat. Se cere, deci, o mai mare rigoare faţă de calităţile profesional-artistice şi moral-cetăţeneşti ale scriitorilor. Se cere stăvilirea tendinţelor de parvenitism, de parazitism şi amatorism literar, precum şi o mai mare grijă faţă de promovarea talentelor autentice. Se cere să eliminăm din existenţa obştei noastre ranchiunele, interesele de grup, demagogia fastidioasă sau modestă, orgoliul derizoriu, lamentabila logică a celor care acordă intereselor strict personale o importanţă istorică.

Anton Breitenhofer

Scriitorul **Anton Breitenhofer** a relevat creşterea rolului şi răspunderii scriitorului, în legătură strînsă cu avîntul revoluţionar al poporului, cu structura socialistă a societăţii noastre care a creat condiţia fundamentală pentru transformarea anonimităţii în personalitate umană şi care o sprijină pe aceasta cu toate mijloacele. Rolul şi importanţa scriitorilor vor creşte — a spus vorbitorul — deoarece puterea de gîndire şi universul emotiv al oamenilor noştri devin mai sensibile, mai diferenţiate, mai optimiste, în concordanţă cu procesele complexe, revoluţionare din lumea înconjurătoare. Niciodată unei generaţii de scriitori nu i-a fost dat să devină martor ocular al unui prezent atît de frămîntat şi dinamic. Cine se inspiră în creaţia sa din realitatea noastră socialistă dispune de o tematică într-adevăr nemărginită. Literatura ţării noastre a realizat, mai ales în ultimii ani, progrese corespunzătoare: avem astăzi o literatură diferenţiată, legată de realitate, care în privinţa măiestriei literare prezintă multe elemente noi, remarcabile şi valoroase.

Evoluţia necontenit ascendentă a societăţii noastre socialiste şi grija partidului pentru înflorirea unei literaturi legate de realitate au dus şi la dezvoltarea, într-o anumită măsură chiar la maturizarea, literaturii de limbă germană din România. Literatura în limba maternă înseamnă cunoaşterea spirituală, literară şi artistică a tuturor valorilor care cresc şi înfloresc pe pămîntul patriei comune — România socialistă. Mai înseamnă şi cultivarea tradiţiei literare şi artistice, dezvoltarea continuă a expresiei specifice, înseamnă stima reciprocă faţă de valorile intelectuale, culturale şi artistice create în patrie, independent de limba în care a fost scrisă o operă literară. Văzute în felul acesta, limbile germană, maghiară şi ale altor naţionalităţi din această ţară nu sînt limbi străine, ci factori culturali de prim rang care vehiculează valori literare între poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare şi contribuie astfel activ la prietenia şi înfrăţirea tuturor oamenilor din republica noastră socialistă. Literatura de limbă germană, care se inspiră din realităţile patriei noastre socialiste, ocupă un loc distinct şi bine precizat în peisajul literar din România şi are, totodată, o pondere crescîndă şi în ţările de limbă germană. Progresul cel mai important în literatura de limbă germană din ţara noastră constă — după aprecierea mea — a arătat Anton Breitenhofer — în faptul că provincialismul îngust — şi termenul acesta nu se referă numai la o noţiune geografică — care a caracterizat ani de-a rîndul o bună parte a acestei literaturi, a fost învins.

E un fapt îmbucurător — a continuat vorbitorul, că există o pleiadă întreagă de tineri şi entuziaşti poeţi, prozatori şi critici care scriu în limba lor maternă şi trezesc speranţe justificate. Desigur, mai există lipsuri şi probleme nerezolvate. Modalităţile pentru editarea de cărţi s-au îmbunătăţit. Îndeosebi Editura „Kriterion" se poate mîndri cu realizări excelente. Şi alte edituri din Bucureşti, Cluj, Timişoara au posibilităţi pentru editarea de cărţi în limbile naţionalităţilor conlocuitoare.

Ioan Alexandru

În cuvîntul său, poetul **Ioan Alexandru** a arătat că generaţia sa este chemată să răspundă de destinele de mîine ale culturii, că scriitorii sînt „responsabili ai graiului în ţara noastră", pledînd pentru situarea creatorului într-un dialog continuu cu vechile culturi, pentru aşezarea omului de litere la izvoarele culturii şi confruntarea activă cu acestea.

Alexandru Dima

Încep prin a caracteriza documentul publicat în întîmpinarea Conferinţei naţionale pe care îl socotesc o sinteză descriptivă şi critică a principalelor aspecte ale literaturii actuale — a spus prof. **Al. Dima**, directorul Institutului de istorie şi teorie literară „G. Călinescu". Conceput în spirit cumpănit, deci eficient, fără formule de protocol şi clişee, va rămîne, după opinia mea, un document de seamă al istoriei contemporane a literaturii noastre.

În intervenţia mea mă voi referi la cîteva probleme generale:

Nu trebuie să fim preocupaţi numai de activitatea internă a Uniunii Scriitorilor, ci şi de relaţiile ei cu celelalte instituţii analoge. Zilele trecute s-a desfăşurat adunarea generală a Academiei de ştiinţe sociale şi politice cu care prilej s-a preconizat colaborarea acesteia cu uniunile de creaţie şi prin urmare îndeosebi cu Uniunea Scriitorilor. Această colaborare a lăsat pînă acum de dorit, mai cu seamă în sectorul periodicelor, şi de aceea ne permitem o propunere: în planul de măsuri să se prevadă colaborarea Uniunii Scriitorilor cu Academia de ştiinţe sociale şi politice şi îndeosebi cu Institutul de istorie şi teorie literară „G. Călinescu". Se pot organiza dezbateri comune cu privire la problemele ideologice şi artistice contemporane, colaborării reciproce la reviste, conferinţe reciproce.

Altă problemă: ne referim la reviste. Apreciem rezultatele pozitive ale multor reviste, dar, întrucît de multe ori s-au ivit disensiuni între scriitori şi redacţiile de reviste, socotim că este necesar ca Uniunea Scriitorilor, aşa cum prezenta lucrurile şi tovarăşul Zaharia Stancu în raportul său, să intervină, organizînd un comitet de arbitraj permanent.

Voi mai ridica cîteva probleme de istorie şi critică literară:

Urmărim mai întîi dezvoltarea viguroasă a istoriei literare şi a criticii literare, în raport cu epocile din trecut. Explicaţia constă în parte în faptul că istoria literară nu mai este considerată ca o disciplină paseistă, ci concepută în strînsă legătură cu actualitatea pe care în mod parţial o sprijină prin valorile ei progresiste. Reţinem unele lacune ale istoriei literare: a) Deficienţă de informaţie cu privire la viaţa şi opera scriitorilor din trecut şi chiar a celor de azi. Şi de aceea propunem ca asociaţiile de scriitori şi uniunea să contribuie la culegerea de date cu privire la aceştia. b) Semnalăm importante deficienţe metodologice: căderea în impresionism şi paraliel, uneori literaturizarea istoriei literare. c) Constatăm rămînerea în urmă cu privire la utilizarea metodelor moderne ale criticii. d) Utilizarea în critică a istoriei literare este necesară pentru a scoate în relief aspectele noi ale literaturii în raport cu cele vechi.

Szász János

Pe marginea raportului prezentat de Zaharia Stancu, prozatorul de limbă maghiară **Szász János** a adăugat cîteva idei legate de fenomenul literar pe care-l numim literaturile naţionalităţilor conlocuitoare din ţara noastră.

Noi, cu toţii, sîntem factori activi ai aceleiaşi realităţi, a patriei comune — a spus vorbitorul.

Enumerînd o serie de realizări care împlinesc condiţiile în care îşi desfăşoară activitatea scriitorii din rîndul naţionalităţilor conlocuitoare, Szász János a subliniat că tot ceea ce s-a realizat — cadru de creaţie, climat literar etc. — este rezultatul unui climat. Iar acest climat a fost şi este determinat de conducerea de partid, de tot ce s-a realizat în domeniul social-economic-cultural în ţară, datorită Congreselor al IX-lea şi al X-lea ale Partidului Comunist Român.

Activitatea noastră de viitor nu poate să se mărginească în mod birocratic la viaţa literară desfăşurată în cadrul Uniunii Scriitorilor. Şi în trecut s-au făcut simţite iniţiative care vizau interdependente, fără de care o viaţă literară riscă să devină scop în sine, aristocratică, ruptă de dinamica vieţii.

În continuare, Szász János a citat cîteva din obiectivele care trebuie să stea în atenţia comisiei pentru literatura naţionalităţilor din Uniunea Scriitorilor: viaţa editorială, activitatea presei, emisiunile radio etc.

Aurel Mihale

După ce a evocat contextul generos sub toate aspectele, în care creează scriitorul în România socialistă, prozatorul **Aurel Mihale** a subliniat că o literatură ca a noastră trăieşte în primul rînd prin forţa expresivă a ideilor ei revoluţionare, înalt umanitare, ale progresului uman şi social, prin flacăra vie pe care o aprinde şi cu care încălzeşte şi înalţă minţile şi inimile oamenilor. În definitiv — a precizat în continuare vorbitorul — mijloacele artistice şi tehnicile literare pot fi ale altora, dar idealul nostru estetic nu poate fi decît al nostru, al scriitorilor comunişti, în manifestarea cît mai strălucită a oricăruia dintre stilurile literare. Şi asta pentru că în scrisul nostru noi găsim mai mult decît o profesiune, găsim întruchiparea năzuinţelor noastre de scriitori angajaţi, de militanţi pentru cauza poporului, a patriei noastre socialiste.

Umanismul socialist, ca concepţie care afirmă cu tărie idealurile societăţii noastre, societate ce asigură tot mai mult dezvoltarea multilaterală, armonioasă a omului, înflorirea personalităţii umane, include organic cultivarea sentimentului patriotic, al dragostei de popor şi ţară, a patriotismului socialist. Nu cred deci că poate exista o literatură umanist-socialistă fără ca ea să nu aibă şi un profund caracter patriotic. Şi asta cu atît mai mult, cu cît patriotismul socialist devine o trăsătură caracteristică, dominantă, generală, conştientă a omului contemporan, a spiritualităţii întregului popor.

În continuare, Aurel Mihale s-a referit la unele probleme ale vieţii scriitoriceşti, criticînd o seamă de aspecte din activitatea Uniunii Scriitorilor.

Romulus Vulpescu

Raportul scriitorului cu cititorii — a arătat **Romulus Vulpescu** — are loc prin intermediul forurilor de avizare al editorului, şi e bine să fie aşa, rolul acestor foruri fiind acela de a stopa pe drumul spre cititor literatura proastă, nocivă. Literatura bună însă nu poate şi nu trebuie să fie oprită, pentru că — ideologia partidului nostru ne învaţă asta — niciodată literatura bună n-a fost reacţionară, nu s-a opus progresului. Literatura universală ne este, în acest sens, martoră. A noastră la fel.

Între altele, Romulus Vulpescu a adus în discuţie problema competenţei criticii, a judecăţii de valoare în aprecierea unei lucrări artistice, a fenomenului literar în general.

Dan Zamfirescu

Climatul de profundă seriozitate şi responsabilitate în mijlocul căruia se desfăşoară dezbaterile noastre este o dovadă clară că respectul şi preţuirea acordate breslei noastre au încurajat şi nutrit în toţi respectul de sine, demnitate şi ţinută la înălţimea momentului — a arătat în cuvîntul său istoricul literar **Dan Zamfirescu**. Modul în care ne-am reunit aici este un exemplu elocvent de aplicare a democraţiei în viaţa literară: absolut fiecare membru al uniunii a fost în acelaşi timp candidat şi alegător, votul fiind strict secret şi delegaţii fiind aleşi în ordinea votului. Breasla în ansamblu a avut astfel posibilitatea să aleagă, fiindcă a alege nu înseamnă doar a opta pentru cineva, ci şi a putea respinge. Climatul pozitiv ce s-a instaurat, sper pentru multă vreme, este o urmare directă a acestei democraţii reale.

În încheiere, două cuvinte despre istoria literară, specialitatea mea: progresele sînt considerabile, dar ceea ce mai rămîne să facem este a racorda istoria literară la aspiraţiile şi nevoile prezentului, a căuta în devenirea literară a poporului nostru acumulatorul de energie şi experienţă care să alimenteze efortul de creare a unei mari literaturi româneşti: a prezentului şi viitorului.

Letay Lajos

Afirmînd că gîndurile expuse în faţa conferinţei sînt legate de tezele Uniunii Scriitorilor, discuţie care, la rîndul ei, a fost foarte firesc şi inspirat legată — în revistele literare şi culturale maghiare din România — de critica primei încercări de sinteză a istoriei literaturii, consacrată primului sfert de veac de după eliberare al scrisului maghiar din ţara noastră, scriitorul **Letay Lajos** a spus, între altele: „Oricită importanţă am acorda autonomiei relative a domeniului literar şi, în general, a celui estetic în cadrul vieţii noastre spirituale şi culturale, nu este îngăduit să uităm nici un moment că, în ultimă analiză, legile fundamentale ale mişcării şi orientărilor literaturii nu le trasează literatura însăşi, ci forţele sociale mai vaste care — direct sau indirect — modelează şi căile vieţii spirituale".

El a arătat că orientările favorabile survenite şi în literatura maghiară din România, în ultimul deceniu, au fost posibile, înainte de toate, datorită faptului că Partidul Comunist Român — în frunte cu conducătorii săi, adepţi ai spiritului marxist creator, şi în primul rînd cu tovarăşul Nicolae Ceauşescu — a luat în mod consecvent atitudine împotriva a tot ce obişnuim să denumim „boala copilăriei" mişcării noastre, dar şi împotriva a tot ce — datorită unor vederi voluntariste sau unor subiectivisme — a suferit deformări în gîndirea noastră publică şi în practica noastră socială.

Aş putea să citez aici un şir întreg de documente: îngăduiţi-mi, însă, ca de data aceasta să evoc două cuvîntări rostite de către secretarul general al partidului nostru, două cuvîntări adînc impregnate în memoria mea. Una din ele a ţinut-o tovarăşul Nicolae Ceauşescu în vara anului 1968, în sala mare a Casei universitarilor din Cluj, în faţa unui public alcătuit din circa o mie de profesori şi educatori universitari şi secundari, redactori, scriitori, artişti şi oamenii de ştiinţă. Cuvîntarea aceasta a fost o minunată profesiune de credinţă faţă de marxismul creator, accentuînd posibilităţile şi perspectivele experimentării, deschiderii de drumuri, străduinţei spre nou şi combătînd orice anchilozare, orice scolasticism. Nu voi uita niciodată nemăsuratul entuziasm pe care cuvintarea aceasta l-a stîrnit şi în rîndul confraţilor mei scriitori. Aş mai cita apoi o altă cuvîntare, cea de la începutul anului 1971, cu ocazia plenarei Consiliului oamenilor muncii de naţionalitate maghiară din România: pentru noi, cuvintarea aceasta a fost o dovadă în plus pentru faptul că tovarăşul Nicolae Ceauşescu, Partidul Comunist Român îşi înfăptuiesc în mod marxist creator vederile şi practica însuşite în problema naţională, spre a răspunde şi problemelor ridicate de destinele naţionalităţilor conlocuitoare din România. Cuvintarea a deschis noi perspective în faţa scriitorilor maghiari din patria noastră.

Afirmînd că nu e îngăduit să nu ştim tot ce se petrece în jurul nostru în literatura universală, a spus, de asemenea, vorbitorul, ar trebui să enunţăm concomitent şi faptul că trebuie să vorbim, în ultimă analiză, despre ceea ce se petrece în universul nostru exterior şi interior: să scriem inspiraţi de propriile noastre trăiri, căci din reproducerea opiniilor altora, din repetarea rutinată a unor mode nu

(Continuare în pag. 6)

Culoarea libertăţii

Ca să înceapă lumea în fiecare zi,
să se deschidă ca o corolă, ca o fereastră,
ca o trusă cu instrumente chirurgicale,
ca o frumoasă rochie cu nasturi de nacru,
ca o fanfară care tace dintr-o dată pentru că se aude vuietul cascadei,
e nevoie de altă rotaţie şi în primul rînd de altă lumină,
de altă lumină decît lumina solară
pe care o acceptăm aşa cum acceptăm naşterea şi moartea,
în mod fatal şi benevol,
fără să ne treacă prin gînd că ar putea să dispară vreodată.
Ca să înceapă lumea în fiecare zi şi să nu aibă niciodată margini
este nevoie de lumina fără umbră a unui soare interior
care se transformă în gîndire, simţire,
fibre muşchiulare, umblet şi somn,
lumina fără umbră materială şi lucidă,
lumina în care focul şi apa colaborează,
lumina comună şi sigură ca reacţia hîrtiei de turnesol,
un fascicol de raze cuprinzînd o infinitate de cercuri,
lumina care forţează fanfara să tacă pentru că se aude vuietul cascadei.
Sub cerul nostru care îşi schimbă culorile odată cu anotimpul
îşi schimbă irizarea odată cu anotimpul,
există izvorul acestei lumini fără umbră,
acestei lumini exacte şi materiale
sub impulsul căreia lumea începe în fiecare zi pentru fiecare din noi,
pe care am comparat-o cu sîngele şi cu fibrele muşchiulare.

Există sursa luminii fără umbră
care a curs multă vreme ca un rîu subteran,
izbutind să transforme carcasa ţărînii
într-un transparent vitraliu
şi să pătrundă în fiecare din noi.

Virgil Teodorescu

Noua conducere a Uniunii Scriitorilor

În prima sa şedinţă plenară de lucru, noul Consiliu a ales Biroul şi organele de conducere ale Uniunii în următoarea componenţă:

Preşedinte de onoare: **VICTOR EFTIMIU**
Preşedinte activ: **ZAHARIA STANCU**
Vicepreşedinţi:

Laurenţiu Fulga
George Macovescu
Marin Preda
Sütö András
Virgil Teodorescu

Secretar general: **Constantin Chiriţă**
Secretari: **Ion Hobana, Szász Janos**

Membri ai Biroului: **Geo Bogza, Radu Boureanu, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Matei Călinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Ştefan Aug. Doinaş, Domokos Geza, Geo Dumitrescu, Eugen Jebeleanu, Horia Lovinescu, Aurel Martin, Romul Munteanu, Fănuş Neagu, Ioanichie Olteanu, Dumitru Radu Popescu, Titus Popovici, Nichita Stănescu, Franz Storch.**

MEMBRII CONSILIULUI

Alexandru Ioan, Andriţoiu Alexandru, Anghel Paul, Balotă Nicolae, Barbu Eugen, Băieşu Ion, Bănuţă Ion, Beniuc Mihai, Blandiana Ana, Bogza Geo, Boureanu Radu, Buşulenga-Dumitrescu Zoe, Buzura Augustin, Caraion Ion, Cassian Nina, Călinescu Matei, Chiriţă Constantin, Cioculescu Şerban, Corlaciu Ben, Covaci Aurel, Crohmălniceanu Ov. S., Deşliu Dan, Doinaş Ştefan Augustin, Domokos Geza, Dumbrăveanu Anghel, Dumitru M. Ion, Dumitrescu Geo, Felea Victor, Fodor Sandor, Franyo Zoltan, Fulga Laurenţiu, Gheorghiu Taşcu, Ghilia Alecu Ivan, Grigorescu Ioan, Guga Romulus, Gurghianu Aurel, Hauser Arnold, Hăulică Dan, Hobana Ion, Horea Ion, Iacoban Mircea Radu, Iancu Traian, Ianoşi Ion, Izbăşescu Mihai, Jebeleanu Eugen, Jianu Nicolae, Laszloffi Aladar, Letay Lăjos, Levîţchi Leon, Liebhard Franz, Liebhardt Hans, Lovinescu Horia, Macovescu George, Majtenyi Erik, Martin Aurel, Mazilu Teodor, Meliusz Jozsef, Munteanu Romul, Naum Gellu, Neagu Fănuş, Nicolescu Vasile, Olteanu Ioanichie, Papu Edgar, Păunescu Adrian, Petrescu Radu, Pop Sânziana, Popescu Dumitru Radu, Popovici Titus, Preda Marin, Rău Aurel, Rebreanu Vasile, Simion Alexandru, Simionescu Mircea Horia, Stancu Zaharia, Stănescu Nichita, Szász János, Scherg Georg, Ştefanache Corneliu, Storch Franz, Sütö András, Tărchilă Dan, Tăutu Nicolae, Teodorescu Virgil, Tomozei Gheorghe, Tudoran Radu, Tulbure Victor, Velea Nicolae, Vlad Ion, Vlasiu Ion, Zaciu Mircea, Zincă Haralamb.

COMISIA DE CENSORI

Teodor Balş, Nicuţă Tănase, Nisipeanu Constantin, Novăceanu Darie, Vintilă Petru.

Din cuvîntul participanților la dezbateri

(Urmare din pag. 5)

s-a născut nicicînd și nu se va naște nici de acum încolo o literatură mare.

După ce a prezentat cîteva din preocupările actuale ale revistei „Utunk", rezultatele unor consfătuiri cu cititorii și exigențe formulate de aceștia, vorbitorul a spus : Va trebui să facem totul pentru a stringe și mai mult legătura vie cu șantierele de muncă scriitoricești, pentru a palpa cît mai sistematic și mai multilateral exigențele diferitelor pături de cititori.

Iată-ne, de fapt, ajunși la alfa și omega tuturor discuțiilor literare dintotdeauna : care este relația dintre realitate și literatură, care este și cum poate fi influența lor reciprocă. De-acum, factura noastră modernă se determină prin răspunsul pe care sîntem capabili să-l dăm la această întrebare, cu operele noastre și în operele noastre. Se determină prin măsura în care acest răspuns al nostru va fi în mod specific actual — un răspuns despre care să se poată afirma și cu mult mai tîrziu că s-a cristalizat în România socialistă a anilor '70 — în inima scriitorilor români sau maghiari sau germani din România.

Leonid Dimov

După ce a exprimat cîteva considerații, cîteva opinii privind modul cum înțelege arta relația sa cu lumea, poetul **Leonid Dimov** a subliniat tendința nestăvilită a omului către o lume mereu mai bună, ca într-o cursă între virtuți, precum și necesitatea ca știința și tehnica să-și facă, pentru aceasta, un aliat din artă.

Ne raportăm neîncetat la trecut — a spus vorbitorul — la tradiție, după cum, tot neîncetat, ne raportăm la viitor, la aceea epocă de mîine pe care o făurim. Determinările zilei de azi sînt, însă, deopotrivă valabile pentru scriitor și pentru țăran, pentru savant și pentru muncitor.

Scriitorul este, în egală măsură cu cititorul, modelat de societate, a spus între altele vorbitorul. Între cititor și autor nu se poate institui decît un dialog plin de sinceritate și respect reciproc, pentru că arta nu e apanajul unei pături suprapuse sau al unui individ. Arta e o necesitate a ființei umane.

Referindu-se în continuare la gradul diferit de receptare a creației artistice, la necesitatea educației spirituale, a învățăturii în timp și cu răbdare, cu pasiune a artei, vorbitorul a prezentat în încheiere unele considerații despre libertatea de expresie, însemnînd pentru creator conformitatea cu propria sa viziune, iar pentru cititor (atît de divers ca sensibilitate, înțelegere, cultură) libertatea de a alege.

Corneliu Leu

Subliniind că este firesc ca întrunirea scriitorilor să fie fixată cît mai bine în contextul general politic, să se desfășoare sub semnul ideilor de înaltă principialitate ale plenarei partidului din 3-5 noiembrie 1971, scriitorul **Corneliu Leu** a apreciat că în viața scriitoricească și literară nu s-au luat toate măsurile necesare pentru îmbunătățirea activității ideologice, pentru așezarea relațiilor pe baza principiilor eticii și echității socialiste. Vorbitorul a făcut, în continuare, propuneri pentru ca în spiritul propunerilor tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice și cultural-educative să se facă și mai puternic simțit sufluI înnoitor al acestora. El a criticat unele fenomene negative manifestate în domeniul criticii literare, adesea eclectică, oscilînd între diferite curente și subcurente filozofice. Se cere în acest moment — a spus Corneliu Leu — un efort din partea criticii de a încerca o înțelegere filozofică exactă a fenomenului literar și de a se dedica lui ca atare, prelungindu-și funcțiile de importantă pîrghie teoretică.

De asemenea, vorbitorul a făcut recomandări consiliului ce urmează a fi ales privitoare la viața obștească a scriitorilor, la crearea climatului moral în care să se impună adevăratele valori literare, evitîndu-se practicile, perpetuate încă, prin care se confundă valoarea operei cu funcția ocupată în ierarhia administrației literare.

Liviu Bratoloveanu

În intervenția sa, dramaturgul **Liviu Bratoloveanu**, după ce a expus unele considerații asupra procesului de creație literară, asupra noțiunii de curent literar etc., s-a referit la o problemă asupra căreia tezele conferinței au stăruit cu precădere aceea a climatului literar în care ne desfășurăm munca, a eticii scriitoricești. Etica, a arătat vorbitorul, nu este expresia unor norme de conduită morală obligatorie pentru unii, facultativă pentru alții. Potrivit conținutului ei de clasă, corespunzător clasei căreia îi aparții și rolului istoric pe care îl joacă în dezvoltarea societății, ea este obligatorie pentru toți, și deci, și pentru noi, scriitorii Fiindcă înainte de a fi scriitor, ești cetățean, iar calitatea de scriitor, oricît de genial ai fi, nu-ți dă dreptul de a ignora legile și normele de convețuire socială, ci — dimpotrivă — te obligă la mai mult.

Dacă, de pildă, într-o uzină oarecare, un membru al colectivului de producție contravine regulamentului de ordine interioară, el este chemat, numaidecît, în fața comisiei de judecată tovărășească, spre a da socoteală de faptele sale. La noi, la scriitori, nu se întîmplă așa. Spun acest lucru, deoarece în ultimii ani, în viața noastră, a scriitorilor, s-au petrecut o serie de fapte care nu ne fac cinste și împotriva cărora nimeni n-a mișcat un deget, nimeni n-a luat nici o măsură.

Eu cred, stimați colegi — a subliniat Liviu Bratoloveanu — că a sosit vremea să punem capăt oricăror manifestări care contravin eticii noastre scriitoricești. Avem un juriu de onoare al Uniunii Scriitorilor, dar numai pe hîrtie. Avem un statut al scriitorilor, pe care îl ignorăm. Dar ia să le facem, stimați colegi, să funcționeze și o să vedeți că lucrurile se vor schimba în bine. Fiindcă dacă este să alegem între un ins turbulent și obștea noastră, eu cred că trebuie să alegem obștea.

Marin Preda

A intrat în obișnuința profesiunii noastre — a spus scriitorul **Marin Preda** — ca din trei în trei ani să părăsim la un moment dat masa de scris sau sarcinile obștești pe care le avem și să răspundem la o întrebare : Are loc o adunare generală a scriitorilor sau o conferință, ce avem a ne spune care n-a fost spus în cărțile noastre, sau în mărturisirile convingerilor noastre ori în confesiunile cele mai intime făcute cititorilor și publicate în reviste sau volume ? Mie mi se pare că e pentru noi cel mai potrivit prilej de a examina cu un ochi mai familiar situația profesiunii noastre în raport cu lumea. Ce este lumea pentru noi ? Este acea realitate socială din care apare cititorul nostru, omul pentru care scriem și fără de care ar trebui să fim altceva decît ceea ce sîntem, căruia ne-am hotărît, încă de pe vremea cînd aveam douăzeci de ani, să-i dedicăm ce avem noi mai bun, gîndirea și sensibilitatea noastră, rodul imaginației și al meditațiilor noastre.

Referindu-se în continuare la natura complexă a relației dintre operă și cititor, la necesitatea de a nu-l ignora pe acesta, la datoria criticului de a-și păstra demnitatea, responsabilitatea opiniei, scriitorul Marin Preda a insistat asupra necesității ca actul critic să fie exercitat în condițiile unei depline încrederi în noblețea profesiunii noastre. Mie mi se pare nefiresc — a spus vorbitorul — să dorească cineva să facă parte dintr-o profesiune în a cărei misiune nobilă nu crede, numai ca s-o ponegrească, cu sau fără intenție, în ochii cititorului. Putem să nu mai avem nici o simpatie pentru cutare scriitor, ca om, și asta n-are nici o importanță, dar nu putem să nu fim alarmați citind despre cartea lui cea mai bună că e carte proastă. Zaharia Stancu crede, și nu fără serioase îndreptățiri, că romanul său „Ce mult te-am iubit" e cea mai bună carte a sa. Eu cred, fără s-o compar cu „Desculț", că e un document uman plin de patetism. Și totuși am citit într-o revistă din Cluj un protest critic gălăgios că de ce această carte a fost publicată. Apelul meu — a spus în continuare vorbitorul — e să nu-l uităm pe cititorul român, căruia aș vrea să-i aduc, de la această tribună, un elogiu plin de recunoștință. Am mai avut prilejul să vorbesc despre curiozitatea lui vie și mereu proaspătă pentru literatură. Îmi reafirm și acum convingerea că e unul din cei mai buni din lume și că alți scriitori, de pe alte meridiane, ne pot invidia că ne citește un astfel de cititor aproape ideal. La ei mă gîndesc totdeauna în momentele de slăbiciune sau de eroare și îmi amintesc mereu, în felul acesta, de pactul pe care l-am făcut cu el în acel moment al vieții mele cînd m-am decis să rămîn scriitor : să nu-l plictisesc, să mă străduiesc mereu să nu-i spun ceea ce el deja știe, să nu fac din cartea pe care i-o dau o simplă marfă.

În încheierea cuvîntului său, scriitorul Marin Preda a înfățișat preocupările Editurii „Cartea Românească", al cărei director este. Editura a fost înființată — a spus el — la inițiativa Uniunii Scriitorilor cu aprobarea personală a președintelui Consiliului de Stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care și în acest caz ne-a sprijinit cu aceeași dragoste pentru cultură pe care i-o cunoaștem. El a informat, de asemenea, asupra sprijinului primit din partea secției de resort din cadrul C.C. al P.C.R. și a Consiliului Culturii și Educației Socialiste, precum și asupra pașiunii cu care se străduiește colectivul editurii să-și îndeplinească nobila răspundere ce-i revine.

Radu Boureanu

În luările de cuvînt care s-au succedat pînă în această clipă — a spus scriitorul **Radu Boureanu** — am avut cu toții prilejul de a constata că membrii uniunii noastre sînt animați de dorința de a discuta și ajuta la limpezirea laturilor specifice ale vieții spirituale, creatoare și de organizare a instituției care ne înglobează într-o unitate cu interese și idealuri de breaslă.

Pledînd pentru exactitate și adevăr în expunerea punctelor de vedere, pentru raporturi de înaltă etică umană, vorbitorul a spus în continuare : Societatea are latitudinea să se ocupe de laturile, uneori diferențiate, ale ființei umane, pînă la așezarea postumă în istoria literară, să se ocupe de virtuțile sau defectele însuși care este dăruit și lucrează în linia artei. În speță, scriitorul, poetul, dramaturgul. Nu de critică trebuie să ne temem — critica cinstită ne ajută, ajută clienții literaturii — ce fudecata mulțimii asupra unora din gesturile noastre, de judecata ultimă a conștiinței noastre trebuie să ne temem. Faptele noastre sînt, trebuie să fie ale unei societăți conduse de legități marxiste. Aceste legi etice alăturîndu-se și guvernează structura frumosului, valoricului artistic, conceput pe aceste date, cu finalități și permanențe. Specificul sensul muncii scriitorului, sarcinile, obiectivele categoriei noastre sînt aceste componente ale structurii artei. scrisului, valorile etice și estetice, care exprimă culoarea, tensiunea, profunzimea, dramatismul sau lumina epocii pe care o străbatem, pe care trebuie s-o urmărim, s-o amendăm, s-o mobilăm și s-o înnobilăm tot mai intens, pe linia umanismului și frumosului decît au făcut-o înaintașii, dacă putem, și cum o realizează alte categorii ale societății noastre socialiste.

Pentru a duce la îndeplinire gesturile estetice creatoare avem nevoie de acel acord, acel echilibru moral în raporturile dintre contemporani Nu avem dreptul să consumăm timpul prețios și fugar în bătăliei sterile, în competiții altele decît cele care comun gesturi creatoare, gesturi etico-estetice.

În încheierea cuvîntului său, poetul Radu Boureanu, prefigurînd oportunitatea unui „Statut moral al creatorilor de frumos", a făcut o seamă de propuneri de ordin etic privind raporturile dintre scriitori, înlăturarea spiritului de grup, privind principala datorie de comunist a omului de litere, aceea de a fi un cît mai bun scriitor.

Dumitru Corbea

Cei mai mulți dintre noi, a spus în cuvîntul său scriitorul **Dumitru Corbea** — sîntem scriitori angajați, fie comuniști, fie necomuniști, însuflețiți de ideile generoase ale materialismului dialectic. Prin urmare, majoritatea dintre noi sîntem scriitori realiști. Sîntem realiști, dar nu copiem realitatea. Transfigurăm realitatea. Poezia noastră conține realitatea transfigurată, materialul de viață înnobilat de sentimentele și simțămintele noastre. Nu știu care mare poet francez spunea că poezia este făcută din cuvinte, nu din idei. Eu aș adăuga că poezia este făcută din cuvintele care redau gîndurile, sentimentele și simțămintele noastre.

Citind materialele din ziarele și revistele noastre, scrise de oameni diferiți, la toate nivelurile, cu privire la fenomenul literar din țara noastră — a spus în continuare vorbitorul — mi-am putut da seama că s-a produs un salt calitativ în masa cititorilor noștri. Mulți dintre acești cititori iau poziție critică față de cărți și autori. Se pare că nu mai sînt dispuși să „înghită" orice. Este un lucru bun. Asemenea cititori nu citesc pentru a se distra sau a-și pierde vremea, ci pentru a se instrui.

Cititorii ne cer opere pătrunse de sentimente, de patos revoluționar, de adevăr, omenie, de frumos. Aceste cuvinte au constituit întotdeauna un îndreptar pentru scriitorii din toate timpurile, din toate colțurile lumii. Toți sîntem de acord că arta, literatura în special are ca suport aceste cuvinte scrise cu majuscule : Adevăr. Omenie. Dreptate. Dragoste. Sinceritate. Dar nu-i suficient atît. Cărțile se mai scriu și cu talent. Cu talent, cu adevăr și sinceritate. Nu-i vorba de orice adevăr, de orice sinceritate. Este vorba de expresia literară a adevărului și sincerității. Adevărul vieții poate fi reflectat, transfigurat, transformat în artă printr-un proces asemănător albinelor lucrătoare care prefac nectarul florilor în miere.

În încheierea cuvîntului său, vorbitorul a subliniat faptul că există azi în Uniunea Scriitorilor un climat în general bun, prielnic creației, că partidul a înlesnit condiții omenești de muncă și de trai, acordîndu-se pensii, înmulțindu-se numărul caselor de odihnă și creație, adoptîndu-se noua lege a drepturilor de autor, înmulțindu-se numărul editurilor și revistelor literare etc. Toate acestea au fost făcute cu înțelegerea conducerii de partid, a tovarășului Nicolae Ceaușescu personal.

Referitor la climatul literar, vorbitorul și-a exprimat insatisfacția față de disputele neprincipiale, hrănite de orgolii, de lupta pentru posturi și poziții în ierarhia literară.

Noua conducere care va fi aleasă — a spus Dumitru Corbea în încheiere — are ca sarcină să transforme Uniunea Scriitorilor într-un stup de albine lucrătoare, într-o reuniune de oameni care să nu uite că Romain Rolland i-a numit conștiința lumii.

Adrian Păunescu

După ce, în începutul cuvîntului său, a făcut unele referiri critice la modul în care a fost pregătită conferința, poetul **Adrian Păunescu** s-a referit la necesitatea consolidării acelui climat în care fenomenul literar să fie judecat în mod dialectic, ținîndu-se seamă de faptul că în literatură, în întreaga viață a societății pot apărea contradicții. Împrejurări, cazuri care se cer analizate diferențiat, cu discernămînt.

Referindu-se, în continuare, la raporturile din sînul Uniunii Scriitorilor, la unele adversități existente între membrii acesteia, Adrian Păunescu a spus : Pentru că nu pot exista mai multe uniuni ale scriitorilor, sîntem siliți să facem parte dintr-o aceeași uniune cu adversarii noștri personali, iar singurul lucru care ne consolează este că aceștia se simt și ei siliți, la rîndul lor, să facă parte dintr-o aceeași uniune a scriitorilor cu noi. Dar împrejurarea aceasta schimbă și esența raporturilor dintre noi, scriitorii din România. Ne aflăm într-o barcă în care contează atitudinea fiecărula, pentru că de fiecare depinde dacă barca se răstoarnă sau dacă va ajunge țărmul spre care merge. În continuarea argumentării sale, vorbitorul a făcut apel la simțul echității, la respectul colegial și a respins goana, ca preocupare ce caracterizează pe unii membri ai breslei scriitoricești, de a acapara o poziție cît mai favorabilă în ierarhia instituției. Aceasta conduce la situația ca în Uniunea Scriitorilor dorința de a discuta deschis problemele creației să nu fie îndeajuns împlinită, iar dialogului elevat să i se substituie, uneori, preocupări mărunte.

Dacă vrem într-adevăr ca noi, scriitorii din România, să fim spirite ale acestei țări, dacă ne interesează serios condiția scriitorului în socialism, atunci e cazul să spunem că așteptăm nu numai un consiliu de conducere nou, un consiliu mai drept și mai echitabil pentru toată lumea dar poate și o nouă structură interioară a uniunii noastre însăși, a spus în încheiere vorbitorul.

Horia Lovinescu

Dramaturgul **Horia Lovinescu** a spus : Se vorbește de ani de zile cu un fel de grijă și indulgență paternalistă de „rămînerea în urmă" a dramaturgiei noastre. Fraze a devenit o formulă rituală, neconformă adevărului. Proporțional vorbind — și nu se poate vorbi realist decît astfel — dramaturgia românească actuală are cîteva izbînzi de nu stau cu nimic în urma reușitelor din celelalte domenii ale literaturii. Adevărul este că dacă literatura noastră dramatică nu și-a realizat în amploare și profunzime ambițiile la care ar avea dreptul să rîvnească, aceasta se datorește servituților deosebit de grele și de tot felul la care e supus genul. Unele din aceste servituți, scriitorul de teatru le acceptă, ba chiar le revendică ca un titlu de mîndrie.

Dar fie că e vorba de greutăți fertile, care fac noblețea genului, fie că e vorba de carențe ce trebuie înlăturate, cineva trebuie să le cunoască bine, să le înțeleagă, să pună umărul pentru a susține ceea ce e bun și a dărîma ceea ce e rău. În concluzie, vorbitorul a militat pentru împlinirea aspirației scriitorilor de teatru de a vedea refăcută vechea „Societate a autorilor dramatici".

Dan Deșliu

În cuvîntul său, poetul **Dan Deșliu** a abordat o gamă largă de probleme ținînd de etica profesională, de ridicarea măiestriei artistice a scriitorului, de ancorarea preocupărilor scriitorilor în realitatea arzătoare a zilelor noastre. El a enunțat unele aprecieri negative cu privire la tezele conferinței, precizînd că analiza operată de teze asupra fenomenului literar nu pătrunde totdeauna în miezul problemelor, în esența lor.

Vorbitorul a arătat în continuare că aprecierea de suprafață a unei sau alteia dintre creațiile literare poate duce la condamnarea pripită a unor lucrări, și a făcut apel la gîndirea matură, responsabilă a celor chemați să emită judecăți de valoare asupra operei literare.

Partidul, conducerea sa superioară, prin documentele sale, prin acțiunile hotărîte, aduse la cunoștința opiniei publice, luptă împotriva rămășițelor vechii mentalități pentru purificarea morală a societății noastre — a arătat vorbitorul. Cine oare să se ocupe de biciuirea năravurilor din societatea contemporană ? Societate fără vicii, fără defecte, fără erori n-a existat, și e greu de presupus că va exista vreodată. Datoria scriitorului este să vorbească despre ele fără teamă, a spus Dan Deșliu, subliniind prin aceasta că scriitorii sînt pe deplin responsabili pentru ceea ce așternpe hîrtie și adaugînd că pe terenul lor de activitate el reprezintă în fond, partidul.

Sergiu Dan

În alocuțiunea sa, scriitorul **Sergiu Dan** s-a referit la concizia — nesatisfăcătoare uneori — a difuzării peste hotare a cărții și culturii române, subliniind faptul că unii dintre atașații culturali de pe lîngă ambasadele noastre n-au pregătirea culturală necesară pentru a-și putea îndeplini, în condiții optime, mandatul de mesageri de factori de legătură între cultura română și culturile altor popoare.

Eu știu că nu literatura numește atașații culturali, deși tocmai de aceea vreau să adresez o întrebare viitoarei conduceri a uniunii, dacă nu s-ar putea ca și Uniunea Scriitorilor să fie consultată de forurile care numesc atașații culturali tocmai pentru că sînt culturali — a spus Sergiu Dan.

El și-a exprimat convingerea că Uniunea Scriitorilor trebuie să aibă un cuvînt de spus în alegerea acelora care reprezintă în posturile acestea, la ambasade, cultura noastră.

Romul Munteanu

Istoricul literar **Romul Munteanu** s-a ocupat pe larg de ceea ce numim scriitori clasicizați în viață, militînd pentru ideea întreprinderii unor studii obiective asupra creației de ansamblu a clasicilor în viață, cît încă creatorii din această categorie se află în plină activitate.

Există — a arătat vorbitorul — o prejudecată mai veche, ca despre scriitorii clasicizați în viață să nu se scrie decît în mod foarte elogios, ca și cînd toate operele lor ar fi egale, ca și cînd n-ar fi cunoscut și ei momente de criză și reveniri pline de vitalitate. Așa s-a întîmplat foarte multă vreme cu Sadoveanu și Arghezi, care sînt niște titani ai culturii române, dar, la fel ca și Voltaire. Goe he și alții, aceștia au scris și opere slabe, manieriste, care se situează la periferia activității lor. Modul acesta de comportament continuă și astăzi, deși aduce mari prejudicii scriitorilor de reală valoare. Iar cînd anumiți critici sau istorici literari nu optează pentru această atitudine apologetică preferă să tacă

În continuare, vorbitorul s-a referit la condițiile promovării valorilor, la rolul editorilor în depistarea și promovarea talentelor autentice.

O altă problemă abordată de vorbitor a fost aceea a căilor de propagare a valorilor noastre literare peste hotare, apreciind că o literatură nu ajunge să fie receptată în mod organic și în alte arii de cultură atunci cînd un singur scriitor sau doi străbat printr-o propulsare, fie ea și bine organizată, diverse meridiane ale globului. O literatură se impune prin scriitori care sînt exponenții unor școli naționale, ai unor direcții literare care pot întreține un interes firesc al cititorilor din alte țări.

Mihai Beniuc

În scurta sa intervenție, scriitorul **Mihai Beniuc** a pledat pentru partinitatea literaturii, subliniind deosebita însemnătate a conducerii de către partid a întregii activități economice, sociale și cultural-educative din patria noastră. În acest sens, referindu-se la afirmația poetului Dan Deșliu, potrivit căreia în literatură, în profesiunea literară, partidul sîntem noi, scriitorii, Mihai Beniuc a subliniat că, privind în acest fel problema, lucrurile se îngustează foarte mult și se poate chiar greși. Patria de mîine, mai frumoasă, mai bogată decît cea de azi, va fi opera clasei muncitoare, a întregului popor, în frunte cu Partidul Comunist Român, a cărui prezență este o vie permanență în toate domeniile, inclusiv în profesiunea literară. Partidul este absolut în toate ; el reprezintă forța conducătoare a societății noastre, el hotărăște cum trebuie să se desfășoare activitatea în industrie, în agricultură, în literatură, el hotărăște drumul nostru spre o patrie fericită — a subliniat în încheiere vorbitorul.

Alexandru Ivasiuc

Trebuie subliniat un fapt pozitiv privitor la lucrările acestei conferințe — a spus scriitorul **Alexandru Ivasiuc** — acela că s-a putut discuta liber și s-au spus foarte multe lucruri interesante. În mod firesc, pe lîngă probleme de literatură, în conferința noastră s-au discutat și probleme social-politice, între care raportul dintre literatură și societate. Obștea noastră se ocupă cu acest lucru luat în totalitatea lui. Este cu adevărat o problemă esențială pentru creație problema libertății de expresie, forma cea mai specifică în care noi ne raportăm la societate. Și mi se pare firesc să se fi discutat o asemenea problemă.

Mă obsedează un titlu de capitol din Istoria literaturii române a lui Călinescu, cel în care vorbește despre strămoșii spirituali. Mi se pare, în același timp, sugestiv pentru că indică în mod deschis o atitudine, și anume o atitudine politică, o atitudine și pozitivă, și constructivă, care duce la crearea unui curent de opinie.

Dar pentru ca o idee să-și afle întreaga împlinire este necesar un permanent efort pentru aplicarea ei. Acest lucru se poate realiza numai prin renunțarea la o serie de racile care există și în obștea noastră literară. Iată de ce consider necesar să ne întrebăm justificat despre posibilitățile noastre de expresie, să luptăm pentru lărgirea lor continuă. În al doilea rînd, să vedem ce facem noi acolo unde sîntem puși, la locul nostru de muncă, astfel încît principiile în care credem să știm a le apăra cu toată fermitatea.

Liviu Călin

Funcția artei este aceea de a scoate chiar din efemer elementul de durată — a spus scriitorul **Liviu Călin.** Din acest punct de vedere, scriitorul contemporan aspiră la fixarea în forme perene a faptului semnificativ, propriu reliefului realităților socialiste. Cred că fiecare dintre noi reflectează și va reflecta mai intens la acest adevăr esențial, din dorința îndreptățită ca vocea sa, ca scrisul său să nu rămînă în anacronicul turn de ivoriu. Sînt convins că fiecare scriitor a meditat asupra tezelor conferinței și a raportului, înțelegînd spiritul înaltei responsabilități ce ne revine. În primul rînd este vorba de aspirația comună de a contribui prin scrisul nostru la îmbogățirea culturii cu opere durabile în care să vibreze de la prima pagină pulsul epocii contemporane. Numai în felul acesta devine legitimă mîndria de a fi scriitor atașat idealurilor nobile ale societății socialiste. Avem toate condițiile, așa cum s-a văzut, pentru a dezbate oricare problemă majoră a literaturii, care știm cît valorează, în modelarea conștiințelor, prin mesajul ei umanist, prin însușirile artistice deosebite. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, ne-a vorbit cu deosebită căldură și de nenumărate ori despre îndatoririle și drepturile noastre, a făcut totul pentru a-l simți preocupat fierbinte de sensul și finalitatea activității noastre. Realitatea vremii oferă infinite subiecte și ele trebuie să-și găsească expresia elevată, demnă de un popor înzestrat, din mijlocul căruia s-au ridicat scriitori de valoare universală. Climatul vieții literare are nevoie de mai mult oxigen, însă — și aceasta trebuie să rămînă mereu în atenția conducerii uniunii noastre — are nevoie de mai mult spirit de răspundere pentru a releva echitabil, așa cum spuneau unii din antevorbitori, multiplele sale sarcini. Afirmăm că scriitorului i se oferă subiecte și teme de o mare complexitate. Modalitatea abordării artistice poate și trebuie să fie diversă. Dar modalitatea o determină materia vie, clocotitoare, care se vrea cristalizată estetic și nu risipită în zeci și zeci de pagini inutile, amorfe, mimetice, exersiții desuete, cum întîlnim nu rareori în cărți sau mai cu seamă în numărul enorm de manuscrise prezentat editurilor. Iată de ce îmi îngădui să cred că însuși creatorul matur trebuie și poate fi cel mai aspru critic în propria sa operă.

După prezentarea unor opinii privitoare la activitatea editorială, la responsabilitățile editorului comunist, vorbitorul a spus în încheiere : Scriitorul contemporan trebuie să fie pe deplin convins că numai talentul și cultura, gîndirea limpede, modestia îl pot face stimat și prețuit. Orgoliile deșarte sînt străine celui care își dedică întreaga sa creație, întreaga sa energie năzuinței de progres în domeniul artei. Un scriitor autentic respinge veleitarismul, arivismul agresiv, egotismul exacerbat, stînd aplecat ca un benedictin asupra mesei sale de lucru, dorind ca opera lui să poarte emblema de aur a epocii, a timpului cînd poți trăi plenar satisfacția de cetățean al unei epoci noi, socialiste.

Alexandru Paleologu

Criticul **Alexandru Paleologu** a insistat asupra responsabilității ce revine delegaților la conferință prin mandatul cu care au fost investiți. Referindu-se la ideile expuse în cuvîntul unor antevorbitori, la aspectele privitoare la climatul în care se dezvoltă creația literară, vorbitorul a apreciat că vor trebui găsite în continuare căile prin care să se ajungă la soluționarea cea mai corespunzătoare. De asemenea, el a făcut cîteva succinte considerații asupra profesiei de editor, a criteriilor care guvernează editarea unor cărți, criticînd tendința de simplificare și vulgarizare a acestor criterii.

Ioanid Romanescu

Poetul **Ioanid Romanescu** a apreciat că în ultimii ani s-au scris la noi numeroase cărți de prestigiu. El a arătat, totodată, că, în același timp, au fost publicate și multe scrieri mediocre, situație, după părerea sa, firească, întrucît nici o literatură nu este constituită numai din opere de extraordinară valoare : chiar și în creația unui singur autor, oricît de mare ar fi el, există sinuozități. Aceasta nu înseamnă că nu trebuie să ne preocupe procentul de scrieri nereușite tipărite la un moment dat.

De asemenea, vorbitorul a apreciat că, pe bună dreptate, în tezele publicate în întîmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor un capitol distinct a fost consacrat realismului, umanismului, de la care trebuie într-adevăr să plece scriitorii în creația lor, ca, de altfel, și în relațiile umane dintre ei.

El a pledat, totodată, pentru introducerea unor criterii mai riguroase, atît în stabilirea scării valorilor, cît și în acordarea premiilor literare.

„A spune despre cineva că este scriitor este suficient pentru a denumi în primul rînd și un om : un om generos, conștient de rolul său, de dăruirea pe care o implică munca sa nobilă" — a afirmat în încheiere vorbitorul.

Alexandru Piru

După cîteva succinte referiri generale la discuțiile purtate în cadrul conferinței, criticul și istoricul literar **Alexandru Piru** a spus : Deși stimez toată lumea scriitorilor și citesc cu cei mai mare interes pe orice scriitor, totuși mi se pare ciudat ca cineva să-și dea singur un calificativ de geniu. Și au fost cazuri cînd s-a făcut aceasta.

Chestiunea valorii este foarte importantă. Uniunea Scriitorilor poate da multe lucruri utile și bune pentru scriitori. Un singur lucru nu poate da — talent. S-au invocat cîteva cărți pe care puțini le-au citit. Eu, care sînt obligat să citesc mai mult decît alții, le cunosc și mă întreb de ce se face atîta caz de niște opere mediocre. Sînt multe cărți despre care nimeni nu scrie nimic, nimeni nu vorbește despre ele.

Personal sînt perfect de acord cu acei editori care resping pe temeiuri ideologice anumite cărți, pentru că noi nu putem să publicăm orice și trebuie să fim de acord cu acest lucru. A publica niște cărți dubioase în ceea ce priveste conținutul cred că este de neacceptat. Și toți trebuie să aderăm la acest punct de vedere. Nu putem îngădui să apară asemenea cărți. Dacă ele au fost refuzate de un editor, mă declar perfect de acord. Și eu aș fi făcut la fel. Dacă se iau măsuri de a nu se încuraja autori care vor să facă prin cărți scandal, nu literatură, ele vor fi oricînd justificate. Mă voi declara perfect de acord cu ele.

Darie Novăceanu

Amintind că „Ion" a fost scris de Liviu Rebreanu la 35 de ani, că marele nostru Caragiale a scris „O noapte furtunoasă" la 27 de ani și „O scrisoare pierdută" la 32 de ani, poetul **Darie Novăceanu** a propus conferinței ca în perioada de cu va urma să se mediteze cu atenție la faptul că astăzi tineri scriitori pînă la 35 de ani și chiar mai mult nu au oferit literaturii noastre titluri de valoare egală cu cele citate. Este o întrebare la care nu se poate da un răspuns imediat. Dar este o întrebare pe care avem obligația să ne-o punem.

În acest spirit, vorbitorul a expus o seamă de opinii privitoare la o mai eficientă promovare a literaturii valoroase, contemporane, în edituri și în reviste, la condițiile de creație ale tinerilor scriitori, precum și la crearea unui climat moral pe măsura noblețiI implicate de misiunea scriitorului.

Vintilă Corbul

Scriitorul **Vintilă Corbul** a făcut în cuvîntul său unele referiri la munca editorială, a propus să existe mai multă rigoare în încheierea contractelor cu editurile sau alte instituții culturale, să se asigure respectarea prevederilor acestora.

Cezar Ivănescu

Despre tendința nefirească de a se crea un regim preferențial în jurul unor autori, despre prezența în unele lucrări a unor pasaje licențioase, a vorbit poetul **Cezar Ivănescu.** El a insistat, de asemenea, asupra necesității de a se sprijini și încuraja creația tinerilor, de a nu se produce imixtiuni extraliterare, funcționărești, în domeniul creației. „În numele colegilor mei, tineri poeți — a spus vorbitorul — doresc să afirm că participăm cu tot sufletul la lucrările acestei conferințe".

Dumitru M. Ion

Venind în fața conferinței, poetul **Dumitru M. Ion** și-a exprimat satisfacția participării la lucrările acesteia, a adresat mulțumiri celor care, luînd cuvîntul, au adus în dezbatere probleme reale ale vieții literare și au militat pentru buna lor soluționare.

posta redacției

PROZAISME

Sînt unii autori de versuri, citeodată notorii chiar, care asemeni unui Midas pe dos transformă orice vibrație a spiritului în cea mai pedestră proză. Ca niște adevărați mincători de inefabil, acești cavaleri ai locului comun pot banaliza totul. Ei au la îndemînă o veritabilă sintaxă a nepoeticului, mijloace varii și pline de fantezie de a reduce gîndurile la expresia lor cea mai terestră cu putință. Există, chiar, un fel de **originalitate a locurilor comune** și astfel banalul, devine, prin insolita lui aglomerare, **fapt de excepție.** Toate conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale de consecuție, de concesie, de opoziție, de cumulare, de timp, de scop, de mod, de instrument, de relație încep să foiască, să fosnească, să foșgăiască, invadînd textul. **Ci, dar, deci, decît, iar, însă, ori, nici, precum și, pînă să, în caz că, măcar de** copleșesc totul. Metaforele se îndoaie sub greutatea părților de vorbire neflexibile, tropii se rup sub apăsarea lui **căci și deoarece.** Toate comparațiile se introduc prin **ca, precum, așa cum,** sau, mai rar, **aidoma : ca o floare, precum o stea, aidoma gîndului** ș.a.m.d.

Un corespondent preocupat de mitologie și înarmat cu cîteva conjuncții potrivite face praf în cîteva versuri tot Olimpul. Descrînd cum se împreună Uranus cu „prea frumoasa Vesta" (?), el pune în gura zeului — socru mare, un discurs nupțial de cartier : **Voi dragii mei copii / Să vă iubiți pînă la moarte / Iar tu Uranus vreau să fii / Un tată vrednic, bun în toate / Tu Vesta, nădejde am în tine / A fi o mamă aleasă între mame / Să-i dăruiești prunci mulți și numai bine/ Așa cum pomii dăruiește nouă poame.** Acest așa cum și dezacordul incununează sublim proza textului liric.

Familiarul devine, în poezie, proză adorabilă : **Saturn numi bătatul care veni pe lume / Să aducă bucurie celor ce sînt de față / Dorea ca el Uranus să-l suie către culme / Să albă prieteni mulți și-un loc al lui în viață.**

Alte două strofe împănate cu tot felul de completive, drepte și nedrepte, cu tot felul de subordonate explicative și răsexplicative și cu tot ce face farmecul hățișurilor vorbirii de mahala și comune devin mijloace stufoase și sigure de asfixiere a versului : **„Și crește Saturn mare / de acuma june, / În viața lui ușoară de sfaturi nici nu-i pasă / Persistă în păcate, pe gînduri nu se pune / În a-și alege drumul ce duce, către casă. / Dorește o codană și pivnița lui Bacus / Din răsăritul zilei și pînă la apus. / / Urite vorbe în lături aruncă tot Olimpul / Despre a lui purtare ce cinste nu îi face / Spunînd că ar fi timpul / În a-și alege o față ce inimii îi place. / Cibela îi e aleasa pe care a dori / Doar ea este în stare pe Saturn a-l iubi".**

Chiar și zeii antici vor fi fost ei cam țațe, poezia însă nu este și nu poate fi decît o înaltă doamnă.

Cezar Baltag

●

UNIX. Admițînd că mi-ai fi cel mai bun prieten și tot n-aș putea să fac nimic pentru dumneata. Citez din bucata „Puiul" : „Pierdut în plasma mumii, el nu putea să fie/ Decît un pui în germen, visîndu-se în zbor/ Și nu-și desăvîrșea, miraculos, conturul/ Pulsînd și respirînd prin caldul înveliș/ decît asimilînd în trudnica ncordare/ Enorma zestre, numai albuș și gălbenuș".. Părerea mea e că-ți dă dumnezeu peste mînă numai în clipele cînd nu trebuie.

EUGEN VINTILA. Te-am citit cu mare plăcere. Știi să faci cuvintele să țipe. „Vînzătorul solz al peștelui / se va zbate pe buza cocoșului". Mă bucur apoi să te văd jucînd descuț peste tot ce e poezie călduță. Surprinzătoare — interpretarea „Mioriței" : „Tîrziu, niște cai înaripați/ coboară cu coama în vînt/ și cei trei frați, pansîndu-se/ o clipă lungă, la glezna cuțitului..."

SIMION PETRU OPREA (voevod al adolescenței). Talentat. „În mare, florile nasc ca somonii/ Și mor./ Se-ntoarce pescarul/ cu plasele pline/ de anii/ ce singur îi poartă spre țărm"... „Bate toamna-n poarta verii/ cuie-crengile uscate/ și pe trupul învierii/ cade-o ploaie de păcate..."

CORNELIU BORLEȘTI : Mai întîi un pasaj din scrisoare „Considerînd căci d-voastră ve-ți înțelege frămîntarea mea, căci imi ve-ți indica ceea ce am de făcut, închei, rugindu-vă încă o dată a-mi scuza răpirea de timp". Singurul lucru care nu se pedepsește este răpirea de timp și șoapta frizerului cînd taie gîtul clientului cu spada ca să-i tundă în liniște perciunii, cîntînd strofele dumitale : „Eu am cîntec din străbuni/ Lăsat ca amintire/

explorări

Program de lucru

Sînt conștient, firește, că acest titlu de articol nu este dintre cele mai atrăgătoare. El nu vrea să desemnеze decît un preambul la o serie de „explorări" în domenii sau tărîmuri deschise prin uneltele unei critici moderne.

În critica română actuală, putem observa unele tentative de a pune de acord o metodologie reînnoită, un instrumentar reformat cu o conștiință nouă a faptului literar. Totuși încă prea timid cu prea multe ezitări și reticențe se încearcă aplicarea acestor unelte și, mai ales, prea lentă este o anume modificare a opticii determinată de incontestabila revoluție modernă a conștiinței literare. Timiditatea criticii se manifestă nu numai în afirmarea valorii și, mai ales, în denunțarea non-valorii, ci și în ezitările acestei reforme atît de necesare a propriilor tipare.

Or, trăim într-o eră a revoluției științifice, cauză și urmare totodată a unor profunde mutații în conștiința omului. Concepte istorice determinante sînt remaniate. Efervescența criticii, manifestă în ultimul deceniu, este simptomatică. Există o evidentă sete de critică a publicului, traducînd o sete de idei. Literatura de idei mai degrabă decît aceea de senzație sau de ficțiuni răspunde nevoilor spirituale ale timpului nostru.

Dar cum răspunde critica noastră acestor nevoi ? Nu vrem să deschidem obișnuitul proces al acestei activități. Fapt e că oferind noi modalități de lectură a operelor literare, critica întreține o viață a spiritului care altfel ar încremeni fie și în forme desăvîrșite. Mai mult însă decît o lectură nouă, ea reprezintă o experiență continuă în domeniul conștiinței de sine a umanului. Critica actuală se confundă cu ideologia și înseamnă, în etapa actuală a evoluției cugetării, etapă a unor mutații în condiția umană, spațiul unor adevărate explorări antropologice.

Explorările acestea se întreprind la nivelul cuvîntului, al textului, al subtextului imaginar, mitic etc., al contextului istoric cultural etc. Ceea ce se numește „noua critică" în diverse țări nu este decît o denumire vagă, comună și comodă a unei pluralități a tendințelor și eforturilor exploratoare. Desigur, explorarea înseamnă pentru „noua critică", în mod esențial, contestare. Ceea ce se contestă, înainte de toate, este un mod — considerat tradițional — de lectură. Dar se poate observa că noile instrumente — metodologice, conceptuale — propuse de unii „noi critici" sînt în realitate unelte sau concepte ale anticelor retorici, arte poetice, gramatici s.a.m.d. Se contestă uneori un ieri, admițîndu-se un alaltăieri. Gramatica sau Logica de la Port-Royal găsește noi aderenți. Institutio oratoria a lui Quintilian sau Poetica lui Aristotel împrumută concepte „noii critici". Așadar între „nou" și „vechi" nu este nici pe departe o falie de netrecut. A face tabula rasa din trecut înseamnă a încerca să construiești în vid.

Tot astfel, însă, a rămîne cantonat în trecut, a continua să practici numai acea critică cu care te-ai deprins, a urma o pantă a minorei rezistențe înseamnă a fi victima unei inerții intelectuale condamnabile.

Ce e de făcut ? Înainte de toate a repune în discuție conceptele fundamentale ale unei teorii a literaturii care informează critica, începînd cu conceptul însuși de literatură. A încerca apoi diverse moduri de lectură ca și diferite metode și instrumente critice. Uneltele acestea se probează în exercițiul lor, în aplicarea lor la textele de interpretat. Acestea pot fi, de altfel, unelte lingvistice ori stilistice bachiar și instrumente aparținînd unor discipline aparent îndepărtate de spațiul propriu zis al criticii literare (etnologie, antropologie, psihologie, sociologie, etc). Toate acestea trebuie să conducă la constituirea unei hermeneutici critice, artă și știință a interpretării.

Curente, școli, tendințe ca și unele discipline speciale ni se prezintă cu diversitatea metodelor și a rezultatelor lor. Regula elementară a raportului nostru cu aceste curente ori discipline este aceea de a nu prelua nimic fără un examen prealabil al eficienței, ca și fără integrarea rezultatelor într-un ansamblu coerent. Dar, totodată, nu trebuie să rămînem închiși — din vreo prejudecată oarecare — la nici o experiență care și-a dovedit validitatea. Structuralism ori psihanaliză, diferite căi de sorginte fenomenologică, psihocritică ori critică tematică, procedee, analize stilistice, rezultate ale poeticii matematice, se cer studiate cu discernămînt. De asemenea, tentativele sociologiei literare sau cele ale antropologiei culturale. Aceasta nu înseamnă doar o prezentare generală, fie și critică, a orientărilor criticii contemporane. Au fost suficiente asemenea prezentări în publicistica noastră. Se cere altceva acum, mai mult decît o introducere în demersurile noi ale criticii. Pentru a constitui categoriile, elementele, metodele, edificiul nou al criticii, aceste categorii, elemente și metode trebuie examinate în sine și în practica lor. Practică impusă chiar de obiectul literar asupra căruia își exercită funcțiile. Obiectul acesta este, pentru noi, înainte de toate, opera literară română.

Se discută mult, în timpul din urmă, despre o nouă istorie a literaturii române. Proiecte diverse ale unei asemenea istorii se află în diferite etape de realizare. O asemenea istorie are nevoie, mai mult decît de orice alte preliminarii, de un examen al conceptelor și metodelor ei. Căci după cum critica nu se poate dispensa de examenul istoric, tot astfel istoria literară se întemeiază în bună măsură pe experiența critică.

Ca stare, considerăm aceste „explorări" drept exercițiii în vederea unei reforme necesare a criticii ca și a istoriei literare.

Nicolae Balotă

semnificații

Muguri striviți

La unii poeți tineri s-au surprins accente de hipersensibilitate, în care ei și-au presimțit propriul destin. Am semnalat odată cît de intens impresionantă se proiectează la Labiș, în această lumină, **Moartea căprioarei.** Poetul parcă își cîntă simbolic propriul cîntec funerar, cu puțin înainte de neașteptatul și năpraznicul său sfîrșit. Poate „neașteptat" numai pentru noi, dar nu și pentru el, care, asemenea Antigonei, întonează cu anticipație bocetul după truncheata sa tinerețe. Dar dacă, la vîrsta lui crudă, Labiș s-a realizat aproape plenar, există alți muguri striviți la aceeași vîrstă, a căror promisiune nu se va mai împlini niciodată.

Astfel, însoțite de cuvintele pline de căldură ale Mariei Rovan și ale Anei Blandiana, am în față versurile Irinei Brindușa Irimescu. Desigur că aproape nimeni nu o cunoaște. A fost numai o palpitație vie de lumină, care abia anunță primăvara vieții. Se împlinesc în curînd doi ani de cînd Irina Brindușa s-a stins tot la 21 de ani, și tot de o neașteptată și năpraznică moarte. A fost o talentată studentă la secția de artă monumentală a Institutului de Arte Plastice „N. Grigorescu". Versurile sînt însoțite de propriile ei desene, cu care își acompaniază și își completează răscolitoarea simțire.

Am spune că și aici sfîrșitul a fost „neașteptat" numai pentru noi, dar nu și pentru poetă. Spre deosebire, însă, de Labiș, care își cîntă simbolic apropiata extincție, Irina Brindușa și-o presimte direct : **„Mor... / e simplu... / El n-o să plîngă. / Voi curge... / Îmbăiată în sîngele meu / voi fi mai întreg".** Și se încheie ca și cum deznodămîntul s-ar fi și împlinit : **„Aș fi vrut niște lucruri prea sus... / Le-a tăiat buza cerului, / Gura lui le-a zdrobit... / Vecia mea se termină aici / Rămîn tînără / iată !" (Rămîn tînără).** Nu mai puțin știutoare de sfîrșitul ei este scurta efulgurație izbucnită în penultimul an de viață : **„Fiecare an este un strămoș... / sînt douăzeci / cu lancea întinsă / ce-așteaptă gravi la poala stîncii / sîngele meu, / sîngele vesel." (La 20 de ani).** Evenimentul consecutiv, lancea întinsă, pe care o va înfige în trupul poetei ultimul pînditor, cel de-al douăzeci și unulea an, pătrunde deodată, cu toată substanța lui tulburătoare „știutorul" poem. Nu ne putem decît înclina în fața acestei sfîșietoare seninătăți mioritice.

Altă dată, însă, poeta, care știe că va mai avea puțin de trăit, aspiră să extragă eternitatea fugarului răgaz al vieții, să trăiască absolutul clipei de existență : **Mă zvîrcolesc, / mă războiesc cu toate hățișurile și /stelele / ca să-mi dau seama / sîngerînd zîmbitor / că exist, / exist, /exist ! (Exist !)** Săracul visează comori : Irina Brindușa este o săracă în moneda anilor și a zilelor. Cîte comori de trăire visează ea să scoată din puținul vieții ei ! Și știe, totuși, că este numai un vis, o dorință, fiindcă nu-i este destinat **interzisul pămînt.**

De aceea, a rămas o dîră de lumină din ceea ce trebuia să fie un mare destin. Iată, am în față și portretul Irinei Brindușa. O tînără fată de o frumusețe tragică, însuflețită de acea nobilă expresie care ne sugerează clasicismul antic al fatalității. Acoperită de un văl întunecat, parcă s-ar fi înveșmîntat, asemenea **Coeforelor** lui Eschile, ca să celebreze un rit funebru. Ce bine seamănă versurile poetei cu propria ei ființă, desprinsă din acest portret Irina Brindușa și-a purtat parcă propriul doliu pentru o Irina Brindușa defunctă.

Și totuși, apariția ei constituie un îndemn și face conștienți de resursele lor creatoare pe poeții care, spre deosebire de ea, au la dispoziție Viața.

Edgar Papu

ȘTEFAN ȘTIRBU : „NOAPTEA DE ANUL NOU"
(Bienala de pictură și sculptură — 1972)

astăzi în librării

EDITURA „EMINESCU"

— Ștefan Tita : **Acte și antracte.** Col. „Rampa" nr. 2. — 124 pagini, 3,50 lei.

— Victor Bîrlădeanu: **Chipuri și măști.** — 286 pagini, 6,75 lei.

— Gheorghe Grigurcu: **Teritoriu liric.** — 268 pagini, 7,75 lei.

— Sergiu Than: **Strada Labirint,** roman. — 296 pagini, 9,75 lei.

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ"

— Camil Baltazar: **Recolegere în nemurirea ta,** versuri. — 140 pagini, 7,25 lei.

— Marcel Gafton: **Non possumus,** poeme, 72 pagini, 13 lei.

— Mircea Micu: **Patima,** roman. — 192 pagini, 5 lei.

— Anton Iordache: **Amurgul lagunei.** roman. — 344 pagini, 9,50 lei.

— Mihail Cosma: **Baladele vînătorului de balene,** versuri. — 112 pagini, 7 lei.

EDITURA „MINERVA"

— André Malraux: **Speranța,** roman, 2 volume, col. B.P.T. Traducere, prefață și tabel cronologic de Ion Mihăileanu. — 672 pagini, 10 lei.

— Adam Puslojić : **Pasăre dezaripată,** versuri. Prezentare și traducere de Nichita Stănescu. — 90 pagini, 6,25 lei.

EDITURA „ALBATROS"

— Dr. Radu Dumitru : **De vorbă cu tinerii.** Probleme de educație sexelor.

— Ilie Tănăsache : **Palmyra cere randez-vous.** Colecția „Aventura". — 288 pagini, 6,50 lei.

— Hochinciuc Ion : **Egreta violetă.** Colecția „Aventura". — 280 pagini, 6,50 lei.

EDITURA „ION CREANGĂ"

— Alexandru Mitru : **Povești cu tîlc,** ed. III-a. Copertă și ilustrații de Anton Perussi. — 192 pagini, 6,50 lei.

— Constantin Știrbu : **Mic basm,** versuri. Copertă și ilustrații de Simona Runcan. — 84 pagini, 2,50 broșat, 5 lei legat.

EDITURA „DACIA" — CLUJ

— Ștefan Pascu (sub redacția lui...) : **Populație și societate,** studii de demografie istorică, vol. I. — 358 pagini, 24,50 lei.

— Corneliu Rădulescu : **Vara,** nuvele. — 177 pagini, 5 lei.

— Mircea Opriță : **Jocul cu vipere,** versuri. — 82 pagini, 11,50 lei.

EDITURA ȘTIINȚIFICĂ

— **Tineretul comunist în acțiune** (Contribuții la istoria Uniunii Tineretului Comunist din România) Lucrare elaborată de Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. cu o prefață de Ion Popescu-Puțuri. — 495 pagini, 16,50

— Ion Drăghici : **Esența vieții.** 312 pagini, 11,50 lei.

— Mihai Băcescu : **Chemarea apelor.** Note dintr-o expediție în lungul Pacificului peruvian și peste Anzi. — 220 pagini, 13 lei.

— Stela Teodorescu : **Psihologia cunoașterii.** — 240 pagini, 7,25 lei.

CENACLU

Marți, 30 mai a.c. are loc, la Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu" din Calea Victoriei nr. 115, ședința de lucru a cenaclului revistei noastre.

Vor citi din versurile lor : Dumitra Necșulea, Ioana Crăciunescu, Maria Holmeia și Doina Uricaru.

DAMIAN URECHE

Desen în penumbra candorii

Cînd sîngele începe să bată din aripi
Și fîntînile primesc adîncime din noi,
Cu voia dumneavoastră, doamnă salcie,

Am primit regatul de frunze
Pentru acoperirea unei mirese,
Ea se chema atît de frumos
Încît nu mai avea nevoie de nume,
Ea nu era decît roua dorinței mele,
Într-o plămădirea amurgului,
Și mîinile ei fascinante țări calde,
Pentru pasărea-țipăt.
Venea transparentă prin fîșia de beznă
Petală de marmură, hrănind veșnicia,
Foșnetul ei de floare care se roagă,
În rumegușul stelelor înfășurată,
Ca o pilpîire a liniștii venea,
Alchimie a clipei în suișul primejdios
Desenat în penumbra candorii,
Voce cu sunetele adormind
În plecarea aromată a păsărilor,
Am brațele goale, două izvoare secate,
Cine intră pe poartă, îmbrățișează flacăra,
Frică de pieptul unde încolțesc
Nu mai mult de două semințe,
Cu voia dumneavoastră, doamnă salcie,
Semințe de aer fierbinte.

★

Făptură vie în iarba vie
O lăsasem acolo păzind bătăile de clopot,
Pîrîul galben mai ține pădurea în mîini,
Ecoul mă lasă ușor să respir mărginire,
Ea pe brațe de iarbă purtată
Între somn și uitare trupul căzînd,
Unde nu e prăpastie și unde începe
Umbra să-și piardă din greutate
Ca să bea nisip flacăra toată.
Rostogolire de fructe, cascadă de fructe albe
Pe cîmpia cea neagră a nopții,
Și eu să alerg numai unul,
Celelalte înseamnă moarte,
Pomul cel mare al lumii, strălucitor
Își bate joc de gura mea arsă,
Eu stă culcată în iarba ucisă de fructe,
Și devise fructul cel singur,
Și nu știu dacă sa e fructul acela,
Strălucitorul pom al lumii,
Mă ține cu mîinile încrucișate
În fața gurii,
Risipă de carne vegetală hrănind
Jivina ce stă la distanță,
Pe patru labe stînd, pe patru stele stînd,
Între locuna și reamintire,
Tropotul fructelor stinge luminările,
Și cine mai luminează noaptea primară,
Cu voia dumneavoastră, doamnă salcie?!

★

Zăvorîrile apoi închid flacăra în umbră,
Pentru locuna de zi a valurilor,
Pentru noaptea noastră cea de toate zilele,
Hei, lumină căzînd la picioarele serii,
La rana aceasta să vindeci pe celelalte,
La norii aceștia sub aripă,
La rosa de pe mugetul cerbilor
Să se vadă cerul, cu ochiul liber,
Citește-n oracolul frunzelor mierea
Din fagurele cu două vieți.
Ea stă culcată în iarbă, nu vine
Cu iarba deodată iubind,
Piatră cu piatră, se spune, vom fi,
Adiere de ocean captiv,
Peșteră prin care bate răcoarea spinilor,
Prin superbii pereți de inimă
Și-acele cămăși de pămînt
Pentru o horă fără întoarcere,
Dar acum ne iubim, prin mătasa grîului,
Cu mîinile oarbe găsindu-ne albi,
Dar acum ne iubim pe creștetul ierbii
Rostind legămîntul ce umple florile
Cu fericită primejdie,
Acolo, în cumpăna nopții,
Leagăn și lac pentru o lebădă,
Abia atingem ziua și se stinge
De dragul planetelor în naufragiu,
Cînd două cîte două fire de humă
Sărută-n neștire cîntecul neauzit,
Cu voia dumneavoastră, doamnă salcie!

SEBASTIAN REICHMANN

Après moi, le sommeil

lui Max Ernst

Somnul format din raze de sidef
lingă gurile negre ale mării
pe carta postală ilustrată somnul de sidef
înfipt în munte ca un cuțit cărunt

Rasa de animale negre invizibile
se scălda doar în această mare
limbile flarelor lingeau doar acest munte
animalele erau negre invizibile și de neatins

Simțeam prezența lor autorizată
misiunea lor neîndoielnică
animalele erau negre de neatins și nemișcate
reușind să reprezinte într-un tablou vivant
doar marea retrăgîndu-se neînfrînată
din ce în ce mai departe de centrul obscur
acolo unde ne înecasem de atîtea ori
unde pluteam de atîtea ori crezînd în eternitatea locului
călcam
omul își brusca rădăcinile
propria lui răsuflare era altfel primită
propriul său chip devenise o plantă înfoiată
căutînd enigma locului ferit
numit la întretăierea visului cu fotografia

CRISTEA GROSU : „SĂRBĂTOAREA RECOLTEI"
(Bienala de pictură și sculptură — 1972)

Creație și fantezie

Într-una din săptămînalele sale luări de poziție pro domo din „România literară" (15, 1972), Al. Ivasiuc aduce un neașteptat elogiu fanteziei creatoare pe care o așează deasupra simplei imaginații — „ceea ce e, zice domnia-sa, tot una cu a sublinia caracterul de creație al artei, funcția demiurgică a artistului". Ba chiar, prețuitul romancier amintește că G. Călinescu după ce a supus „unui foc de artilerie critică proza lui Cezar Petrescu", i-a concedat meritul de a poseda, ca nici un scriitor român, „îndrăzneala fanteziei creatoare".

Neașteptate considerații, nu pentru că ele nu ar fi îndreptățite, ci pentru că le citim sub pana unui romancier cunoscut mai curînd ca un analist și un observator acut al unor momente sufletești de mare concentrare, dar nu ca unul care ar excela în desfășurarea largă de construcții epice pe care nu le-ar putea susține decît o amplă fantezie. Ceea ce nu-l scoboară cîtuși de puțin în stima noastră (desigur că nu pentru aceasta scrie domnia-sa) și-l așează alături de Camil Petrescu și de Anton Holban într-o, deci, glorioasă companie.

Să observăm toate acestea, dar pe teoreticieni să-i urmăm în ceea ce spun nu în ceea ce fac, așa că urmărind și noi considerațiile lui Al. Ivasiuc, ne vom opri la unele puncte. — „Oare o sărăcie de imaginație, ca să nu mai vorbim de fantezie, nu este încă o greșeală a prozei noastre?" se întreabă autorul Păsărilor. Negreșit că vor mai fi și alte păcate ale prozei din ultimii ani, dar a absolutiza existența sau inexistența unui element al ei ni se pare a nu oferi o bază sigură pentru o acuzație generală. De altminteri, aici cel puțin, proza noastră urmează o linie observabilă în toate țările din lume și în tot veacul nostru atît de plin totuși de evenimente. Nici unul din marii prozatori ai epocii noastre nu a excelat în „fantezia creatoare", dacă-l punem în comparație cu oricare dintre titanii fantazării din secolul trecut : Balzac, Dickens, Dostoievski, Tolstoi. Proust, de pildă, ar trebui să ne dea cel mai mult de gîndit, căci poate nimeni ca el nu a ignorat aporturile pe care, într-o lucrare literară, le aduce fantezia. Și atunci, această calitate lipsindu-i, n-ar fi el oare strivit de compararea cu un romancier anterior lui, un Anatole France sau chiar Bourget ?

Și cînd citim sub pana lui Al. Ivasiuc: „cei mai prestigioși dintre scriitorii români ne pun pe gînduri prin faptul că sînt excelenți doar cînd își povestesc copilăria și apoi sînt săraci și terni cînd depășesc rememorarea suavelor momente ale ei", e cazul să ne întrebăm (lăsînd însă de o parte marea cotă de exagerare din afirmația de mai sus); e chiar acesta cel mai mare păcat al unei literaturi? Desigur că „Fantezia creează o lume nouă, mai esențială și mai adevărată și nu reproduce, doar mutilîndu-i puțin formele, lumea reală în care trăiește și se mișcă autorul", dar la acest din urmă rezultat, care e într-adevăr cel mai prețios al acțiunii unui artist, se poate ajunge și pe alte (și din fericire multe alte) căi. Nu se poate discuta în materie de artă cu noțiuni exclusiviste sau cel mult deduse dintr-o experiență cu totul parțială a ei. E limpede că în Al. Ivasiuc vorbește romancierul, dar poezia de care el nu pomenește s-ar putea supune acelorași canoane? Venind la cazul lui Dante pe care autorul articolului îl invocă încă de la început, vom spune că acesta e un caz cel puțin foarte convenabil, deoarece poate fi revendicat de mai multe genuri. Dar ce vom face cu poeții patent lirici sau cu prozatorii exclusiv analiști ?

În cursul dezvoltării argumentației, Al. Ivasiuc alunecă de la noțiunea de fantezie creatoare la năzuința scriitorului de a „construi", sau, mai exact, de a „reconstrui" și afirmă: „nimic nu este adevărat dacă nu e produsul funcției noastre active și creatoare". Dar de la fantezia creatoare pînă la reconstruire e un teren de prea largă cuprindere că să vedem între ele un singur drum drept. Poate că epoca noastră s-a depărtat de stilul „reconstruirii" tocmai pentru că avea față de realitate o anumită poziție pe care mai curînd voia să și-o precizeze decît să o urmărească pe prima luînd-o ca model. Romanul conștiinței — care prin Proust, Joyce sau Svevo a însemnat cu pecetea sa stilul literaturii veacului — se dublează cu acela care instituie un raport dramatic între eu și lume, o distorsiune a realului, o polemică împotriva unor aspecte ale lui. sau, chiar, în unele cazuri extreme, un război total. Acest fenomen nu poate fi considerat o paupertate a conștiinței active și deci al capacității de creație.

Fără a nega îndreptățirea de a atribui un mare rol în constituirea artei fanteziei, vom spune că această facultate chiar împinsă în planul prim al preocupărilor unui scriitor nu e în nici un caz singura și că nu ea poate defini un spirit creator. (Același lucru s-ar putea spune despre oricare alta căreia am vrea să-i atribuim o preeminență). Dacă Cezar Petrescu poate fi definit drept un scriitor cu fantezie vom vedea că această calitate recunoscută nu era îndeajuns ca să acopere deficitul celorlalte. Fantezia trebuie să se adauge unui acut spirit de observație, unei intuiții a realității în adîncime și, mai ales la un romancier social, unei viziuni juste a raporturilor sociale. Aceste calități îi lipseau autorului Întunecării și așa se face că romanele lui sînt perfect construite — și cu o ușurință ce îi părea lui Pompiliu Constantinescu că seamănă cu înălțarea unor schelării — dar care sînt deficitare tocmai în ceea ce privește personajele purtătoare de cuvînt ale autorului. Romancierul izbutește să dea viață personajelor periferice și să schițeze rapid și sigur situații de plan secund (ne gîndim în Comoara regelui Dromichet la scena extraordinară a nebuniei colective a satului în căutarea comorilor, sau, în Întunecare, la atmosfera grupului de artiști în mijlocul cărora se afla Dan Scheianu, refugiați la Iași. sau la toate aparițiile prințului Anton Mușat din Calea Victoriei) ; dar cine ia în mînă vreuna din cărțile sale e în situația ciudată de a vedea un tablou perfect centrat în jurul unor mari goluri și o uluitoare varietate de elemente periferice impuse în dauna profilelor principale cu totul nesigure.

Negreșit că fantezia nu poate lipsi din structura specifică a nici unui scriitor. Un om care nu ar poseda fantezie dar care ar avea alte calități ar fi un bun observator al realității, eventual un excelent eseist sau un om de idei dar nu un creator de literatură. La limita dintre aceste două tipuri umane se situează amatorii, adică aceia care izbutesc norocos o singură carte structurată pe baza unei experiențe unice sau a unui caz. În această situație se află Benjamin Constant cu Adolphe. *E. Fromentin cu* Dominique, *sau G. Ibrăileanu, în literatura noastră, cu* Adela.

Este sigur că dintre toate acțiunile omului, aceea care se apropie mai mult de arta scriitorului e construcția. Ca și în cazul acesteia, arta constă în utilizarea — care poate fi caracterizată cu termeni mergînd de la: abilă, pînă la: genială — a unor elemente din afara ei. Descoperirea lor, meditația asupra acestor elemente, judecarea și înțelegerea sensului lor profund înseamnă tot atît cît și combinarea lor originală sau ingenioasă. Ceea ce e un fapt al conștiinței pe care nu mai știm dacă să-l numim analitic sau sintetic.

De altminteri, depărtîndu-se în fond de exemplul lui Cezar Petrescu și de fantezia acestuia cu totul facilă, dar și de Dante a cărui situație e prea specială ca să fie și concludentă, Al. Ivasiuc afirmă: „omul este ființa creatoare — nu numai în sensul restrîns că făurește unelte, ci în sensul esenței sale dialectice, constînd în construcția de sine prin creație". Aceasta nu numai că ar da legitimitate romancierilor conștiinței — împăcîndu-i cu aceia ai fanteziei — dar i-ar unifica pe toți pînă la urmă în noțiunea mai largă dar mai proprie de creație pură și simplă. Și cum nimic din ceea ce intră în literatură nu poate să nu fie trecut prin conștiință, ba chiar e obligatoriu să fi făcut un stagiu acolo, am propune o definiție pe care nu știm dacă Al. Ivasiuc ar accepta-o măcar pentru frumusețea ei paradoxală: Fantezia creatoare e capacitatea cuiva de a-și aminti lucruri care nu s-au întîmplat.

Alexandru George

MIHAI NEGULESCU

Donaris

Pentru că în piatră arbori străvechi
s-au dezmorţit în neştiuta dimineaţă,
şi-n unghiul zidului am fost cîndva copii
cînd stele faste din Donaris luau viaţă ;
Pentru că lerburi vor pieri sub coasă de argint,
sub lună biete substantive-ale tăcerii
să mergem seara pe un ţărm nedovedit,
unde în prag de chihlimbar năieri
în timpul viu, dar trecerea n-o mint.

Destin

Vor spune ani, milenii repeta-vor, generaţii
de oameni se vor naşte ascultînd
reverberat tremătător în spaţii
un semn al Dunării, un legămînt
ce ne-a clădit
a biruinţei stea curată,
al inimilor înfrăţit destin
prin care coama apelor — în piatră
ca-n pieptul nostru
germinează limpezimi...

Arhitectură

Vino tîrziu, arhitect al culorilor,
uite — umărul meu — podul şovăirilor
s-a aplecat peste ape de teracotă
s-a contopit cu algele şi
a strigat:
bun venit, semănători ai dimineţii!
Uite, rădăcina poporului meu
se apleacă uşor spre Donaris,
uite, peste Donaris se apleacă
soare de bună vecinătate.
Iată, acolo unde maluri rămîn
neştiut
în urma noastră,
umerii ni se apropie neauzit
cresc, neştiut, şi se învecinează
îngemănat, anteic, solidar ;
se-apropie de umărul ce trece
din coasta sudică a unui vechi tumult
şi apele ne contopesc şi umbre dislocate
se-apleacă tot mai mult
între seminţii ne-aclinate
pe cînd,
o sărbătoare
laudă ai sevelor neodihnit contur,
spre care urcă flaute supuse de lumină,
pe cînd, din mai statornic,mai statornic
trezeşte, reazemă şi rotunjeşte în azur
îngemănat,
arhitectura curcubeului.

GHEORGHE MINEA : „VICTORIE"
(Bienala de pictură şi sculptură — 1972)

Iniţieri

Probabil că **Marele singuratic** încheie ciclul **Moromeţilor.** Fără a aparţine seriei propriu-zise, nu este imposibil să credem că la acest ultim roman se referea Marin Preda într-un interviu mai vechi spunînd că urmează a scrie o continuare a **Moromeţilor.** Putem de asemenea hazarda : **Marele singuratic** era o carte necesară şi aşteptată în opera lui Marin Preda, va trebui să gîndim toată creaţia sa din perspectiva ei, ca dintr-un punct privilegiat, dincolo de ea va urma ceva cu totul nou sau, dimpotrivă, s-ar putea să nu mai urmeze nimic important. Drumurile mari ale lumii Moromeţilor au fost străbătute pînă acum, n-a rămas netratat nici un destin semnificativ. Nu este întîmplător că scriitorul a lăsat la urmă pe Niculae, personajul său cel mai drag, figura cea mai luminoasă din primul volum. Niculae întruchipa aspiraţiile cele mai intime ale povestitorului şi „tema" lui, cum îi spune autorul, obsesiile fundamentale pentru întregul demers artistic al lui Marin Preda. **Marele singuratic** reprezintă un act de temeritate artistică, elaborat cu multă grijă şi acompaniat în contrapunct de **Imposibila întoarcere,** cartea de publicistică a autorului. Chiar dacă scriitura nu este, pe alocuri, la fel de precisă ca în celelalte cărţi, putem găsi în **Marele singuratic** exemple de rafinament stilistic şi compoziţional încă neatinse de Marin Preda pînă acum. De asemenea o fervoare ideologică, un patetism al dezbaterii, o francheţe a gestului artistic excepţionale. Într-adevăr, **Marele singuratic** a fost o carte îndelung elaborată, chiar dacă nu conştient, problematica ei a fost gîndită de autor cu un sentiment de participare încă neîntîlnit în opera sa, şi ar fi interesant de analizat, de pildă, raportul dintre **Marele singuratic** şi **Imposibila întoarcere.** Deşi se pare că ultima a fost scrisă înaintea romanului, după declaraţiile autorului, putem totuşi să spunem că este posterioară ca proces de elaborare şi că meditaţiile de acolo nu au putut să aibă loc decît în urma constituirii cadrului ideologic şi estetic din **Marele singuratic.** Importanţa acestui roman în întreaga creaţie a lui Marin Preda poate fi estimată prin imprejurarea incontestabilă că tot ciclul a devenit imposibil de înţeles în afara lui, că aruncă o lumină esenţială asupra volumelor din **Moromeţii** şi chiar asupra **Risipitorilor** şi mai ales a **Intrusului,** din care preia motive centrale. De asemenea, **Marele singuratic** trebuie parcurs cu toate cărţile lui Preda pe masă, ponderea lui şi toată plasa de antinomii din conştiinţa lui Niculae, diferitele motive, enunţate uneori succint, rămase neexplicate, îşi găsesc sensurile numai în contextul întregii opere. Aşa stînd lucrurile, critica noastră va trebui să se obişnuiască : Marin Preda a încetat de a mai fi obiect de cronică literară, cărţile lui nu mai pot fi discutate independent. Ca orice autor cu univers artistic constituit, el se pretează numai la dezbateri mai ample şi mai bogate în consecinţe pentru toată lumea. Există un obicei la noi, care se aplică şi autorului **Marelui singuratic.** Indiferent de autor, fiecare apariţie este trecută prin filtrul gustului momentan, atît de influenţat de circumstanţe. Se pot produce astfel erori grosolane, o carte împărtăşită din viaţa amplă a unei întregi opere semnificative să fie umbrită de cine ştie ce volumaş la ordinea zilei. S-a petrecut în acest fel cu **Intrusul,** un roman încă nedescoperit în discuţiile literare, despre care ne amintim cu plăcere că am spus, în 1968, lucruri valabile şi pentru **Marele singuratic,** în măsură în care îl continuă tematic. Aşa se întîmplă uneori cu Eugen Barbu, căruia i se vinează inconsecvenţele ca unui debutant. Fenomenul nici n-ar fi atît de curios într-o cultură tînără ca a noastră, dacă nu ar produce în cele din urmă o anume saţietate, o epuizare a calificativelor atribuite unui scriitor şi în cele din urmă uitarea lui, scoaterea lui dintre cei vii. Iată, există scriitori mari, încă în plină activitate literară despre care nu se scrie aproape nimic fiindcă se refuză criticii foiletonistice, cronicii literare. Ce mai poate spune o recenzie despre Al. Philippide sau, din generaţia suprarealistă, despre Gellu Naum ? Există o anume reticenţă actuală a cronicarilor faţă de poezia lui Nichita Stănescu. Foarte normal, după ce s-a scris enorm, în termeni atît de bombastici despre acest mare poet. Nu poţi repeta la nesfîrşit că Nichita Stănescu scrie bine, trebuie să şi afirmi ceva, să cauţi coordonatele universului artistic presupus de o mare creaţie.

Marele singuratic este romanul „tematic" al autorului (folosim termenul în sensul uzitat de Northrop Frye pentru tipul liric, pentru relaţia directă dintre public şi autor, indiferent de travesti). Este reluat aici motivul imanităţii perfecte, al refontei morale, în numele unei „noi religii". Mai stringent decît în **Intrusul** sau **Risipitorii,** spre deosebire de paseismul teoretic din **Moromeţii,** se precizează acum în termeni mai limpezi conţinutul istoric şi social, caracterul imanent al utopiei lui Marin Preda. Este poate locul să observăm aici că, aproape întotdeauna la Marin Preda, motivul central al meditaţiei sale apare însoţit de un corolar : iniţierea, procesul de cunoaştere, de găsire a nont al utopiei lui Marin Preda, principiului spiritual şi de acţiune. Aşa se întîmplase în **Risipitorii,** aşa este gîndit mai ales **Marele singuratic.** Apar aici „meditaţiile spirituale", seria de întrebări şi răspunsuri necesare pentru a exclude „afecţiunile dereglate", îndoielile şi procesele de conştiinţă permanente, capabile să îndepărteze de la scop. Exact cum prevedeau **Exerciţiile :** „...în aşa fel încît din partea noastră, să nu vrem mai bine sănătatea decît boala, bogăţia decît sărăcia, onoarea decît dispreţul, o viaţă lungă decît una scurtă, şi toate celelalte ; dorind şi alegînd numai ceea ce ne conduce mai sigur către scopul pe care ni l-am asumat" Urmarea „meditaţiilor" este o fortificare morală, excluderea sentimentului de vinovăţie, credinţa mai pură şi energia absolută în slujba realizării idealului. De acum înainte, înţelegem din romanele lui Preda, personajul se va afla orientat exclusiv spre realizarea idealului istoric pe care l-a adoptat. El a înţeles şi a trăit tot ceea ce este uman, a devenit un principiu pur, s-a sublimat într-o idee. Romancierul pare fascinat de acest proces, încearcă în faţa lui un fel de uimire „moromeţiană", şi ceva din magia lui se transmite şi cititorului. Orice încercare umană, cu consecinţe incalculabile, istorice şi morale, poate fi în fond subiectul cel mai atrăgător pentru prozator şi pentru public.

Cum am încercat să demonstrăm mai sus, Marin Preda s-a situat cu **Marele singuratic** în zona proximă a marii creaţii. Detaşarea lui de Niculae, de personajul cel mai drag al

autorului, ascunde un simbure de extraordinar dramatism, este o rupere de sine dureroasă şi care nu va rămîne fără consecinţe. Marin Preda a avut puterea de a scrie în plină forţă creatoare o carte reprezentativă, carte despre care bănuim că însemna în conştiinţa lui un fel de carte a „vieţii" sale de artist şi om social Niculae a încarnat aici o anumită mentalitate, şi caracterul reprezentativ la care ne-am referit mai sus nu avea un conţinut estetic. Indiferent de simpatia autorului şi de căldura sa pentru Niculae, în mod obiectiv personajul este vinovat, şi va fi greu la un moment dat pentru Marin Preda să şi-l asume ca atare. Forţa vocaţiei sale de romancier trebuie măsurată în posibilitatea lui de a-şi obiectiva şi de a supune judecăţii publice înclinaţiile cele mai intime. Putem descifra de altfel în substanţa romanelor sale o atitudine semnificativă, de mare rigoare şi noblеţe. Autorul **Moromeţilor** îşi trece toate personajele apropiate prin purgatoriul muncii. Aceasta este calea spre salvare, aşa s-a întîmplat cu inginerul Sterian şi cu Călin Surupăceanu, pribeag pe şantiere. Dibuind obscur, fără preocupări spirituale propriu-zise şi fără metodă, Marin Preda a regăsit singura cale de creştere interioară şi de realizare. Aşa era tanaimii, Hilеel cel Mare şi Akiba, aşa au fost alchimiştii în Evul Mediu, toţi cei care au împlinit idealul suprem de umanitate. Căutînd răspuns la marile sale întrebări, Niculae pune mîna pe unealtă şi se edifică. În comentariul autorului există însă un tip de maliţie greoaie, atît în ceea ce priveşte această mare atitudine umană, cît şi în toate meditaţiile pe teme generale. Romancierul acesta neobişnuit suferă de boala literalităţii, i-am spune, de incapacitatea de depăşire a sensului ad-litteram El înţelege o propoziţie filozofică în accepţiile sale imediate şi apoi persiflează pe autorul unui enunţ care i se pare atît de antitetic realităţii : „Ei, să-i fi dat unui teoretician din ăştia o sapă în mînă, să acţioneze şi el cu ea asupra naturii şi să se schimbe pe sine...". Să fim serioşi, nimeni n-a spus niciodată că băşicile „din palmele crude" şi efortul extenuant au realizat pe om prin ele însele, cum pare a gîndi Niculae, cu mîinile pe „lemnul acela lucios şi mort", care era coada unei sape. Omul din propoziţia filozofică nu este fiecare om, ci specia, căreia munca i-a creat orizonturile cunoaşterii şi toate mijloacele de investigaţie şi de apropiere a naturii. Muncitorul din prima jumătate a secolului al XIX-lea se abrutiza lîngă maşină timp de şaisprezece ore pe zi, nimeni n-ar fi putut spune că se înăţa, dar „omul" se realiza pe sine şi în acest travaliu extenuant. Observaţii de tipul cercetat mai sus se găsesc diseminate pe parcursul **Marelui singuratic,** cum au fost şi în alte cărţi, şi nu înţelegem de ce ţine Marin Preda cu atîta pasiune la ele. Dacă ar fi să revenim la munca individuală, aşa cum o înţelegem din carte şi cum a fost considerată în marea tradiţie enunţată, ea semnifică un acord al omului cu lumea, plasarea lui în cosmos, ca element al unei acţiuni directe, ceea ce îi creează privilegiul de a putea rămîne în permanenţă în existenţă, de **a nu se pierde în fantasme** şi de a produce saltul prin **maxima** concretizare. Există într-o **sutră** indiană o parabolă cunoscută, **Povestea ascuţitorului de săgeţi,** ilustrativă în acest sens şi foarte frumoasă.

Marele singuratic schimbă şi tipul de narraţie caracteristic lui Marin Preda. Autorul renunţă la povestire, la caracterul expozitiv, în numele unei construcţii rafinate, plină de tîlcuri şi de poezie. Romanul se plasează în timpul **Moromeţilor,** în perioada în care se spusese acolo că a lipsit Niculae, deşi trece puţin peste volumul al doilea. Începe cu un moment dinafara lui Niculae, cu încercarea intempestivă a doi consăteni ai săi de a-l aborda, pentru a se întoarce apoi la împrejurările ruperii sale de sat şi a hotărîrii de a se face horticultor. Naraţiunea avansează apoi, trece de timpul cu care debutase cartea şi se pierde înainte. Se resfiră pe parcurs, într-o serie de experienţe. Ele reprezintă de fapt soluţiile lui Niculae : o dragoste cu o pictoriţă şi contactul cu lumea artistică, moartea iubitei şi confruntarea cu neantul. Avem şi un episod dramatic, o crimă perfect inutilă în economia cărţii, cu tot colonelul ei cu tot. Aşa cum am mai spus, pictoriţa moare de piept, ucigaşul muncitorului de la seră este prins. Niculae elucidează şi el împrejurările într-o discuţie cu anchetatorul, şi naraţiunea se restrînge firesc la personajul central şi la soluţia lui. Ar trebui poate să subliniem inautenticitatea unor episoade din **Marele singuratic.** Marin Preda, un pamfletar remarcabil în articolul de gazetă şi în general în afirmaţia directă, nu are pasta groasă pentru creaţia de tipuri groteşti în roman şi raportul său cu tipurile descrise nu l-a ajutat la rezolvarea artistică. Probabil că adîncimea experienţei lui Niculae cu scriitorii ar fi crescut, dacă autorul nu ar fi plecat de la prototipuri reale şi ar fi lucrat cu ficţiuni. I-a reuşit însă secvenţa consacrată lui Moromete şi dragostei tîrzii cu cumnata sa, despre care avea convingerea că este una din cele mai izbutite pagini scrise de Marin Preda vreodată şi una dintre cele mai frumoase din literatura română mai nouă. Visul amurgit al lui Moromete, reducerea planurilor temporale, transformarea lor în nivele, cu dimensiuni spaţiale deci, subtilitatea anulării timpului sînt excepţionale într-adevăr, o pagină de mare literatură.

Ultimul roman al lui Marin Preda se termină cu un artificiu psihologic, destul de anost, dar bogat în consecinţe pe planul destinului personajului, chiar exagerat pentru evenimentul care-l declanşează. Autorul **Marelui singuratic** utilizează aici, ca şi în altă parte în opera sa, **metoda declicului psihologic,** cum i-am putea spune. Un prilej destul de mărunt, pe fondul unei mari tensiuni interioare şi al unei problematici intime, provoacă atitudini definitive. Totul este pregătit, e drept, dar motivul e derizoriu, şi mecanismul se cam repetă în romanele lui Preda. Important pentru discuţia noastră este însă că spectacolul neglijenţei şi delăsării de la ferma unde lucrează o prietenă a sa îl determină pe Niculae să revină în activitatea politico-socială, constituie declicul de care vorbeam. Rămîne deschisă pentru cititor întrebarea ce va face Niculae de aici înainte ca să schimbe lumea, să transforme conştiinţele şi să excludă răul ? În seriozitatea acestei întrebări, există detaşarea obiectivă a autorului faţă de Niculae.

Aurel Dragoş Munteanu

NORA IUGA

Caut nimfele...

Mă afund în această pădure ;
cu ochii de melc
caut nimfele verzi
ale unui paradis ce-a foşnit cîndva
în cearcănul de aur
al primei mame.

Ecoul unei lumini dintr-acolo
e mai tulbure
decît dimineaţa
în care voi muri.

Mă afund; atît de vicleană e umbra
celui mai blînd copac
încît mă întreb
dacă Există.

Poate caii erau...

Au murit caii :
poate caii erau
solii pămîntului
ai dusului suflet,
poate caii erau
regeştile aripi
şi aşezarea calmă
a serilor lîngă o iesle...

M-aştern într-un fum care urcă mereu
pustii sînt orbitele unui animal
ca două palme
care au uitat să se roage ;

m-aştern în singurătatea
unui drum fără-ntoarcere
şi mi-e dor de un nume
pe care nu ştiu să-l mai chem.

Mîngîiere rotundă

Femei şi bărbaţi
departe grajdul asudă
o azimă caldă ;
totdeauna nările calului
au adulmecat în palmele mele
intimitatea tulburătelor ore...

Mîngîiere rotundă
în jurul clopotului
• o margine de sunete ;
în jurul unei femei
• o margine de incandescenţă ;

totdeauna am iubit mîna ta
alunecîndu-mi pe trup
ca gheaţa topită
a ultimei spaime.

planete

E aici ca din totdeauna

Poemul NON POSSUMUS de Marcel Gafton, cu care debutează un poet din familia lui Anton Pann, Matei Caragiale şi Ion Barbu, face să se audă în poezia românească (mereu scăldată-n miracolul de a se naşte neîncetat) o voce care-şi seamănă în primul rînd sieşi.

„De la o vreme i se întorc poeziei bărbaţii acasă" — am scris în 1967, comentînd volumul de versuri CONFESIUNE al lui Mihai Zissu, un autor cu talent ce însă nu apare prin reviste şi despre care nu vorbeşte nici azi nimeni, fiindcă poetul nu bate de două ori pe zi decît la uşa casei lui, care firească că — de fapt — nu e nici ea a lui. Şi mai adăugam : „Istoria nu se poate trage la fir".

Apariţia lui Marcel Gafton o confirmă o dată mai mult.

Numele său a putut fi întîlnit pînă azi — e o muncă monumentală — pe obrazul a vreo sută de cărţi traduse ori stilizate cu o migală (am spune) de-a dreptul ascetică, dacă n-ar fi să acordăm patimii şi orgoliului pentru termenii şi soluţiile de similitudine (prea mult sfidate de critica zisă aşa), importanţa magnificienţei lor laice. Prin mîinile acestui condei înmuiat în conştiinţă curge conştiinţa pentru viciul de a se trezi în fiecare dimineaţă liber să fie continuu poet. Şi este. Fie şi numai pentru spaima de a nu se pomeni pîngărită entitatea poeziei, o siluetă a tristei figuri, sora stăpînului lui Sancho Panza, care ştie să fie şi prin absenţă, dar care copleşeşte prin „nunta liniilor". Linii ale dilemei şi impalpabilităţilor, definind indefinibilul: „Distanţa de la arcuş la vioară / iată răscrucea şi crucea, / despărţitorul ţărm de nefiinţă". Luciditatea ştie că talerele sînt egale ca — ipotetic — teza şi antiteza, ea îşi rămîne lege ei înseşi, rodindu-se prin via împăcare de a isca din trezie un destin, din veghe — armata cu cei mai imprevizibili ostateci : „Iar de-nchid ochiul diavolului / n-am lumină în ochiul ingerului — / coperişul prăşeşte mii de ochi". Pentru osînda aceasta la a privi pururi, compunînd, filtrînd, interogînd, complicînd vederea şi aşezînd-o în soar.a ei, sub „marele cortel de spaimă ; pentru osînda aceasta sublimă, continuă stare de achiziţie, dar şi de neîncredere în eforturile exterioare („Mişcare nu-i decît înăuntru") ; pentru duelul cu excitaţiile, pentru replica la atîtea centrifugale solicitări, pentru „falnicul turnir" ai cărui competenţi — în locul cavalerilor — sînt cîocîii, „inima omului n-ajunge". Şi nici spaima. Poezia a încetat să mai fie ameninţată cu ameninţări, e ameninţată furtiv, cu galenterii ce-i cad rău, dinăuntrul unei fidelităţi ipocrite şi desigur periculoase, o falsă iubire din care trupul şi spiritul ei se retrag vituperate: „Nu sugruma Privighetoarea, tîlharule, / zicînd că o dezmierzi şi tu ! / ai mîinile prea labe..."

Într-un interviu acordat lui Oscar Lemnaru de profesorul Al. Rosetti (v. ziarul Dreptatea nouă, anul I, nr. 118, pag. 2-a), pe atunci director al Editurii Fundaţiilor, la întrebarea: „Lansaţi vreun debutant în ale scrisului ?", acesta răspundea — în 7 noiembrie 1945 — următoarele : „Revista Fundaţiilor lansează, aproape în fiecare număr, cîte un tînăr debutant. Vă atrag în special atenţia asupra poeziilor d-lor C.T. Lituon şi Marcel Gafton). Poeziile lui C. T. Lituon (colaborator şi la revistele Kalende, Scinteia tineretului, Lumea 1945—1946), toate la un loc vreo 25—30, se află într-un caiet la mine şi aşt aptă mîna d reap ă a unui editor. Dinainte de 1950, ochii care le-au tremurat pe hîrtie nu mai sînt în viaţă. Lituon păruse un fel de început de vultur, un fel de vîrf de săgeată care umbla prin cer înalt supărînd cu dilatata-i pupilă şi cu silexul său lustruit suflarea dimineţii „ca o mireasă". Versurile lui Marcel Gafton, cîteva, apar — siderale — azi (Editura „Cartea Românească" le-a oferit o domnească scară), la cei 45 de ani ai autorului.

Pentru viitorii amatori de istorie literară, una din trăsăturile caracteristice ale anilor de după 1960 va fi desigur (comentîndu-şi constatarea) să descopere la ce totuşi nejuvenile vîrste şi-au publicat cărţile de debut o serie de scriitori care se chemă Radu Stanca, Radu Petrescu, Adrian Marino, Ştefan Aug. Doinaş, Nicolae Balotă, Leonid Dimov, Ion Negoiţescu, Mircea Horia Simionescu, Alexandru George, Boris Deşliu, Alexandru Paleologu, Ilie Păunescu, Teohar Mihadaş, Mihai Zissu ş.a. Febrilii din clipa ivirii în librărie, cei mai mulţi dintre aceştia au întreţinut apoi un asiduu contact cu cititorul, în conştiinţa căruia s-au instalat repede şi — majoritatea lor — temeinic. Doar cîţiva, cu un măcinător temperament al pudorii şi reveriei, s-au mulţumit ca intrînd cu sfială în scenă să facă o reverenţă, să lase o floare tardivă şi să se retragă iar. Ne referim, de pildă, la Boris Deşliu ori Mihai Zissu. N-ar fi recompensator ca şi Marcel Gafton să întoarcă în izolarea ce l-a păstrat aşa de solar, de stenic şi de pur, încît nu şovăie să declare ca-n dimineaţa dintîi a întîiei confluenţe cu lucrurile şi tainele : „mai am încă o mie de inimi — / rămîn cîmpul de luptă". Promisiune care va obliga. E uşor să te entuziasmezi cînd încă nu ştii, cînd raţiunea încă mai are de privit filme şi de ascultat bilanţuri, cînd la fastul cuvintelor candoarea n-a încetat să fie disponibilă şi să reacţioneze mizical. Dar Gafton are o sănătate a zilei a opta, a esenţelor, o liniştе a timpului ulterior. Cîntecul său e un cîntec de după înfringerea înfringerilor. Capabil de a fi succedat diluviului, covîrşitor de grav şi neretoric, de uman şi purificat. Ca o tutelă. Pentru ei fiinţile sînt de „somn singur", a văzut „flori de jeluri" şi cum „viscoleau întrebări", a salahorit la cuvinte „sub mari bandaje de cerneală", cu inima „trudităre-n trei schimburi", s-a întîlnit cu războiul, cu moartea, cu înstrăinarea, cu abjecţia şi crima : „dar noi, care civilizărăm toate cele, / cu ţintirime proclamate în cuptoare, / aproapelui marochineri şi săpunari, / din viul ornio am ivit vătaful / besmeticel cadenţe". Dar toate acestea n-au rămas undeva în gări pe unde nu mai opreso locomotive ? „Cîntecul unic" e moartea, de fapt imposibilă. Poetul nu poate să nu creadă că altceva decît viaţa în afara totul, şi însuşi contrariul ei : moartea. Acesta e şi sensul extremului NON POSSUMUS. Nu o claustrare ; prag depăşit. Nu un ţipăt ; asurzitoare e tăcerea. Nu o ripostă ; discurs care a fost. Nu definiţie ; energia se transcrie enigmatic. Poetul urcă la simetrii necontingente cu replica, în care filamentele calmului de după naufragii îşi plîmbă şi-şi ţes realcătuirile, cînd şi eonii durerii sînt silabe concise, aforisme sau doar semne. Care aparţinînd amurgului, prevestesc nopţi.

NON POSSUMUS înseamnă imposibilitatea acceptării nefiinţei şi a morţilor succesive, stratificate. „Dar sînt prezent aici !" — aşa începe cartea. Ea-şi cucereşte greu cititorul, fiindcă a refuzat epatarea, convenţionalismele, succesul şi fiindcă autenticitatea autorului propune continuu obstacole, nu concesii. Atît pentru autor, cît şi pentru cei ce vin să-l descifreze. Habitudinile sînt deranjante, spectacolul iese din rutină, urmărirea se complică. Iar deruta şi eroziunile acestor mereu alte obstacole, retrase mereu ca să permită apariţia altora, se convertеşte în ceremonii de artă. E cucerit astfel cu dificultate un public incomod însă competent, care poate primi în vizită mărturisiri simple ca statuia adevărului trezit în „jeg ca-n pielea goală". Căci oare cîtă nevoie de îmbrăcăminte are destăinuirea că — omagiu tuturora, deci omului — „Eroul necunoscut e unul din cor" ? De aflat, însă, care... Şi de aflat asta zi de zi, neîntrerupt !

Curajul de a aştepta mai mult de 25 de ani (în răbdare, travalii şi scrupul) minutul din afara amhiţiilor inferioare şi a vanităţii ce transformă în figurine insuportabile chiar pene de oarecare vocaţie, nu merita decît o asemenea carte sobră, distinsă şi elegantă. Întregul unui poem indefalcabil, intitulat pe latineşte la pluralul excelenţei şi al majestăţii, se împarte cu severă noblеţe în 20 de cînturi din care ar fi tentant să citezi în repetate ocazii, dacă n-ai fi convins că-i ştirbeşti omogenitatea.

Gafton azvîrle propriei lor şanse, nu arareori îndoielnice, apropieri bizare de termeni, unele chiar eclatante (rîvnire deasă, apă farmazoană, semeţia ciuntă etc.) şi arhaisme la scoaterea în lumină a cărora a trudit ca arheologii (minuri, vinicere, zamfir, anafor, lehămiseli, piericiune) ; dar părinţii lui („Mamă, mamă / iubita mea veche", „ Se făcuse tata o iarbă frumoasă"), dar iubita lui („Două vipere de mister / ochii tăi", „Două ramuri încărcate de sunet / ne-am putea ucide în flaute"), dar poezia lui („Prin mirişti de creioane mîntuite / se iscă domnişoara don Quijote, / topeşte lanţuri domnişoara don Quijote, / mă strigă domnişoara don Quijote — / şi n-are umbră, urmă n-are..."), dar speranţa lui („...mi-aruncă / speranţa — şi deplin al ei, / mă-ntorc pe malul încercării / ca un plugar al zilei printre plugarii lui") — acestea numesc un poet împrietenit cu Persephona, culegătoarea de nu-mă-uita. Cu Persephona, sub lumina soarelui de pe cer şi din ochii noroadelor. Împrietenit cu fata luminii şi a ne-luminii, din intermitenţa şoaptelor sale a dedus ce obiceiuri fatale chemă la spectacol Pluto, în împărăţia umbrelor, şi ce greaţă : „Viaţa se sprijină pe spaimă... / Acestei inimi năduşită-n crimă, / făptaş de gratii, vlagă tiraniei, / oploşitoare-n lindenul trădării, / sutană unui smirc măsluitor, / statuie de ruşini capitonate / cînd sarea toarce visului în rană, / mişelnic ritm într-un contabil / numărător — cu haru-i sfînt — la aur, / trusă de farduri lacrimilor alte, / trusă de lacrimi pentru poze proprii, / şi galeşă în trocul din femeie — / acestei inimi, cum să-i spun : codoaşă ? !"

NON POSSUMUS e prefaţa la un poet hărăzit, care nu va mai putea fi pus în cuier, printre hainele din anotimpurile trecute, niciodată. De altminteri el se afla lîngă gesturile siluetelor noastre încă de luni. Din cauză, însă, că noi n-am tăcut prea mult, nu-l auzeam. Acum (simbătă aceasta va fi sîrbătoare) a vorbit el — şi iată : e aici, între noi, ca din totdeauna.

Ar fi doar de reamintit, uşor descompletate, vorbele profesorului Al. Rosetti de acum 27 de ani: „Vă atrag atenţia asupra poeziilor d-lui Marcel Gafton".

Sperăm că pe C. T. Lituon, comparsul său, îl va tipări într-o zi tot „Cartea Românească". Şi tot irepoşabil.

Ion Caraion

cenaclu

Dumitru Ion Dincă

Tulburător univers

Vine peste noi un tulburător
cimp de seminte
pînă se face gîndul de sat povară
şi-un fluture ne curăţă
de rugină hainele, de ceaţă Ochiul...
Nu se mai ştie nimic
începutul devine sfîrşit şi hotar
faţa curată pluteşte în fiece bob
curge Ochiul de preamărite gînduri.
Şi mai presus de cîmpul simţit
pînă unde nici nu-i bănuim înţelesul,
vine peste noi un tulburător univers
şi se face fiinţa o 'naltă şi depărtată
fîntînă
doamne, bucurîndu-mă de mine
văd luminîndu-l pe cel ce nu-s
tulburător univers de seminţe.

Rob

Rob de mine, rob de el
soarele mă crede rege
şi mă fulguie pe pleoape
limba lui să mă dezlege.

Rob de mine, rob de el
şi tărîna mă refuză
trece-un inger pe sub cer
ruginîndu-mi dor pe buză...

Ştefan Cicerone Dincă

Pasăre rănită

Mă voi întoarce singur în nisip
Tăcerea mea va fi fecioară-n doliu,
O pasăre rănită sub aripi
Îmi va fura odihna din fotoliu
Şi-o mînă goală, ca un toc de uşă,
Ironică, dar tremurîndă totuşi
Va presăra pe cartea mea cenuşă
Iar peste frunte îmi vor creşte lotuşi

Stampă

Al altuia e singele pustiu
Ce-i port în mine ca pe-o veche stampă
La ceasul răstignirilor de viu
Cînd întunericul se-aprinde-n lampă

Pe-un vraf de cărţi tăcerea s-a oprit :
Ce crocodil feroce este gîndul
Întors precum un prinţ dezmoştenit
Din cruciada luptei cu cuvîntul

Carmen Văraru

Henau

Să implori un doctor într-o încăpere de spital.
Să mori de încăperea circulară.
Henau, trec prin vene aparate tandre.
Eu sufăr întîmplarea care sînt mortală.
O, rafinate căi duc linia amară.
Pămîntul cere os şi aer din fereastră.
Viaţa mi se trage spre o părere calmă.
Şi ce combustii la nava mea se ard.
Orbita mă socoate în grave operaţii.
Sînt, doamne, un bolnav cuprins de aparate,
La scara ta enormă cu prăbuşiri de spaţii.

Dativ de posesie

Sînt noaptea ţinuturilor mecanice, os.
Şi aerul de rece continent
Statura mea prin aer pasageră
E semnalul de paloare peste continent.
Elipsa de unire aspiră în focare
Ţinutul devorat de aerul absent.
O, moartea austeră sub anotimp declină
Cazurile oblice mă cer intermitent.

Ştefan Cioacă

Copilăria trece

Să asculţi în pleoapele mele doar
eretica înnoptare a vinului
lemnul subtire-al memoriei

şi nimic altceva între noi şi îndepărtatul zbor
al peisajului decît acest soldat culcat în cerul adînc
între moi şi fragede animale între mai adînci
corăbii decît chiar mireasma. O, dar tu
să asculţi doar eretica înnoptare a vinului

în pleoapele mele cînd îţi voi spune fără o falsă
spaimă sau fără o falsă aranjare-a duminicii
în globurile asudate ale dimineţii :
poate fi aceasta o mai

adevărată iubire o mai neînsemnată duminică.
Copilăria trece prin milostivenia astfel uitată
a blîndei vieţuitoare copilăria trece
— nici o îndoială în frumuseţea credinţei tale —

copilăria trece prin cutele verzi

ale florii crinului

Miramar

Reportaj din Cuba
de Ilie Purcaru

Cubanezii vor sărbători Anul Nou sub un cer de-un blond diafan (sîntem în Antile, insula lui Gauguin e aproape), la o temperatură de plus 20 de grade (la soare : umbra lipsește, umbra pe-aici e tot atît de rară și de scumpă ca și bobul de grîu, trebuie s-o cauți, să fugi după ea, să asuzi ore în șir, mile și leghe în șir, peste această țară — insulă de luturi galbene-roșiatice ca și tărmul Troiei, pînă cînd mirajul pădurii de palmieri sau duhul întunecat al magnoliilor să-ți coboare deasupra capului. Numai în Miramar este umbră, acolo da, sînt și palmieri, și magnolii, și cocotieri cu frunze lucioase și grele, și arbori pe care nu știu cum să-i numesc, cu crengi elastice și frunze gigantice, semănînd cu niște aripi de liliac sau cu niște palme ciudate cu degete scurte, răschirate într-o durere încremenită).

A doua zi după Anul Nou va fi Ziua Republicii. Deci oamenii vor dansa pacianga și rumba 48 de ore la rînd, iar în nopțile acestor ore vor scînteia focuri de artificii peste toată Cuba, peste Havana, peste Miramar.

Miramar. M-am îndrăgostit de acest cuvînt, de aceste sonuri, încă din clipa cînd le-am auzit. Adică din clipa cînd, în dimineața sosirii mele în Cuba, cineva (cred că Ruben Garcia, interpretul meu, băiatul acela cu o față rotundă, încremenită într-o perpetuă fericire, care-și suplinea cunoștințele mediocre de limbă franceză cu un surîs ce părea să spună : „Eh, compañero, s-o lăsăm baltă, înțelege ce vrei, totul e-n regulă !") mi-a spus că în Havana există un loc numit „Miramar".

Am plecat, deci, chiar în ziua aceea, spre Miramar.

Trestia dintre coloanele de marmoră

Miramar e un miracol, dar mai înainte de miracolul Miramarului a fost miracolul — pur și simplu — al „Cadillac"-ului cu care mergeam.

Cum dumnezeu de mai poate merge un „Cadillac" (producție 1954 !), care n-a mai văzut din 1959 piese de schimb ? (Aveam să aflu mai tîrziu că nu eram deloc un original : toți cei ce vin în Cuba se uimesc de spectacolul acestor mașini „care totuși se mișcă", așa cum se uimesc de priveliștea unei Cube „care totuși se mișcă", care-și face propria ei mișcare de revoluție). Pe autostrada care leagă aeroportul de centrul Havanei, „Cadillac"-ul meu negru și larg ca o barcă fișiie lin, elegant și suplu, ca pe mătase, chiar dacă a ajuns de vreo șapte-opt ani „à bout de souffle", chiar dacă la ultima „reparație capitală" (a cita ?) caroseria n-a mai putut fi revopsită în culoarea inițială, chiar dacă parbrizul spart e decorat cu panglici subțiri de gumă, chiar dacă șoferul trebuie să frîneze cu mult timp înainte de a opri. Automobilele cu care ne încrucișăm arată, cam toate, la fel, și toate, miracol, merg. Inclusiv (tot mă mai mir !) „Cadillac"-ul meu, capturat, mi se spune, o dată cu alte 11 000 de mașini, la 1 ianuarie 1959, dintr-unul din garajele vilelor din Miramar.

Pînă atunci, pînă la 1 ianuarie 1959, cînd patrioții au cucerit acest colț al Havanei, intrarea în Miramar era interzisă „aborigenilor", și văd că și acum, după atîția ani tropicali tumultuoși și denși în prefaceri, Ruben Garcia are o ușoară crispare, o umbră ca o spaimă ancestrală îi trece prin ochi în clipa cînd ne apropiem de gura tunelului ce ne va scoate dincolo, în locul visat, în Miramar.

Miramar e undeva, tot în Havana, dar pe o altă planetă, la care vom ajunge ca spre un basm, prin acest tunel săpat sub un golf al mării. La capătul celălalt al tunelului, între Havana și mare, între Havana și basm, polițiștii lui senor Batista cereau dovada că locuiești în țara de basm, sau, în sfîrșit, permisul de liberă trecere, sau cartea de membru al unuia din cluburile aflătoare aici, cluburi selecte, severe și încruntate, misterioase și închise cu niște sfincși, la care nici măcar senor Batista n-avea acces, fiind suspectat de vagi procente de sînge negru.

Miramar e un oraș în oraș, legat de Havana printr-o iluzie, printr-o sfoară subțire de piatră : tunelul de sub apele mării. Un seism, o furtună mai violentă, l-ar putea rupe de Havana, transformîndu-l într-o insulă. Miramar, de fapt, e o insulă, și cînd notez acest lucru, chiar aici, în Miramar într-o vilă din lemn de caoba, nimeni nu m-ar putea convinge că este altfel.

Dar Miramar e, pînă una alta, un oraș în oraș. E vechiul cartier al rezidenței americane, loc de vacanță și de refugiu, prelungire peste ocean a Wall-Street-ului, țară de basm pe o falează din basm. Țară de basm, cu arbori subtropicali (adaug la cei cu aripi de liliac niște palmieri în formă de crucifixuri, cu vîrfurile albe de platin depășind mult coroanele de smaralde ude), cu dimineți roze și violete, cu vile și bungalow-uri strălucitoare (albeața lor e ireală, și, de departe, încendiată de soare, rănește ochii ca o lamă), înconjurate de parcuri strălucitoare în care lucesc piscine, statui, miniaturi de temple de piatră cu inserțiuni sclipitoare de lemn prețios, totemuri indiene smulse din Oriente sau Canagüey, vopsite în culori barbare, ridicînd violența culorii la rang de artă, peste care se încolăcesc rădăcini de plante aeriene, ce le fixează de sol ca niște ghiare. Miramar se află în fundul Havanei, pe o altă planetă, în fundul cerului. În fundul Miramarului e o vilă din piatră trandafirie adusă din Insula Pinilor, un fost „night club", cu coloane și dale de marmoră și acoperiș din lemn de caoba. În fundul vilei e un mic birou, cu un secretaire Louis XV. Pe placa acestuia îmi notez cele dintîi impresii despre Havana, și lumea mi se pare foarte departe.

Sînt într-un foarte departe cer, neîmpliniat de nicio suflare de viață, nimic nu mișcă în jurul meu, Ruben a luat „Cadillac"-ul și a plecat să-mi fixeze o întîlnire cu niște „jovenes revolucionarios", administratorul vilei s-a dus să-mi pregătească dejunul, sînt, deci, în Miramar, dumnezeu știe unde mai vine și asta, și lumea mi se pare foarte departe. Arborii și arbuștii ornamentali pe care-i văd pe fereastra înaltă (adaug palmierilor-crucifixuri ochii holbați, de broască încremenită, ai unor gigantice orchidee-copaci, care foșnesc sub vînt ca hîrtia mototolită) sînt nemișcați ca niște statui, palizi, neîngrijiți, sălbăticiți, cu crengi încurcate și încleștate ca niște fălci, bătrîni din generații de mult stinse, indiferenți la orice ritm sincronic cu ziua de azi, cu vîntul grădinii, cu norii suavi care aleargă pe cer. O mișcare există, totuși, o văd, o simt, dar mișcarea aceasta sporește pustiul din jur. E mișcarea secretă a umezelii, a degradării, a căldurii intolerante, a buruienilor care cresc printre dale, a pereților ce se umflă sub gogoașa puhavă a apelor nevăzute, a prafului surd așternut pe vitralii și mobile, a șopîrlelor ce se tîrăsc printre picioarele mele. În vila aceasta nu mai stă nimeni din ianuarie 1959. Oamenii Havanei își conservă mașinile, strungurile, micile iatagane de oțel spaniol ale „machetelor" care taie trestia, fac adevărate miracole tehnice ca să le prelungească viața, făuresc altele noi, dar întorc spatele Miramarului, acestui simbol al servituții de ieri, care intră sub răzbunarea neiertătoare a timpului.

Sigur, îmi spune Ruben, revenit între timp, pot să păstrez, dacă vreau, această idee, deși Miramarul nu e deloc o planetă moartă. Cea mai mare parte dintre vilele cu piscine și terenuri de sport s-au transformat în școli (chiar și clădirea în care sîntem va fi o școală, peste cîteva luni), iar în alte vile stau oameni, muncitori, activiști, tot felul de oameni, și dacă acum e pustiu e pentru că e ora amiezii și toată lumea din Miramar, de fapt toată lumea din Cuba e plecată să taie trestie.

Rumba

E seară, oamenii se întorc, începe rumba.

E seară, pe străzile Miramarului s-au aprins minunatele lampadare de fier forjat, lucrate în filigranuri măiestre, fragile ca niște bule de aer, și din poarta grădinii vilei privesc cum se întorc camioanele încărcate cu tăietorii de trestie, cu „macheteros"-ii voluntari (30 000 de oameni din Havana, prin rotație, pleacă zilnic, îmi spune Ruben, să taie trestie), care, cum sar din camioane, încep să danseze.

Un camion a oprit în fața clădirii de vis-à-vis. Primul tînăr care sare jos se împiedică de ceva care sună. E o cutie goală de conserve, pe care tînărul o ascultă, apoi o ridică, apoi începe s-o lovească ușor cu degetele, apoi o prinde între palme și o lovește mereu, tare, mai tare, ritmat, mai ritmat, cha-cha-cha, rumba, pacianga, cha-cha-cha, rumba, pacianga, conga, pînă la urmă rămîne rumba, cîteva zeci de băieți și fete își tremură și își scuturâ trupurile, toată strada dansează rumba, toate camioanele se opresc aici, toți băieții și fetele care coboară dansează rumba, cîntă acum și niște ghitare, cîntă și niște acordeoane, toate străzile freamătă, noaptea vibrează ca o tobă gigantică, tot Miramarul dansează rumba, toți oamenii care vin de la trestie dansează rumba.

Trestia se taie sub un soare de iad. Am văzut spectacolul în zilele următoare. Impresionant, eroic, bărbătesc, evocînd prin toate datele sale o luptă. Am văzut, pe cîmpiile din jurul Havanei, în Oriente, în Camagüey, în Pinar del Rio, în Las Villas și în Matanzas, lupta oamenilor cu jungla de trestie, fulgerul „machetelor" de oțel printre tulpinile groase de cîte 4—5 centimetri, fețele lucînd de sudoare, ca și trupurile goale pînă la brîu, arse de soare, însîngerate de frunzele ascuțite ca niște lame, asaltul tenace prin întunericul verde, prin căldura de iad, prin paroxismul de vegetație, cu respirația măsurată de loviturile surde ale machetelor, ca o bătaie crudă de toba barbare. Acum, aceiași oameni dansau.

Havana a știut cîndva doar să danseze. (Cel puțin Havana în ediție de export, Havana afișelor care-i chemau pe vizitatori spre „perla Antilelor". Havana vechiului și splendidului și urîtului Miramar, fie-i țărîna ușoară). Havana cabaretelor și a „dancing"-urilor, a hotelurilor hiperoccidentale și a luptelor de cocoși, orașul carnavalurilor care nu se sfîrșeau niciodată, care fura ca să se hrănească din trupul țării tale data asta nu mai o „ediție de export," ci o tristă, de veacuri, realitate, a învățat acum să muncească. Metropola elegantă și rafinată se risipește și se confundă cu țara de ierburi. Orașul care fusese supranumit „el cielo del mundo", cîndva închis ca o insulă între ape, geometric și riguros, artificial și decorativ, se asociază acum marilor spații, vîntului larg al cîmpiilor, pădurii virgine de trestie, pe care o caută și o aduce în sînul lui. Pe bulevardele brăzdate monumental de paralelipipede gigantice, prin blockhausurile cu zeci de etaje, a intrat un miros de mîl, de sudoare și de pădure. Masca de piatră albă a orașului e mai puțin severă și mai puțin curată, dar viața care trece dincolo de pervelișie rămîne, pentru cel ce vine să viziteze „el cielo del mundo", un spectacol mai mult decît pasionant.

Privesc spectacolul tinerilor care dansează — e tîrziu, luna enormă de tropice a răsărit de mult, acum pălește, dar ei încă dansează, dansează mereu, frenetic, neobosit, rumba, rumba, rumba, după o zi de luptă istovitoare cu jungla de trestie — și mă gîndesc că dacă ei, după ziua aceasta, încă dansează, încă mai pot, încă le place să danseze, e bine. Înseamnă că „lenea tropicală" e o poveste (cel puțin în această parte a tropicelor), înseamnă că munca le place, înseamnă, deci, cît se poate de sigur, că viitorul le aparține.

Epilog

Ultima perspectivă a Miramarului am luat-o de undeva, de departe, din așa-numitul „cordon al Havanei".

„Cordonul Havanei" e un uriaș spațiu agricol, răsărit în ultimii ani pe un teritoriu pustiu și întins cît un județ. Aici s-au plantat arbori de citrice, orez, cafea, s-au construit canale și lacuri de irigație, s-au ridicat sate noi. Noile sate sînt alcătuite din bungalow-uri, mici vile cu partere de flori și pereți în culori tandre, odihnitoare. Antena de televizor e frecventă, iar în grădina din spatele casei, „el patio", botezată și construită în gust spaniol, roci multicolore aduse de pe terenurile proaspăt defrișate par, cînd le privești de departe, mici expoziții de artă modernă. Pe verande, în amurguri, stăpînii acestor case construite de stat, țăranii care înainte trăiau în „bohíos"-uri, acele faimoase colibe de lut care-au alimentat paginile literaturii de pachebot, se leagănă în balansoare de trestie, privind calmi, împăcați, ca toți țăranii lumii după o zi de muncă, priveliștea. Împreună cu un tînăr în vîrstă de 24 de ani, Alfonso Lev, originar din aceste locuri, azi activist al „postului de comandă" care dirijează „cordonul Havanei", am vizitat, într-un amurg, unul din noile sate, botezate de localnici „Los Mangos", și am întîrziat pe veranda cu iederă și trandafiri a uneia dintre case. Am stat tăcut lîngă Alfonso și lîngă stăpînul casei, un mulatru bătrîn, cu părul alb, care tocmai venise de la cositul trestiei. Peste sat pluteau pulberi calme, în care se amestecau praful mirișt ilor de trestie, cețurile roze ale asfințitului, umbrele fantomatice ale arborilor mango. La orizont se vedea Havana, cu siluetele blocurilor desenate insistent de lumini, și, între Havana și mare, între Havana și basm, Miramarul. Miramar, cuvînt cu rezonanță de cocoșă de fildeș atinsă cu un ciocan de argint, Miramar, nume de zeitate brună scăldată în nisipurile Caraibilor, peste care zboară vulturi condori și umbrele lungi ale eucaliptilor.

Nu știu cum priveau înainte țăranii spre Miramar. Am văzut, însă, acum, în ochii lui Alfonso și ai mulatrului, în special în ai ultimului, printre pleoapele zbîrcite, mijite ca la ochii de pisică, o licărire ca un triumf. Omul știe că în cetatea cîndva închisă, în acel „cielo del mundo" fastuos, arogant și străin, se aude acum, limpede, distinct, cum foșnește trestia.

Sculptură de NICA PETRE
(Bienala de pictură și sculptură — 1972)

Compozitori fără circulație

Deschizînd o carte cu muzicieni mai vechi (și chiar mai noi) îți dai seama ce factor de progres e timpul, care spală aurul valorilor de nisipul omagiilor și aprecierilor subiective. Ce puțini creatori au rezistat și au rămas în puritatea lor de primordiale carate prin sitele perenității ! Mulți, la vremea lor, au compus muzică. S-au bucurat de premii, de posturi onorifice, de bunăstare și de aplauze. Numai că le lipsea un garant pentru viitor. Și după ani de triumfuri, în aceste grădini cu ovații apăreau cu încetul bălăriile indiferenței generale, paragina, uitarea. Majestatea sa Vremea, înăbușind luzerele notelor, își spunea fără nici o milă cuvîntul decisiv. Acești maeștri dispăruți cunoșteau tehnica obținerii gloriei. Bach, Beethoven și Enescu n-o cunoșteau și nici nu era nevoie. Păstrînd proporțiile, compozitorii noștri de astăzi, deși nu primesc totdeauna accente de simpatie din partea specialiștilor, nu forțează niciodată ușa de la intrare și nu aplică sistemul eliminării etapelor pentru a birui. Istoria e grăitoare că nu totdeauna raza investigației critice străbate și explică opera. Deși cu diplome și studii serioase, cu premii la competiții, inovatori și tineri, atît A.Vieru, Hrisanide, Aurel Stroe, Corneliu Cezar, T. Olah n-au simțit acolada recunoașterii de la început. Să nu ne sfiim de a spune adevărul. A fost și împotrivire și negare. Însă nu a dăunat. Dacă astea se pot întîmpla celor „oficiali", de ce n-am crede că există și compozitori „rămași pe dinafară", ignorați din lipsă de atestate, neîntîlniți pe nici un afiș ? N-au carnet de creator, fie că practică o altă meserie, fie că nu le place să alerge după interpreți. Însă acești compozitori sînt departe de amatorism. Am cunoscut un astfel de fiu al muzei Euterpe. Pe inginerul Stroe Slătineanu. Dacă a învățat cu maestrul Dimitrie Cuclin, convenim că nu mai are nevoie de nici o patalama de justificare a cunoștințelor muzicale. Stroe Slătineanu și-a imprimat piesele pe bandă de magnetofon. Comisiile Uniunii Compozitorilor au un cuvînt de spus dacă le-ar lua în cercetare. Inginerul Stroe Slătineanu nu vinează nici tămîieri, nici carieră, și nici nu vrea să se înfrupte de la „Fondul Muzical". Însă e foarte legitim că dorește să fie cîntat, așa cum un părinte visează ca toți copiii lui să stea în banca întîia. Am ascultat o parte din lucrările inginerului Slătineanu. Osatura lor clasică e de nezguduit, iar ca material melodic și emancipări armonice, se apropie îndrăznel de cele mai recente experimentări. Pînă astăzi a realizat două simfonii, patru sonate pentru pian, lieduri, muzică de cameră, un poem simfonic, o cantată elegiacă pentru Gh. Doja și o operă. Ar fi justificată intervenția Uniunii Compozitorilor de a-și formula o părere asupra lucrărilor lui Stroe Slătineanu, cărora Dsa. le-a consacrat timpul liber după închiderea mapei cu proiecte de arhitect. Închei cu un sfat prietenesc dat pianiștilor de circulație care se plîng cîteodată că n-au repertoriu. Dl. Stroe Slătineanu îl pune la dispoziție pe al său. Vor avea de unde alege. Pentru că pianistul de circulație e dator să ajute compozitorul fără circulație, după cum compozitorul cu circulație consacră pianistul fără circulație !

Virgil Gheorghiu

Un poet, un prozator

„Dumneavoastră, ni se adresă tuturor Lansona, oceanul de erudițe al grupului, vă puneți întrebări și vă răspundeți cu aerul că întrebările și răspunsurile acelea acum s-au produs pentru întîia oară, de unde și bucuria ce vi se citește în ochi ori de cîte ori reușiți să așezați în acord o întrebare cu răspunsul ei. Nu, domnilor, nu vreau să vă răpesc optimismul, într-un fel e mai bine să porneșți la drum — oricare ar fi realitatea lui — cu senzația că pășești o terra incognita și cu sentimentul paternității asupră-i, decît să cauți la fiecare pas pe care îl faci urmele posibililor pași anteriori. Țin însă să vă atrag atenția asupra unei primejdii ce vă pîndește insistent și pe care, programatic sau nu, o ignorați : numele ei este intoleranța. Nevoia, frumoasă ca intenție, de a găsi noul într-un domeniu duce, în lipsa cunoașterii istoricului acelui domeniu, la intoleranță. Puteți fi siguri că întreoările ce vi le puneți astăzi au stăpînit și gîndul altora în istoria lungă a domeniului în care vă exercitați, și oricît de inteligenți ați fi (lansana privea acum în ochii domnului S) ignorarea, cu sau fără voie, a răspunsurilor mai vechi vă va face, cu timpul, să credeți că singurul răspuns adevărat este al dumneavoastră. N-am intenția să vă atrag la scepticism, dar gîndiți-vă ce valoare nouă ar avea răspunsurile dumneavoastră dacă ar fi analizate în contextul celorlalte. Izolate ele suferă de prea mare imprecizitune, sînt pătrunse de inefabil, au așadar o oarecare poezie și, multă, nepermisă, orbire. Integrați-le în contextul celorlalte și veți vedea cum, prin comparare, conturele se limpezesc, își face loc exactitatea și, mai ales, siguranța că reprezintă fie un lucru într-adevăr nou, fie, dimpotrivă, o cale repetată. Nu e totuna să redescoperi „deja cunoscutul" și să-l reinterpretezi. Primul act e urmarea ignoranței, celălalt un proces activ al cunoașterii..."

(R. H. Harvey — **Fuga din cuvinte**)

★

Un nedreptățit este **Tudor George.** Multă, excesivă liniște în jurul poeziei sale. Critica tace, așa cum numai ea știe s-o facă, refuzînd poezia pentru nu știu ce năzdrăvănii dionisiace ale poetului. E drept, de altă parte, că poetul a scris mult și a publicat tot ce a scris, lăsînd să-i scape suficiente banalități lirice printre poemele, numeroase totuși, care, în chip firesc, ar fi trebuit să-i asigure un loc de frunte în poezia contemporană. Înfrîngerea pasiunii logoreice (poeme interminabile, nu foarte ușor de citit) l-ar fi avantajat, probabil, și în fața acelora care din lipsă de timp ori din alte motive mai mult sau mai puțin scuzabile, nu se încumetă cu poezii ce depășesc, să zicem, șaisprezece versuri. Dar, ca să închei aici aceste note exterioare, nu cred că antipatia ce o stîrnește un poet în existența sa extraliterară poate să scuze în vreun fel opacitatea față de poezia lui.

Tudor George are plăcerea rostirii baroce și îndemînarea de a folosi cu egală dezinvoltură, ca pe niște instrumente dintotdeauna ale sale și în limitele versului clasic, epitetul cuminte și epitetul șocant, metafora și comparația, rima banală și rima rară, într-un cuvînt limbajul în mulțimea ipostazelor lui lirico-gramaticale. E un virtuoz înnăscut, fără îndoială, dar e și ceva mai mult decît numai atît. Pentru că, mereu, fie în balade, fie în poemele confesive ori în cele ocazionale, dincolo de virtuozitatea rînduirii cuvintelor se simte vibrația sufletului, care adaugă instrumentației baroce intensitatea, uneori patetică, a trăirii. Un soi de vagabondaj liric prin spații enorme, născute de o imaginație învolburată ca un rîu într-o albie prea îngustă, conduce la izolarea impresiilor în viziuni arborescente, ramificate la nesfîrșit, combinîndu-se unele cu altele pentru a se topi brusc într-o imagine-idee care le rezumă și le limpezește semnificația. Înrudit în această privință cu Al. Philippide, Tudor George nu ascunde în spatele viziunilor uriești, de apocalipsă, un program existențial precum autorul **Monologului în Babilon**, ci încearcă a-și dezvolta în ele, în primul rînd, vocația lingvistică și apetitul declamației lirice. Sufletește, cît lasă să se vadă poezia, el e un robust cu pronunțate sechele de adolescență care-i dau la maturitate un aer teribil, de nobil în zdrențe parodiindu-și cu rafinament propria condiție. Poetul se revendică, psihic, de la hoinăreala truverilor dar poezia nu confirmă decît în parte un asemenea statut ; mai des ea se face purtătoarea reflexivității. Baladele, partea cea mai rezistentă a poeziei lui **Tudor George** sînt, cu rare excepții, dilatări anecdotice sau alegorice ale unor astfel de momente reflexive. Mă gîndesc mai întîi la acele memorabile **Sfinxul Miramarre și Michelangel și medusa**, vizuri aproape epopeice prin dimensiuni, virtuozitate stilistică, construcție alegorică și forță a închipuirii.

Locul comun, ce determină în ultimă instanță originalitatea poeziei lui Tudor George, nu e tiparul liric, cu rigoare și respirația grupînd-se în el, ci calitatea specială a scriiturii, altfel spus tiparul lingvistic. Fără să invente o gramatică sau un lexic, poetul se exercită asupra celor deprinse existente după un sistem de afinități electine neobișnuit. Cuvîntul rar și arhaismul, neologisme și cuvinte prozaice, fac în poezie un tot așa de unitar încît aproape nu mai poți reface (decît, știu eu, strict etimologic și numai cei care au cunoștințe de specialitate) șirul unităților individuale. Fraza poetică se menține cu o consecvență remarcabilă la hotarul dintre calofilie și oralitate. („Ca pe-un cuiin de pustă scorojit / Mă duce vîntu-n cîmp de-a rostogolul, / Mă durule-n vîrtej și-am năpîrlit / Și s-a uscat prin perii mei potmolul // Și de pe-acuma toamna vine-ncoa / Trenîndu-și coada rumenă de vulpe / Și ca un roi de frunze-n urma sa / Prelinga coadă-i fulgeră-ntre pulpe" etc). Ipoteza „poeziei de cuvinte" pare să se potrivească autorului **Baladelor singaporene** ; și nu cred să mă înșel dacă afirm că pentru Tudor George dezvoltarea limbii poetice este speranța secretă a imensului său travaliu liric.

★

Însoțit în peisajul deceniului șapte, **Mircea Horia Simionescu** transcrie în cuvinte, cu inteligență, cultură și umor special, geometria reglabilă a unei imaginații ce regenerează pe măsură ce e exersată. **Ingeniosul bine temperat** vrea să zică o anomalie în arhitectura fanteziei, un fel de abatere, în aparență inocentă, de la secțiunea de aur. Aventura imaginației e colosală dar sincopată, tălată în infinite felii unitare, ca atare inaptă pentru roman, specie ce presupune, dimpotrivă, prelungirea pînă la epuizare a unei singure fraze imaginative. Plăcerea de a povesti e plăcerea de a inventa, borgesian, în limita livrescului. Prețul pus pe anecdota epică e mare și aproape întotdeauna perfid. Ce interesează e, de fapt, nu fabula ci morala, nu povestea ci tonul, nu o comunicare directă ci una aluzivă. În ambele **(Dicționar onomastic** și **Bibliografia generală)** fiecare fragment e o mică scenă pe care combat, la concurență, — o concurență dirijată din culise —, subtilitatea și locul comun, ironia și seriozitatea, admirația și batjocura, în fine, harul ereditar și performanța muncită. Literatură de homo ludens dar, sub aparențe, sau deasupra lor, povara unei mizantropii derivată din scepticism. Sînge albastru trece prin paginile acestor proze, steril și subțiat de o prea veche noblețe, schimbînd virilitatea pe rafinamentul provocărilor excitante, precum cîndva orientul subbelenic.

Gustul comun, iubitor de vitalitate brutală, va lua literatura **Ingeniosului...,** dacă e cultivat, în sensul unui hermetism drapat în absurd urmuzian, iar, dacă nu, în acela al humorului zis englezesc, cu „poanta" intangibilă, ori, totuna, vidă. În amîndouă cazurile destul de departe de intențiile scriitorului (deși nu fără justificare) de vreme ce am admis existența la nivelul mentalității psihice a unui curent sceptic care poate da, știu eu, nuanțe de umor filtrat, cultivînd paradoxul și nu șarja groasă ori anecdota gurmandă. Stilul nu este aici omul, este, în schimb, masca lui, una compusă admirabil, greu de înlăturat deci și acoperind perfect zonele dificile ale chipului adevărat. Ce se poate, totuși, citi prin ea e, ca să zic așa, ecoul literaturizat al unei psihologii de moralist. Textele din **Bibliografia generală** au, mai ales, ele, aerul unor maxime morale traduse în limbajul comun, maxime dramatizate, abstracțiuni dezvoltate în propoziții cu subiect epic. Iar definițiile din **Dicționar onomastic**, dincolo de originea metalingvistică, presupun pasiunea caracterologică, aflată undeva la hotarul dintre psihologie și morală.

Se confirmă în literatura lui Mircea Horia Simionescu ipoteza (sau imaginea) scriitorului de bibliotecă, unul căruia cărțile i-au furat inocența și i-au timorat creativitatea, dîndu-i, ca o amară compensație, privilegiul de a zîmbi la încercările autorilor vitaliști de a redescoperi descoperitul și de a închipui universuri noi în domenii a căror istorie o ignoră. Farmecul acestei literaturi vine din gestul pur al inteligenței, din gratuitatea superioară a rafinamentului și, în mai mică măsură, din mecanismul, uriaș e adevărat, cum ziceam, sincopat, al imaginației. Scriitorul are voluptatea decadenței și vocație crepusculară, trebuie că-i place Wagner, dar și Bach, iar pe pînză Modigliani. Bineînțeles Borges, de la care, în superficii, se și revendică. Nu mă întreb ce șansă de supraviețuire are această literatură : e suficient să știu că ea se scrie. Logic vorbind, cărțile de tipul **Ingeniosului bine temperat** se pot succede la nesfîrșit, de îndată ce scriitorul a convenit asupra formulei și și-a însușit ideea că în lume, ca și în literatură, numărul lucrurilor de ascuns e mai mare decît al celora de descoperit. Lucrul cel mai greu este ca prima carte din șir să apară. În general însă, domeniul acesta special al literaturii (comentariu fictiv la o literatură fictivă, i-aș zice) e cultivat de scriitori care au găsit în bibliotecă apa, aerul, pămîntul existenței lor, cu un cuvînt „nuriturile" terestre.

Laurențiu Ulici

FIȘE DE

cinematecă

Autograful lui Malec

„Omul care n-a zîmbit niciodată". Sinistru supranume. Dar el, grav ca un om mare care-și face meseria și atît, a provocat cascade de rîsete. Umblă, senin și năuc, din gag în gag, cu aerul cel mai inocent din lume. Și, ca să se ia, parcă, el însuși, în serios, și-a pus pe față o mască. Masca omului „care n-a zîmbit niciodată". Ca și cum sînt două ființe diferite. O singură dată ele s-au identificat și atunci Malec s-a recomandat, cu un autograf citeț. Juca poker, undeva în Vest în chip de cow-boy. Și, deodată, Malec cel onest îl surprinde pe cel din fața sa trișînd. I-o spune fățiș. Cartoforul scoate pistolul : „cînd mai spui asta, să zîmbești" Smile ! Malec ? Să vedem. Malec cel speriat își ridică cu două degete colțurile gurii, apoi dă din umeri, dezolat : nu poate. Se autentificase. Parafa lui, cu arătătoarele, cu umerii și cu veșnic mari deschiși ochii săi, a fost cea mai originală și mai elocventă semnătură. Un autor s-a iscălit în interiorul operei sale. Nu mai poate fi scos de acolo. Își aparține și nu-și mai aparține. Însă pierdusem și o neașteptată șansă unică. Asistasem, ca într-un veritabil „policier", la o scenă palpitantă, de maxim „suspense" : Malec va zîmbi ! Dar Malec n-a zîmbit. A făcut mai mult : și-a demonstrat „infirmitatea". Cinic, și-o demascase. Numită precis, cu gest și mimică. Un zîmbet tragic sub masca geniului. Ca un homeric hohot de rîs mut pe chipul de piatră al burlescului. Și totuși, surpriza s-a produs odată, dar asta a fost în altă parte, cînd Malec trăia peripețiile „regelui de pe Champs Elysées". După toate avatarurile, la sfîrșit de tot, acolo unde nu mai conteză ce se întîmplă, pentru că nu se mai întîmplă nimic, în ultimul cadru, în ultimele fotograme, îmbrățișîndu-și iubita regăsită, Malec, ei bine, da, Malec zîmbește. Un zîmbet dulce, larg, un zîmbet care valorează nespus pentru că este al lui Malec. Nu știu dacă am fost dezamăgit sau bucuros. Dar știu că a fost cel mai tulburător „happy-end".

Sergiu Selian

«cîntecele altora»

Poeţi italieni

CORRADO GOVONI

Contra curentului ca niște păstrăvi blonzi

Contra curentului ca niște păstrăvi blonzi
tăiau mulțimea orășeană
două fete de-o insolentă frumusețe,
Curioase își frecau boticele
de maliţioasă pudră, aici într-un acvariu
de lux cu valuri ce dorm înfășurate
de stofe pentru murene și languste,
mai încolo de un strălucitor altar de încălțări,
spume de cardon roșu pe conduri
de Cenușăreasă, lustrin și arginturi
pentru carnetele de bal. Au dat coltul
brusc, și una din ele se-apleacă, ascunsă
de tematoarea-i tovarășă, să-și lege
jartiera la jumătatea coapsei goale
Le supse apoi curentul citadin.
Eu văd mereu strada luminîndu-se
la acel fulger de carne de femeie
în marmura ploii de septembrie.

Himerica diligență

Trecu pe lîngă mine aproape atingîndu-mă, brusc
diligența ; și mai nainte de-a gîndi să strig :
„Oprește ! vin și eu peste hotar !”,
trecuse în zbor, ridicînd
un vîrtej de pulbere opacă,
pierind din vedere : frumoase necunoscute
erau la geamuri cu fețe de păpuși,
și vizitiul cu un bici prelung
fulgera de zor cei patru cai...
Mai trecu într-un vîrtej de zăpadă.
și trecu în pulberea mare a verii.
Apoi se lăsă văzută
mereu mai rar,
cu cai înaripați și vizitiul
o umbră cu bici lung pe cer ;
iar cînd glasul meu
fu atît de puternic încît să acopere roțile
biciul și clopoțeii cîntînd,
nu mai trecu, nici lentă nici în fugă...
Și totuși în unele seri,
cînd sînt mai trudit și mai alb
iar vechea rană
se redeschide și mă doare ;
dacă ciulesc puțin urechea
aud încă venind de departe,
dar e un zvon al sîngelui sau poate tunetul
ca un sunet fără putere,
din adîncul drumului sau al vieții mele
pe care fără s-o fi ajuns vreodată
am rătăcit-o pentru totdeauna .
nu poate fi decît al vostru, clopoței,
călătorind către himerice hotare.

DIEGO VALERI

Un trandafir

Se mai deschid seri ca niște lacuri
palide peste acoperișele de aur,
tremurînd ușor în ferma lumină
risipită neliniște din arbori.
Și nu mai există memorie sau plins : doar
o zbatere de plecapă în inima ce se trezește
din somnul ei de piatră și te vede iar,
limpede rază de viață, minune
revelată și secretă a vieții
care viază. Și cerul e cer.
Și un trandafir a înflorit undeva
în lume, îmbătînd întregul văzduh
al serii ce potopește lumea.

Trezire

Mirosul matinal
al copacilor, dungile
verzi în cerul alb-cenușiu...
Simțurile mele se lungesc ca șerpii
să atingă lucrurile, să descopere
în spatele lor vechi amintiri,
poveștile de necrezut
despre ieri, despre mîine, despre murire.

GIUSEPPE UNGARETTI

Desprindere

Iată un om
uniform

Iată un suflet
pustiu
o oglindă imposibilă
Mi se întîmplă să mă trezesc
și să mă împreun
și să posed
Rarul bine care-mi naște
atît de încet îmi naște

Și cînd a durat
s-a stins așa pe nesimțite

Lac lună zori noapte

Gingași arbuști, gene
de murmur ascuns...

Pizmă palidă ruinează...

Un om, singur trece
Cu spaima sa mută...

Un hîrb strălucitor
Transporți spre gurile Soarelui !
Te întorci plin de reflexe, suflete,
Și regăsești obecurul
Rizînd...

Timp, tremur fugar...

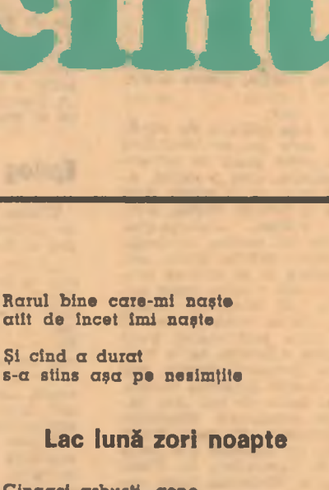

72

Damnare

Ca piatra aspră a vulcanului
Ca piatra șlefuită a torentului,
Ca noaptea singură și goală,
Suflet de prăștie și de tetrol
De ce nu te culege
Mîna fermă a Domnului

Acest suflet
Care știe zădărniciile inimii
Și-i știe perfidele isprăvi
Și cunoaște măsura lumii
Și planurile minții noastre
Le judecă drept trufie,

De ce nu poate suferi
Decît răpiri pămînțești ?

Tu nu mă mai privești, Doamne...

Și nu caut decît uitare
În orbirea cărnii

Ce strigăt

În serile de vară
Presărîndu-te surprinsă
Lentă lună, fantomă cotidiană
A tristului, ultim soare,
Ce strigăt trezești ?
Lună aluzivă, mergi tulburînd fără grijă
În plin somn, planeta
Care s-a-ntors cu delir spre cel absent
Sub melancolica ta mîngîiere
Și plînge, căci e mamă,
Că din el și din sine nu rămîne într-o zi
Nici măcar o manta labilă de lună.

Pentru totdeauna

Fără nici-o nerăbdare voi visa.
Mă voi încovoia muncii
Care nu poate niciodată sfîrși.
Și încet-încet în virful
Brațelor renăscute
Se vor redeschide mîini ajutătoare.
În lăcașurile lor
Reînviți ochii vor da iar lumină.
Și, brusc intactă
Vei fi răsărit, îmi va fi călăuză
Iarăși glasul tău,
Te revăd pentru totdeauna.

În tunel

Un ochi de stele
ne spionează de pe acel iaz
și filtrează binecuvîntarea sa înghețată
peste acest acvariu
de plictiseală somnambulă

GIORGIO VIGOLO

Circe

Și cine știe dacă aceasta nu e moartea.
Pubide drumuri se pierd în iarba
foșnind la vîntul serii reci :
oamenii nu văd, nici aseară,
doar circul muzicilor pentru
tîrîți încă de un soare ce-a apus.

Încîntînd, eu mă deubinc
încet-încet
de umanitate în dezolat amurg :
potecile, cerul îmi grăiesc sufletul
și simt cum încet îmi deschide
brațele
singurătatea care mă soarbe.

Nu rezisti mult peisaj a muzicii:
ce te bea ca pe-o ploaie
și amănuntele coboară sub pămînt:
ce nume-aveai — nici nu mai știi.

Grozave sînt culorile cîmpului
cînd îți consumă simțurile omenești
și te preschimbă trepted în pămînt,
în întindere de ape, în arcuri de
și nu te mai poți ridica și fugi
și chema.

Singurătate, ai înțeles.

Cor de spirite în cerul unui oraș

Cînd coborîrăm la misterul
trupului și al mersului pe stradă
ne pomenirăm între ziduri
aprinse în seri
de ochi împrejur deschiși :

de ce ne plăcea într-atît
culoarea cărnii și pădurosca
cută ? Nu în de-atunci
memoria : de-a mîinile
ne-am jucat cu fețe întunecate
vreme de ani, egali.
Apoi în patul trîmbițat
brațul moțit și aceia îngrijire
luminări : pentru cui fost
cît timp dură sărutul coborîți
în cuba vid de pămînt.

Ce-a fost ? O răsuflare scurtă, un noctura
vod de mîhnire. Acum din nori picnind
pe vîntul de seară, trimiteam
o rază celuilor: unde-am căzut.

SALVATORE QUASIMODO

Oglindă

Și iată pe trunchi
se rup muguri :
un verde mai nou ca iarba
ce-ți odihnește inima :
trunchiul părea mort,
aplecat peste văgăună.

Și toate au gust de miracol ;
și sînt acea apă din nor
care azi oglindește în gropi
mai albastră partea ei de cer,
acel verde ce sparge scoarța
și care, azi-noapte încă, nu exista.

În românește de ILIE CONSTANTIN

Fără memorie de moarte

Primăvara bagă arbori și fluvii
vocea adîncă a-o aud
în tine pierdut, iubită.

Fără memorie de moarte.
În carne uniți,
zvonul de ultimă zi
ne trezește adolescenți.

Nimeni nu ne ascultă
ușoara răsuflare a sîngelui.

Devenită rană,
mîna mea
își înfierește pe șold.

Două plante, piatră, ape.
se nasc ființele
la suflarea văzduhului.

Dulcea colină

Depărtate păsări deschise în seară
tremură pe fîșvia. Și ploaia stăruie
și șuierul picăților luminați
de vînt. Ca orice lucru de demult
revii în minte. Verdele ușor
al vestmîntului tău e aici printre plantele
arse de fulgere unde șuie
dulcea colină Ardenno și se-aude
eretele peste evantaiele de mătură

Poate în acel zbor în strînse spirale
se încredea mîhnita mea reîntoarcere,
asprimea, învinsa pietate creștinească,
și-acest chin gol de durere.
Ai o floare de coral în păr.
Dar chipul tău e-o umbră ce nu se schimbă ;
(ca în moarte). Din întunecatele case
ale tîrgului tău ascult Adda și ploaia,
sau poate o fremătare de pași omenești,
printre fragedele trestii de pe maluri.

Azi, douăzeci și unu martie

Azi douăzeci și unu martie intră Berbecul
în echinox și cu capul său bărbătesc
bate în arbori și stînci,
și tu, iubire, desprinzi
la loviturile sale vîntul de iarnă
de urechea ta aplecată
pe ultima mea vorbă. Plutește
înfiua spumă pe plante, palidă
aproape verde și nu refuză
avertismentul. Și vestea alergă

la pescărușii ce se întîlnesc
printre curcubeie : răsar
scîrțîindu-și graiul
de picăturile ce răsună
în peșteri. Tu acoperi strigătul lor
alături de mine, deschizi podul
între noi și rafalele
pe care natura le pregătește sub pămînt
într-o izbucnire fără înțelepciune,
întreci învirea mugurilor.
Acum primăvara nu ne ajunge.

VINCENZO CARDARELLI

Trecut

Amintirile, aceste umbre prea lungi
ale scurtului nostru trup,
această trenă de moarte
pe care noi o lăsăm trăind,
lugubrele și durabilele amintiri,
iată-le apărînd :
melancolice și mute
fantome agitate de un vînt funebru.
Și tu nu mai ești decît o amintire.
Acum, da, pot spune
că-mi aparții
și că-ntre noi s-a întîmplat ceva
în chip irevocabil.
Totul se sfîrși atît de grabnic !
Precipitat și ușor
timpul ne ajunse.
Din fugare clipe ei urzi o poveste
prea închisă și tristă !
Ar fi trebuit să știm că iubirea
arde viața și dă zbor vremii.

Liguria

Liguria e un ținut de farmec.
Piatra arzătoare, argila curată,
învie de frunzele viței de vie-nsorite.
Gigantic e măslinul. Primăvara
se ivește pretutindeni mimoza efemeră.
Umbră și soare alternează
prin acele văi adînci
ce se ascund de mare,
pe drumurile pietruite
suind printre cîmpuri de roze,
fîntîni și costișe aparte
se-nvecinează cu ferme și vii împrejmuite.
Pe acel pămînt arid soarele se tîrăște
pe pietre asemenea unui șarpe.
Marea, în anume zile
e o grădină în floare.
Aduce vești vîntul.
Venus revine să se nască
la suflarea mistralului.
O, biserici ale Liguriei, ca niște nave
pregătite pentru lansare !
O, deschise la vînturi și valuri
cimitire ligure !
O tristețe trandafirie vă colorează
cînd seara, precum o floare
ce se vestejește, marea lumină
se descompune și moare.

De vară

Întinsă vară,
anotimp al climelor dense,
al marilor dimineți,
al zorilor fără zgomot —
ne trezim ca într-un acvariu —
al zilelor identice, astrale,
anotimpul cel mai puțin mîhnit
de înnegurări și de crize
fericire a spațiilor,
nici-o făgăduință pămînteană
nu poate da pace inimii mele
cît certitudinea soarelui
ce debordează din cerul tău,
anotimp extrem, care cazi
doborît în repoase enorme,
dai aur celor mai vaste vise,
anotimp care aduci lumina
să întindă timpul
dincolo de hotarele zilei,
și pari a pune uneori
în ordinea atotstăpînitoare
cîteva cadențe ale zăbavei eterne.

Septembrie la Veneția

Se și înnegurează de septembrie
la Veneția, amurgurile timpului
îmbracă în doliu pietrele.
Își scapără soarele ultima rază
pe aurul mozaicurilor și aprinde
focuri de pate, frumusețe efemeră.
Și liniștită, dincolo de Galerii,
răsare luna.
Lumini de sărbătoare și argintate rîd,
se pierd grăbite și îndepărtate
în văzduhul rece și brun.
Eu le privesc fascinat.
Poate mai tîrziu îmi voi aduce aminte
de aceste seri mari
ce vin cu-atîta sprinteneală,
și mai frumoase, mai vii luminile lor
care acum mă dezmădăjduiesc puțin,
(mereu așa distante și în afara mea !)
vor reveni să strălucească
în închipuirea mea.
Și fericirea mea va fi
adevărată și calmă.

Desene de JOSÉ RECHLER

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef:
Virgil Teodorescu
Redactori șefi adjuncți :
Cezar Baltag, Fănuș Neagu
Secretar general de redacție:
Constantin Țoiu

REDACȚIA :
București Bd. Ana Ipătescu 15
Telefon : 11 51 54 ; 12 16 10

ADMINISTRAȚIA :
Șoseaua Kiseleff 10 tel. 18 33 99

ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII”

Prezentarea grafică : Mircea Popescu
Paginator : Nicolae Ion